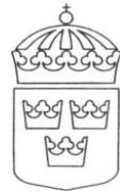


Riksdagens protokoll

1992/93:88



Protokoll
1992/93:88

Torsdagen den 1 april

Kl. 12.00 – 17.41
19.00 – 20.31

1 § Meddelande om arbetsplenium den 2 april

Anf. 1 TALMANNEN:

I morgon, fredagen den 2 april kl. 09.00, anordnas arbetsplenium för behandling av

dels arbetsmarknadsutskottets betänkande 1992/93:AU19 Arbetsmarknadspolitik (förnyad behandling),

dels EES-utskottets betänkande 1992/93:EU2 Provisorisk tillämpning av bilateral jordbruksöverenskommelse mellan Sverige och EG.

De aviserade interpellationsdebatterna har inställts.

2 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Eva Zetterberg* (v) av sagt sig uppdraget att vara suppleant i bostadsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till bostadsutskottet

Talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Lars Werner som suppleant i bostadsutskottet efter *Eva Zetterberg*.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i bostadsutskottet

Lars Werner (v)

4 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 26 mars.

5 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1992/93:92

Till riksdagen

Birgit Henriksson (m) har ställt en interpellation till mig om åtgärder mot hiv/aidssmitta.

På grund av arbetssituationen har jag inte kunnat finna en tid för interpellationens besvarande inom den aktuella fyra veckors fristen. Jag avser att svara på interpellationen den 2 april 1993.

Stockholm den 31 mars 1993

Bo Könberg

Talmannen meddelade att då interpellationssvaren den 2 april på grund av ändring i kammarrens sammanträdesplan var inställda måste ny svarsdag för ovannämnda interpellation bestämmas.

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1992/93:190 till skatteutskottet

1992/93:193 till socialförsäkringsutskottet

1992/93:198 till skatteutskottet

1992/93:199 till jordbruksutskottet

1992/93:206 och 207 till näringsutskottet

1992/93:218 till arbetsmarknadsutskottet

1992/93:223 till skatteutskottet

1992/93:228 till försvarsutskottet

1992/93:232, 233 och 237 till jordbruksutskottet

1992/93:238 till näringsutskottet

1992/93:243 till jordbruksutskottet

1992/93:244 till utrikesutskottet

1992/93:246 till justitieutskottet

1992/93:247 till utrikesutskottet

Företogs till avgörande finansutskottets betänkanden 1992/93:FiU12, FiU13 och FiU14, lagutskottets betänkande 1992/93:LU34, jordbruksutskottets betänkande 1992/93:JoU12, samt trafikutskottets betänkanden 1992/93:TU18, TU19, TU21, TU22 och TU23 (beträffande debatten i dessa ärenden, se prot. 87).

Finansutskottets betänkande FiU12

Mom. 1 (sparpremien m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 282 röster mot 10 för meningsyttringen av Johan Lönnroth i motsvarande del.

Mom. 2 (ersättning till fondbolag)

Utskottets hemställan – som ställdes mot meningsyttringen av Johan Lönnroth i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (aktier i portföljförvaltningsbolag)

Utskottets hemställan bifölls med 169 röster mot 127 för reservationen av Hans Gustafsson m.fl.

Mom. 4

Utskottets hemställan bifölls.

Finansutskottets betänkande FiU13

Utskottets hemställan bifölls.

Finansutskottets betänkande FiU14

Utskottets hemställan bifölls.

Lagutskottets betänkande LU34

Utskottets hemställan bifölls.

Jordbruksutskottets betänkande JoU12

Mom. 4 (Statens naturvårdsverk)

Utskottets hemställan bifölls med 167 röster mot 127 för reservationen av Margareta Winberg m.fl.

Mom. 8 (investeringar inom miljöområdet)

Utskottets hemställan bifölls med 287 röster mot 10 för meningsyttringen av Jan Jennehag i motsvarande del.

Mom. 16 (visst internationellt miljösamarbete)

Utskottets hemställan bifölls med 284 röster mot 12 för meningsyttringen av Jan Jennehag i motsvarande del.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande TU18

Mom. 21 (medelsanvisning för Bidrag till svenska rederier)

Utskottets hemställan bifölls med 287 röster mot 10 för meningsyttringen av Karl-Erik Persson i motsvarande del.

Mom. 22 (sjöfartspolitikens långsiktiga inriktning)

Utskottets hemställan bifölls med 169 röster mot 128 för reservation 1 av Sven-Gösta Signell m.fl.

Mom. 25 (sjösäkerhetsfrågor)

Först biträdades reservation 3 av Kenneth Attefors med 30 röster mot 16 för meningsyttringen av Karl-Erik Persson i motsvarande del. 248 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 272 röster mot 21 för reservation 3 av Kenneth Attefors. 3 ledamöter avstod från att rösta.

Bengt Dalström (nyd) anmälde att han i huvudvoteringen avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 33 (återinförande av fritidsbåtsregistret)

Utskottets hemställan bifölls med 163 röster mot 132 för reservation 4 av Sven-Gösta Signell m.fl.

Mom. 36 (Flintrännan)

Utskottets hemställan – som ställdes mot motion T630 av Sten Andersson i Malmö – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande TU19

Mom. 1 (garantier för regionalflyg på en avreglerad marknad)

Utskottets hemställan bifölls med 167 röster mot 127 för reservation 1 av Sven-Gösta Signell m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2 (flyg endast på långa sträckor)

Utskottets hemställan bifölls med 285 röster mot 12 för meningsyttringen av Karl-Erik Persson i motsvarande del.

Mom. 5 (stöd för regionala flyglinjer enligt Konkurrenskommitténs förslag)

Utskottets hemställan bifölls med 166 röster mot 128 för reservation 2 av Sven-Gösta Signell m.fl.

Mom. 7 (utredning om flygtrafik till centralorter i skogslänen)

Utskottets hemställan bifölls med 168 röster mot 129 för reservation 3 av Sven-Gösta Signell m.fl.

Mom. 15 (nedläggning av flygverksamheten på Bromma)

Utskottets hemställan bifölls med 168 röster mot 129 för reservation 4 av Sven-Gösta Signell m.fl.

Prot. 1992/93:88

1 april 1993

Mom. 16 (ekonomiskt ansvar för en regional flygplats i Stockholmsregionen)

Utskottets hemställan bifölls med 167 röster mot 129 för reservation 5 av Sven-Gösta Signell m.fl.

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

Mom. 28 (driftstöd till flygplatser i Gävleborgs län)

Utskottets hemställan bifölls med 260 röster mot 29 för reservation 6 av Kenneth Attefors. 7 ledamöter avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande TU21

Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande TU22

Utskottets hemställan bifölls.

Trafikutskottets betänkande TU23

Utskottets hemställan bifölls.

Meddelande om samlad votering

Talmannen meddelade att kulturutskottets betänkanden KrU17, KrU18, KrU19, KrU21, KrU23 och KrU14 skulle avgöras i ett sammanhang när debatten i dessa ärenden avslutats.

8 § Övergripande kulturfrågor, allmän kulturverksamhet m.m.

Föredrogs

kulturutskottets betänkanden

1992/93:KrU17 Övergripande kulturfrågor,

1992/93:KrU18 Allmän kulturverksamhet m.m. (prop. 1992/93:100 delvis),

1992/93:KrU19 Ersättningar och bidrag till konstnärer (prop. 1992/93:100 delvis),

1992/93:KrU21 Bibliotek, bildkonst, konsthantverk m.m. (prop. 1992/93:100 delvis) och

1992/93:KrU23 Kulturmiljövård (prop. 1992/93:100 delvis).

Talmannen meddelade att kulturutskottets betänkanden KrU17, KrU18, KrU19, KrU21 och KrU23 skulle debatteras gemensamt.

Anf. 2 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! För ett år sedan beslutade en enhällig riksdag efter initiativ från oppositionspartierna om tillsättandet av en kulturpolitisk utredning bl.a. för utvärdering av 1974 års kulturpolitiska mål. Särskilt pekade riksdagen då på att uppmärksamheten skulle riktas mot decentraliseringsmålet och på hur uppkomsten av nationella kulturella centrum ute i landet skulle främjas. Det är naturligt, eftersom Sveriges riksdag har ett ansvar för kulturen i hela landet. Tanken från riksdagens sida var att utredningens resultat skulle kunna ligga till grund för direktiven till myndigheterna våren 1994 inför den då fördjupade anslagsframställningen hösten 1995.

Från socialdemokratisk sida har vi särskilt betonat följande punkter.

En viktig utgångspunkt för den framtida kulturpolitiken bör vara att metodiskt främja ett ökat samspel mellan olika kulturverksamheter i landet. Ett i verklig mening nationellt kulturliv förutsätter dynamik, rörlighet och erfarenhetsutbyte mellan olika konst- och kulturområden.

En central statlig uppgift för 90-talets kulturpolitik är att gynna uppkomsten av fler kulturella centrum utanför Stockholm samt att ge nationella uppdrag till institutioner ute i landet. Det kan t.ex. vara Bildmuseet i Umeå, Rooseum i Malmö, Röhsska museet i Göteborg, glasmuseet i Växjö, utveckling av Arbetets museum i Norrköping eller det nya marinmuseet i Karlskrona.

En nationell fond för kulturbyggnader och kulturturism bör bildas.

Det är också viktigt att studera hur 1974 års mål har uppnåtts vad gäller barn och ungdomar. I en särskild motion redovisar vi förslag till åtgärder som vi anser särskilt angelägna, och då inte minst inom skolans område.

Vid en utvärdering är det speciellt viktigt att beakta målet om kulturell jämlikhet. Vi understryker också vikten av vidgat deltagande inom kulturlivet. Kultur får inte vara en angelägenhet enbart för den bildade medelklassen.

Först ett år efter riksdagens beslut tillsätter kulturministern nu utredningen. Detta innebär att utredningen knappast kan påverka direktiven till myndigheterna våren 1994, eftersom utredningen skall vara klar senast i december 1994. Denna senfärdighet – eller missmanagement, som det skulle kunna kallas på nysvenska – har lett till att utskottet har ansett sig tvingat att lägga fram ett antal förslag till riksdagen för att dels påskynda processen, dels förhoppningsvis höja kvaliteten i utredningsarbetet.

Ett enhälligt utskott konstaterar att det är "anmärkningsvärt att utredningen inte tillsatts förrän i dagarna, eftersom vad kulturutskottet anförde i sitt betänkande i ämnet – – – innebar att utredningen skulle få ett omfattande uppdrag och skulle få en skyldighet att snabbt redovisa detta". Detta konstaterande borde rimligen kulturministern ta till sig.

För att motverka de nu negativa effekterna av regeringens senfärdighet föreslår utskottet riksdagen att för det första besluta att frågor som rör den internationaliserade kulturen behandlas av en särskild utredning som skall vara klar inom ett år. Dessa delar av direktiven för den övergripande kulturpolitiska utredningen bör alltså övergå till en särskild parlamentarisk utredning. Dessutom föreslår utskottet riksdagen att för det andra uttala sig för att även de i dagarna tillsatta enmansutredningarna om teatrar och om

museerna likaledes blir parlamentariska med samma tidsramar för uppdraget. Det innebär att man på ett tidigt stadium kan få in de politiska parlamentariska övervägningarna i processen. Vi är nog alla överens om att detta är stora, viktiga, komplicerade och ibland politiskt besvärliga frågor. Då kan det vara en fördel att dessa övervägningar ingår i den politiska processen på ett tidigt stadium.

Innan riksdagen har haft möjlighet att i plenum diskutera och besluta om dessa utredningar går kulturministern ut i en TT-intervju och säger att hon minsann inte tänker bry sig om ett sådant riksdagsbeslut. Detta är lindrigt sagt uppseendeväckande, och det påminner ganska mycket om Karl XI:s försmädliga anslag på milstolparna på riksdagsmännens väg inför 1686 års riksdag:

Vad göras skall är redan gjort,

I herredagsmän reser icke så fort.

Innan riksdagen fattat något beslut tillrättavisar alltså kulturministern 1993 års demokratiskt valda riksdag. Hon har tydligen inspirerats av Karl XI:s ord och därmed missuppfattat parlamentarismens innebörd. Parlamentarismen förutsätter nämligen att riksdagen skall ha förtroende för – eller i vart fall tolerera – regeringen. Det skall inte råda det omvända förhållandet. Visserligen kan man tycka att Sveriges mest kompetenta regering förtjänar en från regeringssynpunkt bättre riksdag. Nu är det dock så, att denna riksdag är vald av svenska folket, och det får regeringen faktiskt finna sig i. Jag tycker, fru talman, att kulturministerns TT-uttalande är klandervärt.

Om riksdagen gör ett uttalande om utredningar, skall regeringen självfallet följa detta. Så säger all rimlig konstitutionell praxis. Det är en helt annan sak om riksdagen inte ger några anvisningar eller om nya sakförhållanden uppstår. Så är dock inte fallet här. Man har inte ens fattat beslut, och det är osäkert var majoriteten ligger. Regeringspartiernas reservationer är därför något märkliga. I stället för att hävda riksdagens intresse speglar dessa reservationer mer tänkandet att vad far gör – eller i detta fall vad mor gör – är alltid bäst.

En annan fråga som är viktig att uppmärksamma, såväl i den kulturpolitiska övergripande utredningen som under nästa budgetår, är kultur i arbetslivet. Det finns flera fördelar med arbetsplatserna som utgångspunkt för kulturaktiviteter. Många har långa resvägar till jobbet och bor långt ifrån de traditionella kulturlokalerna. Skiftarbetare har ofta ingen möjlighet att delta i kulturlivet. Om man är ovan vid olika kulturformer, erbjuder arbetsplatsen ofta en bra, naturlig och djupare bekantskap med böcker, konst, teater eller sång och musik.

Vissa andra akuta insatser, oavsett utredningen, behöver göras. Det handlar om uppräknig av stödet till amatörorganisationer, om stödet till centrumbildningar, om anslagen till de samlingslokaläggande organisationerna och om stöd till konstbildande verksamhet.

Vi föreslår också att riksdagen bör bifalla förslaget att inrätta ett särskilt anslag för kultur i skolan. Vi har fått flera rapporter om att satsningarna här har minskat kraftigt. Detta är allvarligt, eftersom det ytterst handlar om den unga generationens rätt till kulturella upplevelser. Tyvärr har vi på dessa senare akuta punkter inte fått gehör hos utskottets majoritet. Jag vill uttrycka

förhoppningen att riksdagen följer de socialdemokratiska reservationerna i dessa avseenden.

Jag skall också tillägga att Ingegerd Sahlström och Leo Persson senare kommer att tala för socialdemokraternas ståndpunkter när det gäller i nu nämnd ordning biblioteksfrågorna och behovet av en bibliotekslagstiftning samt kulturmiljöfrågorna.

Slutligen är det vår förhoppning att de utredningar som nu är på gång kommer att bedrivas med stor öppenhet och att utredningarna i sig skall stimulera till debatt vad gäller inte minst kulturpolitikens inriktning samt teaternas och museernas utveckling. Den fria debatten i sig kan alltså stimulera till bra förslag.

Med detta, fru talman, ber jag att få yrka bifall till följande reservationer till kulturutskottets betänkande nr 17, nämligen nr 5 och 7, och till betänkande nr 18 reservationerna nr 1, 4, 10 och 15.

Anf. 3 SIMON LILIEDAHL (nyd):

Fru talman! Som enkel ersättare i kulturutskottet känner jag mig definitivt inte som Karl XI. Jag nalkas kulturfrågorna med respekt och ett öppet sinne.

Det är ett stort ansvar att på bästa sätt fördela 3 miljarder i bidrag till en uppsjö av angelägna ändamål. Vilka prioriteringar måste göras? Var gör de knappa resurserna mest nytta? Det är frågor som vi ställer oss.

Inom Ny demokrati ser vi det som en av kulturpolitikens viktigaste uppgifter att stödja det som har värde och kvalitet, men som inte kan realiseras på marknadens villkor.

Attityden till kulturen behöver förändras i riktning mot det synsätt som finns på många håll i det nya Europa. Där betraktar man kulturen som en tillväxtfaktor både i livskvalitet och i statskassa.

Vi i Ny demokrati vill också försöka skapa förutsättningar för samspel mellan privata och statliga initiativ. Vi anser att vi måste lära oss mer om detta genom att t.ex. studera hur länderna i den gemensamma marknaden försökt att lösa dessa problem.

Det är därför med en viss besvikelse jag i kulturdepartementets kommittédirektiv för kulturpolitikens inriktning fått läsa att intresset för Europa kanske är något begränsat från regeringens horisont. På direktivens totalt 11 sidor diskuterade man den internationaliserade kulturen – ett förfärligt ord i och för sig – på en knapp halvsida. Det är detta Europa som vi nu skall närma oss med stormsteg. Vi tror att tyngdpunkten måste läggas mer på Europa och att man måste ha de europeiska tankegångarna som underlag för hur vi skall klara den framtida kulturpolitiken i Sverige.

Jag fann vidare till min besvikelse att ordet turism knappast var nämnt i direktiven. Turismen är en underutvecklad näring i Sverige, och Sverige är ett turistland som är dåligt marknadsfört utomlands.

Styrelsen för Sverige bilden har nyligen publicerat en marknadsundersökning, *Image of Sweden in Europe*, där det klart framgår att europén söker sig till Sverige, som studien säger, främst för "historical and cultural attractions, unspoiled nature and scenery".

Turistandet kommer i allt högre grad att ske i kulturhistoriskt intressanta miljöer. Det är emellertid inte så mycket som har gjorts för att möta turis-

mens klart uttalade önskemål om tillgänglighet, levandegörande och marknadsföring. Det är därför angeläget att Kulturdepartementet och även Näringsdepartementet tar kraftiga initiativ för att få i gång ett verkningsfullt samarbete mellan turistnäring, företag, naturliv, kulturminnesvård och museer.

Vi har därför motionerat om en kraftig satsning på natur, kultur och turism – ett elegant och effektivt sätt att minska vårt budgetunderskott.

Med all min nyvunna entusiasm över kulturfrågor blir jag förvånad över Kulturdepartementets svala intresse för att köra i gång en utredning om den framtida kulturpolitikens inriktning, som de facto beslutades av riksdagen redan den 9 april förra året.

I utskottet har jag utan några som helst politiska övertoner framfört min och partiets mening om hur man skulle få fart på utredningsarbetet om de framtida kulturrelationerna mellan Europa och Sverige och hur man på basis härav kan dra upp riktlinjerna för den framtida svenska kulturpolitiken.

Som en man från den hårda verkligheten föreslår jag – för att i någon mån vinna tillbaka den tid som gått förlorad på grund av att den stora av riksdagen beslutade utredningen försenades nästan ett helt år – att den kulturpolitiska utredningen skall kopplas ihop med tre smärre parlamentariska utredningar beträffande den internationaliserade kulturen samt museer och teater.

Med min oerfarenhet av politiskt arbete har jag inte lagt några konstitutionella synpunkter på utredningarna, utan jag har endast som företagsledare önskat att utredningsarbetet skall kunna bedrivas så snabbt och effektivt som möjligt. Jag har förfäktat små parlamentariska utredningar därför att man kanske då kan stycka upp utredningarna och få med kvalificerade experter från Ny demokrati, som vi är lyckliga att ha i riksdagen. Det är definitivt skillnad mellan att sitta med som parlamentariker och expert och att ingå i en referensgrupp.

Att man nu skall ha en internationell parlamentarisk utredning bedömer jag som något självklart. Jag är därför både glad och tacksam att Birgit Friggebo, enligt meddelande från TT, kan tänka sig att lyfta ut Europafrågorna från den kulturpolitiska utredningen. Det ställer vi naturligtvis helhjärtat upp på.

Jag vill emellertid samtidigt redovisa att jag inte fått något gehör hos utskottet för mina starka önskemål att utredningen skall bedrivas med skyndsamhet och att redovisningen av de tre mindre utredningarna skall göras före utgången av 1993. Detta skulle göra det möjligt för den stora kulturpolitiska utredningen att redovisa sitt resultat före april 1994, i stället för som det nu är sagt i slutet av 1994. Det gäller att ta tillbaka den tid som gått förlorad därför att regeringen dröjt nästan elva månader med att tillsätta den kulturpolitiska utredningen.

Jag vet att det går att arbeta snabbt. Jag har lärt mig från mina företag. Jag kan icke förstå och tycker det är oanständigt att man skall ha så långa utredningstider. Att det går att arbeta snabbt även i riksdagen har jag fått klart för mig när jag deltagit i utredningen om ägande av Sveriges TV och radio.

Specialutredningen stöptes av olika orsaker om till en parlamentarisk ut-

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor;
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

redning. Den klarade av sitt jobb på mindre än två månader. Ordförandena i de här utredningarna spelar naturligtvis en stor roll. Vi var glada att ha en effektiv ordförande från Folkpartiet som gjorde ett utomordentligt jobb och fick oss alla att i enighet skriva under på resultatet.

I det betänkande som vi nu diskuterar har Ny demokrati rent principiellt intagit ståndpunkten att vi i dagens ekonomiska läge inte skall göra några nysatsningar inom kulturområdet på bekostnad av kulturens basverksamheter. Vi avser att begränsa Kulturrådets utvecklingsanslag. Vi har en reservation till mom. 7 som jag yrkar bifall till.

Nu vill jag övergå till kulturutskottets betänkande 18, beträffande allmän kulturverksamhet. De av Ny demokrati tillfogade reservationerna avser nästan enbart nedskärningar av, som vi anser, onödigt stora anslag som inte motiverats på ett tillfredsställande sätt. Dessa nedskärningar är för oss en kungsfråga. Det går som en röd tråd genom Ny demokratis agerande i alla utskott att vi måste göra nedskärningar. Jag har t.ex. här i kammaren varje gång jag har haft tillfälle diskuterat nedskärningar. Senast tog jag upp organisationsbidragen, som jag anser att man måste skära ned.

I alla dessa reservationer som jag har utformat har jag pekat på nödvändigheten av sparsamhet. Jag har svårt att tänka mig att mina kolleger inom socialdemokratin och regeringspartierna inte skulle vara besjälade av samma nit. Jag har med viss besvikelse sett att de förhåller sig passiva till mina ambitioner om besparingar. Skall vi klara landet och våra problem måste vi börja spara i det lilla. Det har man lärt sig som företagare i dagens Sverige. Jag tror att mina riksdagskolleger skulle må bra av att tänka mer aktivt och aggressivt i de här frågorna.

Fru talman! Då kammaren är tidsmässigt ansträngd i dag begränsar jag mig till att yrka bifall till mina reservationer 5, 8 och 13.

Anf. 4 ELISABETH PERSSON (v):

Fru talman! Vi behandlar nu fem stora betänkanden. Det är svårt för mig att hinna ta upp alla viktiga frågor som dessa betänkanden berör. Jag tvingas därför begränsa mig till några frågor som jag tycker är särskilt viktiga. Innan jag kommer in på dessa sakfrågor, vill jag kommentera de utredningar som är aktuella.

Den stora kulturpolitiska utredningen är nu äntligen tillsatt. Vi från Vänsterpartiet har flera gånger påpekat att det är orimligt med så långa dröjsmål från ett beslut i riksdagen till dess utredningen tillsätts. Vi nödgas nu se att denna kritik är riktig. Detta långa dröjsmål kommer att få en rad negativa följdverkningar.

Det stora problemet blir naturligtvis att kunna genomarbeta direktivens alla mål under den korta tid som utredningen har till sitt förfogande. Därför har utskottet förslagit att en del skall lyftas ut. Den internationaliserade kulturen skulle göras till föremål för en särskild utredning. Jag beklagar detta, men jag tror att det är nödvändigt. Naturligtvis hade jag hellre sett att denna stora kulturpolitiska utredning hade kunnat börja sitt arbete kanske redan tidigt i höstas och också givits tillräckliga sekreteraresurser, så att även detta viktiga avsnitt om den internationaliserade kulturen hade kunnat ingå och blivit vederbörligen genomarbetat. Men nu är det alltså inte så, och Vänster-

partiet står därför bakom utskottsbetänkandet om en särskild parlamentarisk utredning om den internationaliserade kulturen.

Utskottet har också föreslagit att Museiutredningen och Teaterutredningen skall vara parlamentariska. Även om jag naturligtvis inser att det kan komma att bli problem även för dem, framför allt när det gäller att bli klara med sina uppdrag så att utredningarna kan ingå i den stora kulturpolitiska utredningens slutbetänkande, anser vi faktiskt att det är viktigt att också de får en parlamentarisk sammansättning. På detta sätt skulle kulturfrågorna kunna lyftas upp till en rättmätig och viktig plats i det parlamentariska arbetet. Debatten och intresset kring både teaterfrågor och museifrågor skulle därmed lyftas fram. Vi står alltså bakom utskottets förslag om detta.

Ovanpå alltihop har Vänsterpartiet dessutom föreslagit en ytterligare utredning. I andra sammanhang har regeringen tagit fasta på danslivets behov av utveckling och också föreslagit vissa förstärkningar i budgeten. Men vi menar att danslivet borde få en ordentlig genomlysning. Vi tror, i likhet med Svensk danskommitté, att detta skulle göras bäst i en utredning. Den bör i så fall analysera dansområdets struktur och föreslå insatser på dansområdet utifrån ett långsiktigt perspektiv. En sådan utredning borde naturligtvis omfatta såväl professionell dans som amatördans liksom utvecklingen av institutioner och andra offentliga insatser, centralt, regionalt och lokalt.

Till detta hör även frågan om ländanskonsulenter, som exempelvis har lyfts fram i en motion av Karl-Göran Biörsmark från Östergötland. Han pekar på behovet av en ländanskonsulent för Östgötabaletten. Men jag tycker att frågor av detta slag, dvs. om ländanskonsulenter, naturligtvis borde beredas i samband med en utredning som behandlar hela dansområdet.

Fru talman! Jag kommer nu att övergå till att tala om biblioteksfrågor. Jag har förstått att Socialdemokraterna har en talare som skall tala särskilt om dessa. Men vi i Vänsterpartiet har inte denna möjlighet att dela upp frågorna. Jag får därför ta upp alla dessa frågor i ett sammanhang.

Vänsterpartiet har upprepade gånger väckt förslag om en bibliotekslag. Jag vill påstå att skälen för en sådan lag växer sig starkare för varje månad som går. Nedskärningar av statsbidragen till kommunerna och lågkonjunkturen slår hårt mot alla delar av kulturen, men utbildningen och folkbiblioteken drabbas på många håll mycket hårt av dessa kraftiga inskränkningar i verksamheten. Vi vet alla att avgiftsfinansieringsshotet inte på något sätt är avvärijt. Men nu, fru talman, hotas också länsbiblioteken av nedläggning. Hur osannolikt det än låter har exempelvis Västerbottens läns landsting föreslagit nedläggning av länsbiblioteket i Umeå. Om detta beror på okunnighet eller bara är något slags missriktat sparnit vet jag inte. Men så är det i alla fall. Vi får hoppas att man tar sitt förnuft till fånga. Frågan är helt enkelt om man kan göra detta helt ensidigt. Länsbiblioteken får ju ordentliga statsbidrag för delar av sin verksamhet.

I en bibliotekslag, som vi har verkat för och vill ha, borde man naturligtvis ta fasta på de viktiga uppgifter som biblioteken har. Bibliotekens roll när det gäller undervisning – såväl den individuella bildningen som den officiella med skola och universitet – är, skulle jag vilja påstå, omistlig redan från daghemmen som undervisningscentrum. En bibliotekslag skulle naturligtvis vara en garant för fria fjärrlån. Jag vill påstå att dessa fria fjärrlån är en förut-

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

sättning för att studier och forskning över huvud taget skall kunna bedrivas över hela landet. Det är inte bara distansstuderande som behöver detta, utan det behöver alla.

Bibliotekens samlingar speglar också vårt kulturella arv. En bibliotekslag skulle vara en garant för och säkra tillgången till dessa samlingar men också till samlingarnas fortbestånd och förnyelse i takt med samhällets utveckling och förändring.

Yttrande- och tryckfrihetsrätten levandegörs av biblioteken. Att ha fri tillgång till information och själv kunna bilda sig en uppfattning i olika frågor är en av demokratins grunder. Mångfalden och variationen i utbudet av litteratur är viktiga, särskilt när det gäller barn- och ungdomsåren, då grunden för ett litteratur- och läsintresse läggs. Jag tror att lusten för läsande och läsvana skapas bl.a. genom att man tidigt ger barn tillgång till böcker. Bara detta att ha många böcker omkring sig utgör grunden för en framtida läsglädje och lust till litteratur. Väldigt få barn skulle ges denna möjlighet att tidigt få leva med böcker om inte biblioteken med sitt rika utbud hade funnits. Det är inte möjligt att köpa och ge barn den stora mängden böcker som jag tror att de behöver. Det handlar naturligtvis inte bara om mängden böcker men tillgången till dem, möjligheten för det lilla barnet att få välja.

En bibliotekslag skall också garantera fri och gratis tillgång till all information, litteratur och service för alla åldrar på våra bibliotek. Jag menar också att man i en bibliotekslag skall definiera de övergripande målen för biblioteksverksamheten och ange ramarna för den kommunala och regionala verksamheten utan att detaljreglera den. Kommunerna skall som nu driva biblioteken och utforma deras verksamhet efter lokala förhållanden. Men bibliotekslagen behövs som en grund för deras verksamhet.

Fru talman! Vi behöver en nationell bibliotekspolitik, och vi måste ha en bibliotekslag. Vänsterpartiets första motion om en bibliotekslag väcktes redan för tio år sedan. Vi har ända fram till nu varit ganska ensamma om detta förslag, om man undantar stora delar av de biblioteksanställda som har stött det från början. Men nu drivs denna fråga, vilket vi alla vet, av Författarförbundet. Många socialdemokrater och enstaka politiker från andra partier talar också om behovet av en bibliotekslag, vilket jag tycker är glädjande.

Självklart löser en bibliotekslag inte alla dagens problem. Det troliga hade väl varit att det hade varit lättare att undvika aktuella nedskärningar när det gäller biblioteken om Vänsterpartiets bibliotekslag redan hade varit genomförd.

Fru talman! När det gäller kulturpolitikens inriktning över huvud taget tycker jag ibland att det är litet svårt att urskilja vad regeringen har för idé och vad den vill med sin kulturpolitik. Men ett ord som ofta förekommer i dessa sammanhang är professionalism. Det låter mycket stiligt. Yrkeskunande och yrkeskunskap är självfallet bra och måste finnas inom kulturens område. Kvalitet är ett annat ofta förekommande begrepp. Det är också mycket bra. Men frågan är hur man skall nå målen om professionalism och kvalitet. Kan man över huvud taget få kvalitet och professionalism i något, dvs. en topp eller en elit i någon verksamhet, utan att sörja för bredden och basen?

Fru talman! Nästa ärende som skall behandlas i dag är idrotten. Låt mig

ett ögonblick låna idrotten som en bild just för verksamhet med en professionell topp och en bred bas. Verklig toppidrott utan breddidrott och utan bas finns inte. Jag tror att alla är överens om det. Det går inte att få fram toppidrottsmän utan att man har en bred bas och en bred verksamhet bland barn och ungdomar och bland människor i allmänhet.

Det går inte heller att få publik till stora idrottsevenemang utan ett brett idrottsintresse och ett idrottskunnigt folk.

Jag vill påstå att det är på precis samma sätt med kulturen. Utan ett eget och aktivt kulturengagemang hos barn och ungdom, och också hos människor i allmänhet, har den professionella kulturen ingen publik och över huvud taget ingen, eller en mycket snäv grupp, att kommunicera med. Det är i barn- och ungdomsåren som ett framtida kulturengagemang, ett kulturellt liv och skapande, måste grundas.

Om jag vore kulturminister och hade idéer om professionalism och kvalitet i kulturen, skulle jag ständigt sysselsätta mig med funderingar om hur man skulle kunna skapa den nödvändiga basen eller bredden för kulturverksamheten, så att toppen, eliten, professionalismen och kvaliteten kan säkras. Jag skulle fundera på hur jag skulle kunna gynna framtidens kulturarbetare och kulturkonsument. Hur skulle jag kunna ge alla barn och ungdomar möjligheter att på olika sätt bli både aktiva och mottagliga och uppfostrade i kulturutövande och kulturfrågor?

Jag tror att jag snart skulle komma fram till att ett sätt att nå dessa barn och göra insatser för dem är att gå via skolan. Alla barn går i skola. Det finns en sak till som alla barn, i varje fall de allra flesta, har tillgång till, och det är TV. Satsningar på barn och ungdomar borde för att ge god utdelning rimligen göras dels i skolan, dels via TV.

Jag tänker här bara ta upp skolans kultursatsningar. Ett oslagbart sätt vore att i framtiden föra in kulturen på ett helt annat sätt i skolan än vad som sker i dag. Vänsterpartiet har föreslagit ett mycket blygsamt anslag på 7 miljoner kronor för att kunna stimulera en kulturverksamhet i skolan som går utöver den ämnesbaserade undervisningen. Men det säger utskottet nej till. Det får kommunerna sköta själva. Jag beklagar detta, fru talman.

Tydligare kan det inte sägas. Barn och ungdomar – framtidens kulturpublik och kulturutövare – har ingen plats i den borgerliga nationella kulturpolitiken. Vad finns det för täckning för att tala om professionalism och kvalitet när man inte bekymrar sig mer om just dem som skall bli framtidens kulturkonsument, men också kulturproducenter?

Det är genom skolan, och genom att uppmuntra till kulturaktiviteter i skolan, som man skulle kunna nå denna bredd. Kulturarbetare kan på olika sätt komma till skolor. I kommunerna kan man sätta sig ner och diskutera hur man skall kunna starta kulturprojekt. Det finns alla upptänkliga förslag på många områden. Det finns också goda erfarenheter av detta.

Dessa 7 miljoner hade kunna vara en början för en i framtiden betydligt bredare satsning på barn- och ungdomskultur.

Fru talman! Jag skall nu fatta mig ganska kort. Jag skall beröra ett par frågor som Vänsterpartiet har fört fram i motioner. Den första frågan gäller internationellt kulturutbyte. Vi är nog överens om att kulturutbyte med

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

olika länder är viktigt. Det framgår om inte annat av direktiven till den kulturpolitiska utredningen.

Vi menar att det är särskilt viktigt att ha ett kulturutbyte och en kulturdialog med Östersjöländerna och Ryssland. Här har kontakterna alltför länge varit dåliga. Det finns i dag inte tillräckligt med medel för att kunna skapa ett väl fungerande kulturellt samarbete. På olika håll finns pengar för tekniskt bistånd och samarbete, men det finns inte några pengar specialdestinerade för kulturutbyte.

Vi har i vår motion inte låst oss för hur en kulturfond för Östersjöländerna och Ryssland skulle administreras. Det tror jag inte är det stora problemet. Jag menar att den frågan går att lösa. Man kan lägga uppgiften på Svenska Institutet eller något annat organ. Det viktiga är enligt min mening att vi ger signaler om att vi vill medverka till ett breddat kulturutbyte. Vi har säkerligen en hel del att lära och att lära ut.

Jag menar att riksdagen borde anta detta förslag. Det är heller inte några stora summor det rör sig om. Det är mer en markering av ett intresse.

Fru talman! Jag står givetvis bakom samtliga Vänsterpartiets motioner inom dessa områden och de meningsyttringar som vi har fogat till utskottets betänkanden, men jag yrkar enbart bifall till meningsyttringarna 1 och 2 till betänkande 17 och till de meningsyttringar som avser mom. 21 och 30 i betänkande 18.

Anf. 5 CHARLOTTE BRANTING (fp):

Fru talman! Eftersom detta är den första större kulturdebatt jag har som vice ordförande i kulturutskottet, skulle jag vilja börja med några inledande allmänna ord om min syn på kulturen.

För mig är det naturligt att all kulturpolitik präglas av öppenhet, vidsynthet och tolerans. Kulturpolitiken skall ha utrymme både för det traditionella och för det nya, det okonventionella och det sökande. Vi möter kulturen i många former, inte bara i det som vi vanligen brukar kalla kultur – litteratur, musik, konst, teater, film och dans – utan också i många andra former, i landskapet och miljön, i byggnader, i vårt folkliga kulturarv. Det är en kedja av upplevelser mellan generationer, mellan landsdelar och länder, mellan olika folk, religioner, raser och språk. Vi har genom århundraden blivit påverkade av andra, och andra har påverkat oss. I den svenska kulturen finns inslag av många andra länders kultur. Sverige är en del av Europa och av europeisk kultur.

Nationell självtillräcklighet och självgodhet är främmande för en liberal kultursyn. Men självfallet känner jag stolthet och tycker att vi skall slå vakt om t.ex. våra folkliga traditioner, vår natur, kultur och miljö. Det avgörande är mångfalden, att få lyssna till många röster, få uppleva olika alternativ och möta andra kulturer. För mig är det oerhört stimulerande att besöka andra länder. Det ger perspektiv på den egna tillvaron och på den ibland ganska förenklade svenska debatten. Ett nära europeiskt samarbete innebär inget hot mot vårt kulturliv, tvärtom skulle det innebära en stimulans.

Eftersom kulturverksamhet inte är lagreglerad, måste riksdag och regering föregå med gott exempel. En satsad statlig kulturkrona ger tre nya kronor till kulturen. Bland de kronorna finns kommunpengarna. Därför är de

statliga besluten viktiga för att kommunens kulturpolitiker skall kunna för-
svara kultursatsningarna.

För att få litet perspektiv är det också viktigt att komma ihåg att de statliga kulturutgifterna t.ex. bara är knappt en tiondel av försvarskostnaderna. Hela det statliga kulturstödet skulle kunna finansieras med en och en halv karensdag. Samhällets utgifter för kulturen är bara drygt 1 % av de offentliga utgifterna. Trots detta hamnar vi ändå på femte plats i en europeisk jämförelse. Men självfallet tror jag att alla vi som jobbar med kulturfrågor gärna skulle se att en ännu större andel av kakan kom kulturen till del. Även om vi skulle genomföra verkligt stora besparingar i kulturbudgeten, så skulle ändå statens ekonomiska problem kvarstå, och vi drar på oss än större problem på sikt.

Kulturen är än viktigare i våra tider! Jag tycker det är särskilt angeläget att prioritera verksamhet som är riktad till barn och ungdom. Hur skall vi kunna locka fler ungdomar att bli aktiva kulturutövare? Det är en viktig utmaning till oss kulturpolitiker och kulturarbetare. Jag känner en viss oro för ökad avgiftsbeläggning, nedläggning av kommunala musikskolor och indragning av skolteaterbesök, vilket sker i vissa kommuner. Fria boklån är en princip som är oerhört viktig att stå fast vid!

Kulturpolitiker, kulturbyråkrater och kulturarbetare har ett stort ansvar för att hålla landets kulturliv levande. Vi skall stödja frihet, mångfald och kvalitet i kulturen. Vi måste se till att professionella kulturskapare har drägliga arbetsvillkor. Vi skall skapa mötesplatser för alla i samhället, låta invandrare behålla sitt eget kulturarv och låta dem bli delaktiga i vårt. Gemensamt måste vi kämpa för att den ekonomiska krisen inte blir kulturens kris. Det måste också i framtiden finnas ett kulturens andningshål i ett samhälle som tenderar att bli allt tuffare.

Fru talman! Bland representanterna från regeringspartierna i utskottet har vi delat upp debatten så här i dag, att jag skall tala om de övergripande kulturfrågorna, Elisabeth Fleetwood om allmän kulturverksamhet, Stina Gustavsson har ansvaret för ersättning och bidrag till konstnärer och kulturmiljövård och Alva Wennerlund för bibliotek, bildkonst och konsthantverk.

Så även om det är frestande att gå in på en del av de frågor som Åke Gustavsson berört som handlar om dessa ämnen, skall jag försöka avhålla mig från det så vi inte får en dubbel debatt.

Dagen efter det att budgeten presenterats, den 12 januari, var rubriken på DN:s kultursida "Kulturen får mer av kakan". I Svenska Dagbladet stod "Kulturen vinnare i budgeten" och i Göteborgsposten "Viss stolthet", med texten under "Det blev som man hade hoppats, Friggebo lyckades hävda sitt revir".

Budgetförslaget och övriga insatser inom det statliga kulturområdet bekräftar att regeringen anser det angeläget och nödvändigt att bedriva en aktiv samhällspolitik på kulturområdet också i ekonomiskt besvärliga tider. Kulturområdet undantags från de generella besparingskraven. Trots det statsfinansiella läget är statens kulturbudget större än föregående år. Det handlar om ökade insatser på ca 35 miljoner. Jag skall bara nämna några av de satsningar som görs.

Länsteatrarna i Bohuslän och Kalmar samt kammarorkestrarna i Sunds-

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

vall och Jönköping får ökat stöd, och kulturfestivalerna likaså. Det blir en tioprocentig ökning av anslaget till fria dansgrupper och koreografier samt ökade statsbidrag till Dansens hus på nära 11 miljoner. Att nu som Vänsterpartiet föreslår tillsätta en utredning om danslivet tycker jag skulle vara att i onödan tvingas vänta på ytterligare satsningar. Dessutom kan frågan i så fall tas upp i den kulturpolitiska utredningen.

Vidare föreslås långtidsstipendier för ytterligare 15 konstnärer och ett författar- och översättarcentrum på Gotland. Jag vill här säga till Elisabeth Persson att detta kanske kan vara det allra första embryot – och man kan bygga vidare på detta – till att skapa den fond som Vänsterpartiet önskar. Man satsar 3 miljoner extra till barn- och ungdomskultur.

Jag menar att det inte behövs något tillkännagivande i denna fråga, vilket Socialdemokraterna och Vänsterpartiet föreslår. Regeringen har redan nu den uppfattningen att barn- och ungdomskultur skall prioriteras. Det är oerhört väsentligt. När det gäller Socialdemokraternas förslag att Svenska filminstitutet skall redovisa sina insatser för barn och ungdom, utgår majoriteten från att så kommer att ske. Därför yrkar jag avslag på reservationerna 7, 8 och 9. Samisk kultur får också ökat bidrag med 2,5 miljoner.

Fru talman! Frågan om de lönebidragsanställda inom kultursektorn har länge varit föremål för diskussion och oro inom kulturutskottet och för institutionerna. Nu har man efter förhandlingar kommit fram till att en omfördelning skall ske. Särskilt utsatta kulturinstitutioner skall behålla ett incitament att anställa arbetshandikappade som arbetsförmedlingen anvisar, resp. behålla dem som nu är anställda med lönebidrag. Det står klart uttalat att effekterna av förslaget noga skall följas och utvärderas, så någon redovisning till riksdagen anser jag inte behövas. Jag yrkar avslag på reservation 10.

När det gäller de musei- och teaterfrågor som redovisas i betänkandet KrU17 har vi faktiskt varit helt överens i sak i utskottet, och jag skall därför bara helt kort ta upp några frågor som jag tycker är särskilt angelägna. Utskottets ledamöter besökte i höstas bl.a. Röhsska museet i Göteborg, och jag är nog ganska övertygad om att utskottets ledamöter håller med mig om att det museet har en stor betydelse inte bara för regionen utan också för övriga landet.

Detta gäller också tillskapandet av ett nytt nationellt glasmuseum i Växjö. Utskottet har inhämtat att Statens kulturråd verkar för att Växjö glasmuseum skall få nya lokaler, och det instämmer utskottet i. Det glädde mig naturligtvis speciellt att ordföranden i utskottet särskilt nämnde detta i sitt anförande. Då det gäller frågan om museets formella status anser utskottet, liksom också för t.ex. Röhsska museet, att museiutredningens arbete inte skall föregripas.

Också teaterfrågorna hänvisas ju i huvudsak till utredningarna. Jag tycker personligen att det är angeläget att understryka vikten av att även de fria gruppernas roll för teaterlivet skall behandlas där.

Stina Gustavsson och jag har motionerat om en framtida satsning på barn- och ungdomsteater, med Växjö som en lämplig lokaliseringssort. Men vi får för dagen nöja oss med att konstatera att vi har möjlighet att bevaka det i Kulturutredningen. Eftersom en viktig uppgift där är att skapa kulturcentrum utanför Stockholm har jag ändå ett visst hopp.

Jag vill gärna lugna gotlänningarna med att de med all sannolikhet kommer att få statsbidrag till Bryggeriteatern också i framtiden.

Fru talman! Så till sist några ord om utredningarna. Det är bra att dessa nu är tillsatta. Visst kan jag hålla med om att det tog litet väl lång tid efter riksdagens beslut, men det viktigaste är ju ändå att direktiven när de kom var bra. Att den kulturpolitiska utredningen skall ha en parlamentarisk sammansättning är vi alla överens om. Jag måste också säga att det skall bli mycket intressant att sitta i den och ta tag i alla de uppgifter som den har.

Vi skall ägna särskild uppmärksamhet åt decentraliseringsmålet och hur tillkomsten av kulturella centra i landet kan främjas. Utredningen skall noga beakta sambandet mellan de kulturpolitiska ställningstaganden som görs av staten, primärkommunerna och landstingen.

Utredningen skall titta på utformningen av kulturpolitiken i ett längre tidsperspektiv. Vi skall också lämna förslag om åtgärder för att undanröja eller mildra effekterna av hinder för kulturverksamheterna och institutionernas utveckling.

Utredningen skall redovisa sitt arbete i december 1994, och vad som är viktigt är att man har frihet att själv välja vilka aspekter på kulturpolitiken som den önskar lyfta fram. Kulturminister Birgit Friggebo pekar i direktiven på några speciella ämnen som är angelägna att uppmärksammas och som jag också tycker pekar på vad som är viktigt för en liberal kulturpolitik.

Elisabeth Persson sade att hon var litet undrande över vilken kulturpolitik som regeringen egentligen står för. Jag tycker att hon skall läsa om direktiven för den allmänna Kulturutredningen, där det som man framför allt vill understryka är följande: behovet av kulturella centra utanför Stockholm; kulturen i det mångkulturella samhället; den internationaliserade kulturen; medieutvecklingen och kulturpolitiken; värnet av kulturarbete; insatser för barn och ungdom; ideella organisationers roll i kulturen; kulturens finansiering samt kulturpolitikens genomslagskraft.

Åke Gustavsson gick igenom de önskningar som utskottet ställde ut på denna utredning, och såvitt jag kan förstå tillgodoses de mycket väl genom dessa direktiv.

Den andra utredningen handlar om Riksteaterns betydelse för teaterlivet och ansvarsfördelningen mellan Riksteatern och länsteatrarna.

De statliga insatserna för att stimulera teaterverksamhet i hela landet sker främst genom bidrag till Riksteatern, regionala och lokala teatrar samt fria teatergrupper. Det totala statliga stödet inom detta område uppgår i dag till närmare 500 miljoner kronor. Under den senaste 20-årsperioden har nätverket av länsteatrar byggts ut kraftigt, och flera fria teatergrupper turnerar nu runt omkring i landet på ett mycket positivt sätt. Allt detta ger anledning att göra en översyn av Riksteaterns betydelse för teaterlivet och ansvarsfördelningen mellan Riksteatern och länsteatrarna.

Utredningen skall redovisa resultatet av sitt arbete före utgången av mars 1994.

Den tredje utredningens uppgifter är mål och strukturfrågor inom museiväsendet. Utredaren skall bl.a. göra en allmän analys av museernas mål och uppgifter, granska de centrala museernas organisation och samverkan, se över det statliga stödet till regionala museer samt granska Statens kulturråds

uppgifter på museiområdet. I uppdraget ingår också att överväga museiväsendets uppgifter inom forskning och kulturmiljövård samt att belysa Riksställningars verksamhet.

Utredningsarbetet skall redovisas före utgången av mars 1994.

Också för de två senare utredningarna är utredarna tillsatta. Vi som representerar regeringssidan har fullt förtroende för ensamutredarna Elisabet Söderström och Bengt Sæve-Söderbergh. Det är uppenbart att det är lättare att hålla tidsramarna om *en* utredare har ansvaret och om de nödvändiga politiska övervägandena på områdena koncentreras till den kulturpolitiska utredningen. Självklart är det viktigt med ett långtgående – och jag vill verkligen understryka långtgående – samråd mellan de olika utredningarna. På detta sätt undviker man att förslag av en parlamentarisk kommittés arbete omedelbart skall prövas av en annan parlamentarisk kommitté. Vi anser dessutom, som framgår av reservation 11, att det är regeringen som avgör hur en utredning skall se ut och anger riktlinjer för hur den skall bedrivas.

Då det gäller utredningen om den internationaliserade kulturen anser vi det egentligen inte motiverat med en separat parlamentarisk utredning, eftersom det finns ett nära samband med den kulturpolitiska utredningen.

Vi tror helt enkelt inte att det skulle vara bra för kulturen med fyra utredningar med närliggande och i hög grad besläktade frågor. Vi tycker inte heller att det kan vara samhällsekonomiskt vettigt.

Det anförs ju uttryckligen att ett av de åtta målen skall vara att främja utbyte av erfarenheter och idéer över språk- och nationsgränserna.

Jag vill säga till Simon Liliedahl att det verkligen inte tyder på något dåligt intresse i EG-frågan från Kulturdepartementets sida att man inte tidigare har förespråkat en sådan här separat utredning. Man har tvärtom gett ett uppdrag till olika instanser – till Kulturrådet, till Riksantikvarieämbetet och till andra – att se på konsekvenserna av ett svenskt inträde i EES och EG. Detta har också utförts, och nu kommer departementet snart med en informationsskrift om detta, vilken vi kommer att ha nytta och glädje av i den parlamentariska Kulturutredningen.

Birgit Friggebo har nu sagt att hon kan tänka sig att överlämna dessa frågor till en särskild utredning. Jag tycker att detta definitivt borde vara tillräckligt för att i varje fall nyd och Vänstern skulle stödja regeringspartiernas linje att åtminstone de övriga utredningarna skall kunna vara enmansutredningar. I den kulturpolitiska utredningen har vi, som sagt, alla möjligheter att ta upp de frågor som vi tycker är väsentliga för kulturen.

Jag vill fråga Åke Gustavsson om han eller övriga s-ledamöter i utredningen inte anser sig klara detta eller vad som egentligen är anledningen till att några andra skall genomföra dessa utredningar.

Jag har en känsla av att Ny demokrati kanske är litet lurat. Såvitt jag förstår av Simon Liliedahls anförande är Ny demokrati framför allt intresserat av kulturturism och av att kulturens betydelse för näringslivet belyses ordentligt. Om nu riksdagen skulle besluta i enlighet med utskottsmajoritetens förslag, kommer troligtvis alla utredningar att fördröjas, och kulturturismen kommer att behandlas i två olika utredningar. Detta kommer att verka splittande. Inflytandet från riksdagens mindre partier kommer ju inte heller att

vara så särskilt stort, och det blir sannerligen inte större genom denna splitt-ring.

Jag beklagar att Vänstern i dag har sällat sig till dem som vill ha de parlamentariska utredningarna.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 3 och 4 samt till att utskottets hemställan under mom. 38 bör utgå, som framgår av reservation 11. I övrigt yrkar jag bifall till betänkandets majoritetsskrivningar.

Anf. 6 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater i utredningen klarar att hantera dessa frågor väl. Vi är dock övertygade om att frågorna kan hanteras bättre av hela utredningen om det blir ett brett politiskt underlag. Vi är alla i utredningen överens om att det här är komplicerade och viktiga frågor. Därför är det en tillgång att ha en ingående beredning. Nu har jag svarat på frågan.

Vad som förvånar mig är att Charlotte Branting, med hänvisning till kulturministern, säger att det nu går bra att tillsätta en utredning om internationella frågor. Det går alldeles utmärkt. Det är väl bra att få till stånd en sådan utredning. Men i nästa andetag yrkar Charlotte Branting bifall till reservation 1 i betänkandet, som hon har skrivit under. Där framgår det att: "Sammanfattningsvis gör utskottet den bedömningen att det inte skulle vara till gagn för det kulturpolitiska utredningsarbetet om det nu tillsattes en särskild utredning om den internationaliserade kulturen."

Vilket ben står ni på? Vad är det som gäller? Gäller den reservation som Charlotte Branting har yrkat bifall till, eller vore det en tillgång att ha en särskild utredning om internationella frågor?

Jag delar Charlotte Brantings uppfattning att även med stora besparingar på kulturen skulle statliga problem ändå uppstå. Då är det märkligt att hon sedan använder sig av ekonomiska argument för att motverka en bred parlamentarisk utredningsverksamhet i dessa fall.

Jag är glad för att Charlotte Branting, liksom jag, känner oro för utvecklingen av kulturfrågor i skolan. Därför hoppas jag, trots att Charlotte Branting har röstat mot det i utskottet, att hon ansluter sig till den socialdemokratiska linjen att inrätta en ny anslagspost för kultur i skolan på 6 miljoner kronor.

Charlotte Branting säger att hon är glad för att det är fråga om 35 miljoner kronor i reformpengar. I budgetpropositionen står det 44 miljoner kronor. Jag är glad över att man har prutat på summan. Bland dessa reformpengar avsätts 3 miljoner kronor för att stänga Dramaten under några månader för reparationsarbete. Om Operan och Dramaten stängs hela året måste det bli ännu mera reformpengar. Men det blir inte särskilt mycket mer kultur av det. Jag tycker uppriktigt sagt att departementets sätt att räkna på vad som är reformer är något märkligt, allra helst som det görs omorganisationer på andra institutioner i Stockholm. Staten engagerar sig i Skansen, men släpper engagemanget i Konserthuset. Därmed har reformmedel tillförts.

Vidare är jag glad över att Charlotte Branting konstaterar att det tog litet väl lång tid att tillsätta utredningen. Det är riktigt. Vi var snälla mot regeringen. Vi gjorde inte något tillkännagivande av den anmärkningen. Men jag håller med om att i långa stycken är det bra direktiv. Men det beror på att

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

riksdagen i stor utsträckning har talat om för regeringen vilka direktiv som skall gälla. Nu har vi att ta ställning till om det skall bli en bred parlamentarisk förankring – inte bara i den övergripande kulturpolitiska utredningen, utan i tre utredningar. Det vore till gagn för kulturområdet om det blev en utredning tillsatt.

Anf. 7 CHARLOTTE BRANTING (fp) replik:

Fru talman! Om Åke Gustavsson anser att Socialdemokraterna kan klara frågorna i den stora Kulturutredningen, kan jag svara för att vi från den icke-socialistiska sidan av utskottet skall klara dem också. Därav skulle det vara bra om frågorna finns samlade där och att därmed den samlade kulturpolitiken kan utvecklas på ett ställe.

Nu frågar Åke Gustavsson hur vi från den icke-socialistiska sidan i utskottet ser på en särskild utredning vad gäller EG-frågorna. Vi tycker fortfarande – självklart – att det skulle vara bäst om det inte blev en särskild utredning. Men om majoriteten önskar ha en sådan, får vi böja oss för det. Vad jag förstår är det också Birgit Friggebos uppfattning.

Vidare har vi frågan om pengarna till skolan osv. Socialdemokraterna har onekligen lagt på betydligt mer. De har lagt på 218 miljoner kronor i ökning i sin kulturbudget mot våra ca 35 miljoner kronor. Jag håller med om att det beror på hur man räknar vilken summa man kommer fram till.

Det är inte så enkelt för oss att hävda att bara för att man tycker att en sak är viktig, nämligen skolan och kulturen, skall det plötsligt vara möjligt att plussa på 7 miljoner kronor. Så agerar inte en regering i ansvarsställning. Det gäller också oss som representerar regeringens partier i utskottet. Men jag kan lova att vi skall arbeta för att det skall bli ytterligare satsningar på barn och ungdom. Jag har en stark förhoppning om att vi skall kunna arbeta för det gemensamt i den parlamentariska utredningen.

Anf. 8 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Charlotte Branting missuppfattade mig. När jag talar om den stora kulturpolitiska utredningen och relationen till de tre andra utredningarna har jag följande enkla utgångspunkt. Jag tror att ett tidigt parlamentariskt inflytande i samtliga tre utredningar är till gagn för slutresultatet. Därmed är den investering som görs i utredningarna faktiskt en vinst när det gäller dels tidsfaktorn, dels det faktiska utfallet. Men får på ett tidigt stadium en förankring av frågorna.

Vidare ser jag att det inte är livsavgörande om huruvida en av utredningarna tillsätts eller ej. Den kan tillsättas just eftersom riksdagen vill det. Det är min poäng. Regeringen skall faktiskt lyssna på riksdagen. Om riksdagen uttalar att parlamentariska utredningar skall tillsättas, tycker jag att det är rimligt att de önskemålen skall följas – om det inte är något som på ett alldeles uppseendeväckande sätt gör att det skall ske på annat sätt än vad riksdagen säger. Men för mig är detta en självklarhet. Det är en god demokratisk tradition, och det är en rimlig konstitutionell praxis.

Jag skall inte pressa Charlotte Branting mer i frågan om skolan och satsning på barn och ungdom. Jag tycker att det är roligt att Charlotte Branting

markerar att dessa frågor är viktiga. Vi plussar på för att vi tycker att dessa frågor är viktiga. Men det måste finnas ett innehåll.

Vi får väl hoppas att regeringen – om nu denna regering sitter kvar nästa år, eller en ny regering – är med på att satsa mer pengar. Annars kan riksdagen ta initiativ till att det blir mer pengar.

Anf. 9 CHARLOTTE BRANTING (fp) replik:

Fru talman! Jag menar att det parlamentariska inflytandet i teater- och museifrågor skulle vi som goda parlamentariker i Kulturutredningen väl kunna stå för i det samarbete vi skall ha med ensamutredaren. Det är fråga om utredare som är väl vana vid att arbeta med parlamentariker och i det parlamentariska livet. De har möjlighet att använda sig av experter och referensgrupper. Den formen av utredning skulle ha betydligt större möjligheter att få fram snabba resultat på dessa två viktiga områden. Det skulle vara bra.

Vidare har vi frågan om det är rimligt eller inte att tillsätta utredningar. Kulturministern har i detta fall bedömt att det kunde vara rimligt att acceptera en utredning om internationella frågor. Men hon anser det inte rimligt att tillsätta fyra utredningar. Jag delar den uppfattningen.

Anf. 10 ELISABETH PERSSON (v) replik:

Fru talman! I denna röra av utredningar kan det vara bra att hålla isär idéerna litet grand. Charlotte Branting säger att det är fel att så fort en utredning är färdig skall den prövas av en annan övergripande utredning.

Det ligger naturligtvis någonting i det. Jag begriper dock inte varför det skulle vara en avgörande skillnad om den första utredningen är parlamentarisk eller icke-parlamentarisk.

Det verkar som om Charlotte Branting utgår från att parlamentariker med nödvändighet försenar och fördröjer utredningen och gör resultatet mindre beaktansvärt. Jag tror inte att det är så.

Jag har tidigare sagt att jag kan se problem med att man har olika delutredningar. Nu har det dock blivit så, att den stora övergripande utredningen inte har en rimlig chans att på ett år kunna genomföra ett ordentligt arbete på alla delområden. Låt oss då bryta ut vissa begränsade områden och göra dem till föremål för särskilda utredningar, och låt oss sedan försöka göra en vettig sammanbakning av allt.

Om det går att bryta ut det område som gäller den internationaliserade kulturen, vilket vi tycks vara överens om, kan jag inte begripa varför det inte skulle gå lika bra att bryta ut musei- och teaterutredningen om den är parlamentariskt sammansatt. Man skall ju dessutom sedan infoga resultaten härifrån i resultaten från den övergripande utredningen.

Det antyds att en dansutredning inte får rum. Jag är rädd och orolig för att dansen kommer att utgöra ett styvmoderligt behandlat område även i framtiden. Att göra dansen till föremål för en utredning hade varit ett utmärkt tillfälle att få den ordentligt genomlyst.

Vi kan ju inte i ena ögonblicket säga att vi inte klarar av uppgiften om vi inte lyfter ut ett område ur den stora kulturpolitiska utredningen – den internationaliserade kulturen – och i andra ögonblicket säga att vi kan syssla

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

litet med dans också. Det skulle stå vem som helst fritt att kräva att få det området behandlat.

Jag tycker att det är orimligt. Jag vidhåller att det hade varit lika bra att utreda allting på en gång – må så vara att vi får tre, fyra eller möjligen fem utredningar.

Anf. 11 CHARLOTTE BRANTING (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker faktiskt att det är väl magstarkt av Elisabeth Persson att säga att dansen är styvmoderligt behandlad. Dansen har kanske prioriterats mer än något annat i denna budget.

Faktum är att man jublade på Dansens hus efter det att kulturministern hade presenterat sin budget. Det var stora bilder i tidningarna. Dansens hus fick 11 miljoner kronor, och regeringen gav dessutom pengar till fria dansgrupper och koreografer. Ingenting säger att regeringen inte skulle bry sig om dansen i framtiden. Den har ju tvärtom visat ett starkt intresse för dessa frågor – långt starkare än det som tidigare regeringar har visat.

Jag avhåller mig från att göra ytterligare kommentarer kring utredningen.

Anf. 12 ELISABETH PERSSON (v) replik:

Fru talman! Det är möjligt att jag sade att dansen är styvmoderligt behandlad. Jag undrar det, men om jag gjorde det så tar jag tillbaka det. Jag menar absolut inte att dansen är illa behandlad i årets budgetproposition – tvärtom. Men anledningen till att man vill ha utredningar är ju inte att en förteelse har blivit illa behandlad i någon budgetproposition. Det är inte alls detta det handlar om.

Det gäller dansen som kulturform i hela landet. Jag är glad för allt det stöd dansen har fått i årets budgetproposition. Dansens företrädare är också glada för detta. En utredning skulle handla om helt andra saker, nämligen hur vi i fortsättningen kan stärka denna kulturform över huvud taget.

Det finns faktiskt inte mer än fyra dansscener i landet. Jämför det med antalet teaterscener! Det är fullständigt orimliga proportioner. Jag vill inte påstå att det enda som dansen har glädje av är att man i ett rapp skapar fler dansscener. En utredning om dans skulle naturligtvis syssla med betydligt vidare och för framtiden viktigare frågor än enskilda bidrag till Dansens hus.

Jag tror inte att Charlotte Branting och jag i grunden har så skilda synsätt. Om Charlotte Branting uppfattar förslaget om en dansutredning som en kritik mot den sittande regeringens intresse för dans har hon grovt missuppfattat det. Det är inte det som ligger bakom förslaget.

Man skulle snarare kunna säga att det intresse för dansen som regeringen har visat skulle vara ett argument *för* en utredning och inte tvärtom.

Anf. 13 CHARLOTTE BRANTING (fp) replik:

Fru talman! Det är bra att vi är överens om att regeringen satsar på dansen. För mig är dans i allra högsta grad kultur, och eftersom vi skall ha en stor kulturpolitisk utredning är det självklart att dansen också kommer att tas upp där. I denna utredning kommer både Elisabeth Persson och jag att sitta, och vi kommer att kunna bevaka frågorna om dansens vidare öden och äventyr tillsammans.

Anf. 14 SIMON LILIEDAHL (nyd) replik:

Fru talman! Jag känner mig som en sparv i denna tranedans mellan den snälle Åke Gustavsson, som enligt Charlotte Branting har lurat mig, och Elisabeth Persson. Jag delar i mycket deras synpunkter, men jag vill säga några ord eftersom jag har blivit utmanad.

Frågan om utredningen om internationaliseringen av kulturen tror jag att vi kan lägga åt sidan, för på det området har nu Charlotte Branting börjat dansa bl.a. med mig. Jag lämnar det ämnet åt sidan, och kommer då till de två separata utredningar om teater och museum som vi i Ny demokrati har förespråkade.

Åke Gustavsson och jag har nått samstämmighet med helt olika utgångspunkter. Jag har, som jag har sagt tidigare, velat stödja dessa utredningar. Det skulle ge oss möjlighet att från början påverka händelseförloppet. Om man är representant för ett litet parti och kommer med i slutändan, kommer man inte att ha mycket att säga till om. Vi vill vara med från början och sätta ned foten.

Vi vill att utredningarna skall bedrivas litet mer företagsmässigt. Jag lider fruktansvärt när jag ser att utredningar tar årtal. Om vi får förmånen att vara med i en mindre utredning om museum och teater – vi hoppas att få komma med i en av dem om det beslutas att man skall tillsätta sådana – kommer vi att se till att det blir snabba utredningar. Jag kan inte förstå hur man kan acceptera att en utredning som man tillsätter nu skall vara färdig i mars 1994. Det kan inte fungera på det sättet om man skall nå effektiva resultat. Jag skulle vilja se att utredningen är färdig t.ex. till sommaren.

Jag har en gång upplevt en parlamentarisk utredning under en folktoppartistisk ordförande skötas på ett föredömligt sätt. Jag tror att den var färdig på fyra fem veckor. Smärre parlamentariska utredningar skulle kunna vara färdiga på en eller annan månad. Det är den målsättningen man skall ha. Jag instämmer i påståendet att utredningar som spänner över årtal har förfelat sin verkan.

Kostnaden betyder mycket litet i sammanhanget. Jag har själv varit med och vet att det nästan inte finns några sammanträdesarvoden. Man kan glömma kostnadsaspekten. Det viktiga är att man under en kvalificerad ordförande når snabba och bra resultat. Tråkigt nog blir det ingen folktoppartistisk ordförande i denna utredning.

Eftersom det har varit en förmiddag i dansens tecken vill jag avslutningsvis säga att vi i Ny demokrati velat satsa på barn och ungdom. Vi har tagit en del initiativ. Vi föreslår i en motion att man skall ge 2 miljoner kronor till barn- och ungdomsverksamhet. Jag tror t.ex. att man kan lära dem att dansa.

Anf. 15 CHARLOTTE BRANTING (fp) replik:

Fru talman! Tyvärr är Simon Liliedahl inte konsekvent vad gäller dansen. Ny demokrati föreslår en besparing på Kulturrådet med 7 miljoner kronor, och det är pengar som går till frilansdansare, internationellt teater- och dansutbyte och en mängd andra saker. Det är en jättebesparing som man tydligen inte är medveten om konsekvenserna av från Ny demokratis sida.

Vad sedan gäller den utredning som vi nu diskuterar vill jag säga att det är

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

onekligen en viss skillnad mellan den utredningen och den som jag förstår att Simon Liliedahl syftar på, nämligen ägandeutredningen rörande Sveriges Radio som leddes av Lars Leijonborg. Det är i och för sig bra att Simon Liliedahl är nöjd med den, men den utredningen hade en enda fråga, och den lyckades man klara av på en månad.

Nu gäller det ett oerhört mycket bredare område, att se över hela teater- och museiverksamheten. Det kommer att vara betydligt svårare att göra den snabbt.

Om inte Åke Gustavsson förstår att man inte kan lägga på en massa ytterligare pengar, tycker jag ändå att Simon Liliedahl borde förstå det, som för någon vecka sedan talade om att det var så oerhört viktigt att titta även på de små summorna. Han hade då en reservation som gällde 50 000 kronor till Unesco. Det är säkert minst belopp i den storleksordningen det handlar om, ifall man skall göra de extra parlamentariska utredningar som Simon Liliedahl förespråkar.

Anf. 16 SIMON LILIEDAHL (nyd) replik:

Fru talman! Beloppet som det gällde till Unesco var 130 000 kronor, inte 50 000, men det är en detalj.

Jag tror att det betyder mycket för kostnaderna hur man driver utredningarna. Skall de pågå ett år och ännu längre, då kostar de pengar. Men kör man korta och effektiva utredningar, kommer de inte att kosta så mycket pengar, och dessutom blir resultatet mycket bättre.

Anf. 17 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Min avsikt var från början att hålla ett sedvanligt anförande med anledning av kulturutskottets betänkande 18, men när jag läste reservationerna beslöt jag mig för att välja en annan metod den här gången. Jag skall be att få börja med att citera ur några av reservationerna. Jag tar bara korta citat naturligtvis.

I reservation 1 står det: "Utskottet anser därför att riksdagen --- bör beräkna 500 000 kronor utöver förslaget i budgetpropositionen."

Så går jag till reservation 3: "Riksdagen bör därför --- anvisa 500 000 kronor utöver regeringens förslag i budgetpropositionen."

Reservation 4: "Sammanlagt bör 1 miljon kronor utöver regeringens förslag anvisas i enlighet med" osv.

Jag går till reservation 6: "Riksdagen bör därför --- beräkna ytterligare 3 miljoner kronor för ändamålet."

Reservation 10: "Riksdagen bör därför --- beräkna 1,5 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Dessutom bör riksdagen --- beräkna 1,5 miljoner kronor för bidrag till" osv.

Slutligen reservation 15: "Riksdagen bör i enlighet med motionerna --- beräkna 6 miljoner kronor under den nya anslagsposten."

Jag blev förfärad. Jag tänkte nästan att de som hör mig stå och säga så här i talarstolen skulle kunna tro att jag uppträder som auktionist och höjer budet steg för steg.

Det finns ett krismedvetande i vårt samhälle som har spritt sig till allt fler människor. De ställer krav på oss riksdagsledamöter att vi skall genomföra

de besparingar som är nödvändiga och som blir allt nödvändigare för varje timme som går.

Vi som tillhör regeringspartierna får inte respons för det, men jag är övertygad om att de som kommer efter oss och skall betala räkningarna kommer att säga: Varför gjorde ni det inte då? Det är en fråga som det verkligen finns anledning att ställa nu: Varför gör vi det inte nu?

Då säger man: Ja, men kulturutskottets utgifter är så små i förhållande till andra utskotts. Det är riktigt, men om man alltid bara säger att andra skall ta ansvaret, var hamnar man då? Man är alltid mindre än någon annan som är större. Därför är jag besviken, och jag tror nog att alla förstår att samtliga reservationer som jag här har citerat har avgivits av den socialdemokratiska gruppen i utskottet.

Någon sade att Åke Gustavsson har varit snäll i dag, och det tycker jag att han är som människa, men jag tycker inte att han har tagit sitt politiska ansvar här. Vad är det som ligger bakom? Naturligtvis är det ett intresse för kulturen, men det intresset har vi alla, även om en del av oss i vissa lägen håller igen.

Är det då ren populism? Jag vet inte. Eller är det att man utnyttjar oppositionens rollens möjlighet att opponera? Det är möjligt, och den rätten har man, men är det rätt att göra det just här just nu?

Jag tänker inte svara på de frågorna själv, för jag anser att det är öppna frågor, men jag är övertygad om att de som läser protokollet så småningom kommer att ha svar, egna individuella svar, på frågorna.

Att jag börjar på ett något okonventionellt sätt hindrar inte att det finns många mycket angelägna verksamheter i betänkande 18, om allmän kulturverksamhet, som jag har fått på min lott att tala om. Eftersom vi har ont om tid och alla talare har begränsat sig till några frågor i resp. betänkande, tänker jag också göra det.

Jag vill ta upp det som jag tycker att mina kolleger har ansett vara det viktigaste, kulturen i arbetslivet och kulturen i skolan.

När det gäller kulturen i arbetslivet har utskottet sagt att man kan minska bidraget till arbetsplatsbibliotek, därför att man för över de pengarna till ett annat konto, från vilket stöd till arbetsplatsbiblioteken kan utgå.

Det går således inte att angripa oss och säga att vi inte är intresserade av att stödja arbetsplatsbiblioteken, om de behövs. Men att ansökningarna har minskat kan inte tydas på annat sätt än att de pengarna kanske gör bättre nytta någon annanstans.

Så till frågan om kulturen i skolan. Skolan är, det vet jag, och det vet vi alla, den allra viktigaste institutionen i samhället för att lära våra barn och våra unga vad kultur kan ge människan. Jag skulle vilja säga att den inläringen skall börja mycket tidigare, inte i barnomsorgen utan redan när barnet föds, i den miljö som det lilla barnet upplever hos sina föräldrar.

De krav på god kultur som ett barn får när det växer upp kommer av de behov som har skapats av föräldrarna, i barnomsorgen och i skolan. Det är detta som ger kvalitet, hoppas vi, i kulturen i framtiden. Den som har behov och kunskap ställer krav, och om kraven ställs finns det större chans att de också uppfylls.

Kulturrådet har tillsammans med Skolverket fått uppdraget att utvärdera

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

kulturen i skolan. Det finns redan pengar till detta. Varför skall riksdagen anvisa ännu mera pengar till ett ändamål som redan är tillgodosett?

Här föreslås således en påplussning med 6 miljoner kronor, och jag vill sluta med att vädja till kammarens ledamöter – det är kanske dumt att göra det, men ändå – att besinna sitt ansvar för helheten och för det politikerförakt som vi bidrar till, om vi inte lyssnar på vad människor verkligen tycker i dagsläget.

Med det yrkar jag bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Anf. 18 ELISABETH PERSSON (v) replik:

Fru talman! Elisabeth Fleetwood har läst de socialdemokratiska reservationerna och visserligen inte gjort en slutsummering, men förfasar sig över 1,5 miljoner till det ena området och 1,5 miljoner till det andra. Låt mig då peka på de 7 miljoner som Vänsterpartiet har föreslagit till kulturen i skolan.

Elisabeth Fleetwood påstår att det finns pengar till detta. Om jag åker hem till skolkontoret i min hemkommun Motala för att diskutera projektpengar till kultur i skolan och man säger att det inte finns några, kan jag alltså hänvisa till Elisabeth Fleetwood. Faktum är att det inte finns tillräckligt med pengar.

7 miljoner kronor är ungefär 80 öre per individ i det här samhället och år. Jag är i och för sig beredd att hålla med om att budgetunderskottet är katastrofalt och att alla måste ta sitt ansvar, men jag tycker att det närmast är skrottretande att Elisabeth Fleetwood hakar upp sig på 6 eller 7 miljoner till projektpengar för kultur i skolan.

För en trebarnsfamilj skulle det innebära 80 öre gånger fem, dvs. 4 kronor om året, om skolan fick de här projektpengarna. Jag tror faktiskt inte att det är med sådana bidrag som landets ekonomi står eller faller. Jag vet inte hur många fallskärmsavtal det finns som, om de avskaffades, skulle ge betydligt mer pengar till att rädda ekonomin.

Det gäller alltså 80 öre per individ och år för att ge stöd till barn som inte har haft lyckan att bli födda i familjer som kan ge dem den kulturstimulans och den kunskap som behövs för att kunna använda kulturella uttrycksmedel framöver. 80 öre per individ och år för att kanske kunna låta några barn som aldrig har satt sin fot på teatern eller som aldrig skulle kunna drömma om att få spela teater själva en möjlighet att tillsammans med sina kamrater göra det!

Jag sade förut att jag inte vet om jag skall skratta eller gråta. Jag tycker att det är ynkligt att vilja spara på en sådan här sak. Det speglar en okunskap om många barns situation i samhället som förskräcker mig.

Anf. 19 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Jag är inte förvånad över att Elisabeth Persson tycker att det är skrottretande och ynkligt att inse verkligheten, att inse att även vi som sysslar med de små pengarna har ett ansvar och måste visa vår beredvillighet att vara med i besparingsarbetet.

Jag förstår att det är skrottretande och ynkligt från Elisabeth Perssons synpunkt. Jag förstår att Elisabeth Persson anser, för att använda ett av hennes egna uttryck tidigare i debatten, även om det inte var mot mig då, att kultur i

skolan är ett styvmoderligt behandlat område. Men det är inte det, Elisabeth Persson. Jag talade förut om den utvärdering av kulturen i skolan som Kulturrådet och Skolverket skall göra, och det arbetet har faktiskt Skolverket och Kulturrådet på gång.

80 öre per individ låter så litet. Men jag bryr mig inte om dessa 80 öre. Vi politiker och valda riksdagsledamöter måste ta det totala ansvaret, vilket jag inte anser att man gör. Sedan må man spela med 80 öre här och 1 krona där och 1 miljon någon annanstans. Jag förstår helt enkelt inte hur Elisabeth Persson kan resonera som hon gör.

Barn som inte är födda i familjer med möjlighet att konsumera – det är ett otäckt ord i detta sammanhang – kultur, det är dem vi riktar in oss på. Men de får ingen kultur för 80 öre om året per individ. Däremot bör vi vända oss till skolorna med de resurser som de har i dag och till barnomsorgen. Vi måste försöka instruera ännu mera och få in i utbildningen hur viktigt det är att kulturen får en fast plats. Vi måste lära föräldrarna hur viktigt det är. Det är den vägen vi måste gå, och inte med 80 öre per individ och år.

Anf. 20 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skall inte blanda mig i Elisabeth Fleetwoods känsloliv alltför mycket, men hon talade om att hon blir förfärad och känner sig som en aktionsutropare när hon räknar upp de socialdemokratiska reservationerna. Det är litet värre om man talar om utvecklingen av budgetunderskottet. Där talade man först om 75 miljarder, sedan 100 miljarder, och nu är prognosen 225 miljarder. Man kan känna sig mer som en aktionsutropare om man följer hur arbetslöshetssiffrorna håller på att utvecklas under den nuvarande regeringen.

Det är möjligt att Elisabeth Fleetwood blir förfärad när ett enhälligt kulturutskott säger att vi nu skall plussa på med 50 miljoner kronor till kulturmiljövården. Jämfört med detta – i och för sig låga belopp – diskuterar vi ganska små summor.

Elisabeth Fleetwood säger att kulturen i skolan är tillgodosedd. Det är inte korrekt. Vi vill ha denna satsning på 6 miljoner i skolan. Kommunerna har nu nämligen i stor utsträckning inte råd att göra den här satsningen på kultur i skolan. Det innebär i sin tur – Elisabeth Fleetwood – att många fria grupper, konstnärer m.fl. blir arbetslösa.

Med instämmande i vad Charlotte Branting sade här tidigare vill jag säga att det inte är så mycket värt att peta och skära i de små beloppen till kulturen. Även om man skär ordentligt påverkar det inte det stora statliga budgetunderskottet. Jag tycker att Charlotte Branting har rätt på den punkten.

Slutligen glädde det mig att Elisabeth Fleetwood sade att kulturell påverkan egentligen börjar redan när barn föds. Under allmänna motionstiden nästa år kanske vi kan förena oss för att få till stånd en satsning via "En bok för alla" under projektet "Min första bok", som har ett sådant syfte. Det kostar nog en del pengar. Men jag kanske kan hoppas att Elisabeth Fleetwood kan bortse från kamrerssjälen i detta sammanhang och lyfta blicken något högre till kulturens högre vyer.

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

Anf. 21 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Åke Gustavsson, ni skall gärna få med oss på satsningen som "En bok för alla" gör för barn. Det har vi sagt ja till, eftersom vi tycker att det är bra. Men vi tycker inte att "En bok för alla" för vuxna är lika bra, eftersom det kostar så pass mycket skattepengar. Vi tror och räknar med att människor skall kunna köpa böcker själva. "En bok för alla" håller faktiskt ganska låga priser. Jag räknar med att det inte bara är för att de har statligt bidrag utan för att de förhoppningsvis skall bli populära. På denna punkt kan vi vara eniga.

När det gäller arbetslösheten och kopplingen till statsbidrag av olika slag har vi olika åsikter. Det är bara att konstatera att man från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet vill blåsa på med statsbidrag. Man menar att besparingar får göras i framtiden. I Dagens Nyheter citerar man i dag ur Socialdemokraternas förslag till budgetproposition från januari. Där sades: "Vi socialdemokrater är beredda att medverka till utgiftsminskningar på sammanlagt 11,9 miljarder kronor för budgetåret 1993/94, dvs. samma omfattning som regeringen föreslagit." Detta gällde alltså budgetpropositionen som lades fram för ett par tre månader sedan. Jag kan inte se att Socialdemokraterna med sina förslag lever upp till den målsättning som man då hade så klar.

50 miljoner kronor till kulturmiljövården ingick i en överenskommelse. Om vi gör en överenskommelse försöker vi stå för den. Det händer att det sprattlas litet på den ena eller den andra sidan. Det skall vi dock försöka undvika för Sveriges skull och med hänsyn till alla som bor i vårt land.

De ökningar som Socialdemokraterna vill göra i sina reservationer, som jag läste upp, är procentuellt mycket små. Ni kan jämföra totalsumman med de summor som gällde när ni satt vid regeringsmakten och Bengt Göransson lade fram sitt sista budgetförslag. Eftersom Bengt Göransson inte tänker komma tillbaka, kan han åtminstone inte bli kulturminister en gång till. Vid en jämförelse mellan siffrorna finner vi att vi har gått högre upp. Nu tycker vi att det är tid att bromsa. Varför infaller katastrofen just här? Varför skulle vi nå ett bra läge om ni skulle få igenom era procentuella ökningar? Min fråga kvarstår: Är det fråga om populism eller inte?

Anf. 22 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Det är självfallet ingen katastrof. Jag tror inte heller att jag har tagit det ordet i min mun. Det är fråga om vad som är bra och vad som är mindre bra. Här har vi alltså gjort olika bedömningar. Jag har mycket stor respekt för restriktivitet i budgetsammanhang. Det är nödvändigt. Jag skall inte såsom Elisabeth Fleetwood föregripa fredagens debatt och gå in på de stora ekonomiska frågorna. Jag bara konstaterar att den socialdemokratiska motionen i anslutning till regeringens budgetproposition är ekonomiskt starkare. Vi har således inget att skämmas för när vi på det här området arbetar för mera pengar.

Elisabeth Fleetwood sade att dessa 50 miljoner kronor till kulturmiljövård ingick i en överenskommelse. Det är helt riktigt. Överenskommelsen kom till efter det att vi framförde ett krav på 100 miljoner. För att få till stånd denna överenskommelse tvingades vi pruta hälften. I min naivitet hade jag

möjligen hoppats att Elisabeth Fleetwood skulle kunna tänka sig att vara med på litet flera överenskommelser. Smärtgränsen tycks tydligen gå vid dessa belopp för satsningar på kultur i skolan. Det är bara att beklaga.

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor;
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

Anf. 23 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Trots allt har vi närmat oss varandra litet grand, och det är väl bra. Åke Gustafsson sade att det inte är fråga om någon katastrof utan om olika uppfattningar, och det var skönt att höra det.

Min slutreplik i denna omgång blir att jag anser att vi som politiker måste ha civilkurage och säga obekväma saker till särintressen när vi anser att det är nödvändigt. Vi kan inte frångå det som vi känner är riktigt och som vi tycker är en förutsättning för att vi skall sköta vårt arbete i riksdagen på ett riktigt sätt.

Anf. 24 STINA GUSTAVSSON (c):

Herr talman! Enligt Centerns syn är kulturpolitikens viktigaste uppgift att ge förutsättningar för ett levande kulturliv. Politiken får dock aldrig styra aktiviteterna. Politikernas uppgift är i stället att vara stödjande och se till att politiken är förutsättningsskapande. I ett demokratiskt samhälle är ett fritt kulturliv en av de viktigaste grundstenarna. Vi har i Sverige en grundlagsfäst yttrandefrihet, och den skall vi vara mycket rädda om.

I alla tider har nya kulturimpulser påverkat människors handlingsmönster. Så är det också i dag. I en värld där geografiska avstånd allt snabbare kan övervinnas uppstår allt fler möten mellan olika människor och mellan kulturer. Det kräver respekt och förståelse för andra livsstilar, religioner och kulturer. Kunskap om den egna historien och engagemang för det egna kulturarvet kan ge möjligheter till fruktbart samarbete med andra länder och andra kulturer.

Ansvar för kulturen vilar på många. Staten, landstingen och kommunerna har var för sig och ibland tillsammans ett speciellt ansvar för att tillhandahålla den ekonomiska grundnivån. I Centern anser vi dessutom att folkrörelserna har ett ansvar för att ta till vara det engagemang och den kreativitet som finns hos människorna. Ofta är det i vardagsmiljön som intresset väcks, t.ex. i arbetslivet, i skolan och i omsorgsverksamheten.

Tidigare talare har sagt ganska mycket om den kulturpolitiska utredning som regeringen har tillsatt och en del andra kulturberedningar. Låt mig bara säga att jag också tycker att det har tagit lång tid – mycket lång tid – att få en sådan utredning tillsatt. Från Centern föreslog vi faktiskt redan 1984 en översyn utifrån en del av de aspekter som Åke Gustafsson tidigare pläderade för här, nämligen utifrån hur decentraliseringsmålet har uppfyllts. Det hade då gått tio år sedan riksdagen satte upp målen för samhällets kulturpolitik. Men varken då eller under de följande åren kunde Socialdemokraterna ställa upp på vår begäran. Det behövdes tydligen en ny regering för att utredningen skulle komma till stånd. Nog är det en märklig omsvängning. För min del lämnar jag det som har varit i denna fråga bakom mig och ser fram emot en livlig och konstruktiv debatt i den parlamentariskt tillsatta utredningen till gagn för kulturen framöver.

1974 års kulturpolitiska beslut var en milstolpe i den svenska kulturpoliti-

ken. Det rådde en bred samstämmighet om de kulturpolitiska målen som formulerats och som varit och är en stor kulturpolitisk tillgång. Hela Kultur- och Folk rörelsesverige gav de föreslagna målen ett brett stöd. När de kulturpolitiska målen nu ses över är det viktigt att de som då engagerades i arbetet åter får komma till tals.

I Centern ser vi kulturen som en viktig regional utvecklingsfaktor. För att folk skall trivas på en ort är det viktigt att den nämns i positiva sammanhang. Särskilt viktigt är det om man vill locka ungdom till sig. Vi kan t.ex. se på operafestivalerna i finska Nyslott, som har blivit internationellt berömda, och på rockfestivalerna i Hultsfred, som har placerat denna ort inte bara på Sveriges utan på hela Skandinavien karta. Svenska musikfestivaler har i sommar arrangemang på 23 olika platser runt om i Sverige. Det är ett annat exempel på vad kultur kan göra för att uppmärksamma en ort.

I denna kulturpolitiska debatt har betänkandena KrU19 och KrU27 fallit på min lott. Betänkande nr 19 handlar om ersättningar och bidrag till konstnärer. Ett enigt utskott står bakom detta betänkande. Konstnärsnämnden har i sin fördjupade anslagsframställning uppgett att antalet ansökningar har ökat betydligt under senare år, medan antalet bidragstagare har ökat långsammare. Därför är det glädjande, tycker jag, att regeringen har satsat på en utökning av de s.k. långtidsstipendierna med 50 %, från 30 till 45. Det finns stipendier som står öppna för samtliga konstnärskategorier. Kulturutskottet är också helt överens om att ansträngningar måste göras för att framför allt yngre konstnärers ekonomiska villkor skall förbättras.

I kulturutskottets betänkande nr 23 behandlas regeringens förslag på kulturmiljövårdens område, som lagts fram i budgetpropositionen.

Vår miljö och vår historia ger kunskaper som är nödvändiga för förankring i nuet och tilltro till framtiden. De av oss som har haft tillfälle att se utställningarna "Den svenska historien" kan säkert skriva under på detta påstående. Varje generation har ett ansvar för att vårda kulturarvet så att framtida generationer kan uppleva det fantastiska som faktiskt finns runt omkring oss, här och nu, i den dagliga miljön.

Frågan hur vi bäst tar till vara kulturarvet tilldrar sig i dag en ökande uppmärksamhet. Det finns naturligtvis flera förklaringar till detta. Den snabba samhällsomdaningen är en förklaring. Jord- och skogsbrukets modernisering, som har lett till en stark påverkan på kulturlandskapet, kan vara en annan förklaring. Nya industrimiljöer har växt fram, stadskärnor har omvandlats, och boendets villkor har förändrats. Miljöförstöring, främst av luftföroreningar, har påskyndat skadorna. Listan kan göras mycket lång. Hela denna förändring har lett till att den yttre miljön tilldragit sig ett starkt ökat intresse. Det gäller sådant som bevarande av äldre byggnader, såsom bostadshus och industrifastigheter, samt natur- och landskapsvård.

Det finns ett stort behov av resurser på kulturmiljövårdens område, något som såväl regering som några motionärer framhållit. Riksantikvarieämbetet har i sin anslagsframställning visat på behovet av en ökning av anslaget. Det arbetsmarknadspolitiska läget gör att det nu finns personer med kunskap på skilda områden som, i stället för att vara arbetslösa, kan engageras för arbete med kulturmiljövård. I finansutskottet har, som tidigare nämnts, överens-

kommelser träffats om en ökning av anslaget med 50 miljoner kronor, ett medelstillskott som täcker en del av de i motionerna framställda yrkandena.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan i kulturutskottets betänkanden nr 19 och 23.

Anf. 25 ALWA WENNERLUND (kds):

Herr talman! Kulturen hjälper människan att växa som människa. Kultur- yttringarna kan också tillfredsställa människors behov av gemenskap och förvaltande av de egna resurserna. Kultur är de erfarenheter, kunskaper, värderingar och normer som bearbetas och sprids och genom kommunikation blir gemensamma för gruppen.

Människors behov tar sig olika uttryck. Att aktivt uttrycka sig i litteratur, dans, teater och bildkonst ger en människa bättre möjlighet att lära känna sig själv. Dessa uttrycksmedel sätter spår i verkligheten i form av seder, vanor, miljöer och föremål. Allt som bevaras blir en bild av vår historia och vårt kulturarv.

Den kristdemokratiska kulturpolitiken vill värna om vårt kulturarv och förmedla kunskap om den till kommande generationer.

Att lära känna sig själv, sitt land och dess kultur är början till att våga möta andra och främmande kulturer. I mötet med andra kulturer kan nya vanor och seder tillföras vårt svenska kulturarv och därmed främja utveckling och samhällsgemenskap. En förutsättning för ett givande kulturutbyte är att vi bevarar vår egen nationella kulturtradition levande.

I ett mångkulturellt samhälle utvecklas förståelse och tolerans. Vår kultur breddas och fördjupas genom ett aktivt utbyte mellan människor av olika nationaliteter och ursprung. Kulturpolitikens uppgift är att värna om och utveckla individen. Kulturen bidrar också till att ge oss en fördjupad syn på tillvaron.

Herr talman! Biblioteken är utomordentligt goda kulturförmedlare och har utvecklats till kulturcentraler med konstutlåning, musiklyssnande, filmföreläsningar, utställningar, debatter, släkt- och hembygdsforskning, m.m. Arbetet med litteratur och böcker är dock bibliotekens centrala uppgift. Barn och ungdom står för cirka en tredjedel av alla lån. Därför är det viktigt med ett gott samarbete mellan bibliotek, skola, förskola och föreningsliv. Viktigt är också att läshandikappade barn och invandrarbarn ges uppmärksamhet.

Biblioteksverksamheten kan, som alla andra verksamheter, lätt "köra i gamla hjulspår". Det är angeläget att stimulera till försöksverksamheter för att utveckla nya arbetsformer och finna nya målgrupper. Under det senaste året har biblioteksfrågorna varit föremål för en omfattande debatt. Utskottet har tidigare tagit ställning för avgiftsfria boklån, och jag finner ingen anledning att frånga det ställningstagandet. Dessa frågor och många andra kommer att finnas inom ramen för den parlamentariska kulturpolitiska utredningens arbete. Jag anser därför inte att det är befogat med en särskild utredning i biblioteksfrågor, vilket föreslås i reservation 5 till kulturutskottets betänkande nr 17.

Bildkonsten, slöjddandet och hantverkskunnandet är viktiga grenar inom konsten och måste uppehållas. Bildkonsten är ett sätt att gestalta verklighe-

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

ten och ge den en personlig tolkning. Bildkonsten har en vid omfattning från grafik, stafflikonst, skulptur, foto och arkitektur till formgivning av bruksvaror. Det är därför viktigt att skolan lär eleverna att kritiskt tolka bilder, bildkomposition, olika stilar och traditioner samt kvalitetsaspekter. Det gäller inte minst den rörliga bilden.

Offentlig konst visas på våra museer och konsthallar. I många bostadsområden över hela landet finns konstnärliga inslag i boendemiljön. Av betydelse för detta är överenskommelsen mellan regeringen och Socialdemokraterna genom vilken medel avsätts för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden och vars syfte är att stimulera till ökad ROT-verksamhet under 1993 och 1994.

I reservation nr 21 till betänkandet yrkas på 4 miljoner till en kampanj som skall informera byggherrarna om värdet av konstnärliga inslag i boendemiljön. Information är i och för sig något bra och viktigt, men vi har inga 4 miljoner över, och hade vi det, hade vi hellre lagt dem till de 15 miljoner som finansutskottet förordat och som riksdagen ställt sig bakom. Jag tvekar också inför tanken att avsätta 4 miljoner för att informera om att det finns 15 miljoner i bidrag.

Med detta vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan i kulturutskottets betänkande nr 21 och avslag på reservationen samt avslag på reservation 5 till kulturutskottets betänkande nr 17.

Anf. 26 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! FN:s före generalsekreterare Pérez de Cuellar är just nu min gäst i Stockholm. Pérez de Cuellar är ordförande i FN:s och Unescos världsprojekt om kulturens betydelse för utveckling. Jag har inbjudit denna FN-kommission att hålla sitt första möte här i Sverige. Det kommer att ske i juni månad, och i samband med det mötet kommer det också att ordnas ett internationellt kulturseminarium. Vi diskuterar alltså i dessa dagar hur uppläggningsen av den här konferensen skall vara.

Det är ett mycket intressant fenomen att den före generalsekreteraren själv vill sätta sig som ordförande i den här kommissionen. Det visar vilken vikt man lägger vid de här frågorna och vilken betydelse man ger kulturen som ett bidrag till utvecklingen i världen. Inte minst pekar man på yttrandefrihetens betydelse, och därmed ser man också den konstnärliga friheten som avgörande för den totala utvecklingen i olika länder och i världen som helhet.

Man pekar naturligtvis också på barnens kulturella miljö och vilken betydelse deras möjligheter till bildning och konstnärlig utveckling har för deras framtid.

Man tittar också på vilken betydelse kulturen har som tillväxtfaktor över huvud taget.

Det finns också en annan sida av den här saken, nämligen vilken respekt olika länder visar sina kulturella minoriteter, vilken ställning de har och vilka möjligheter de har att utöva sin kultur och upprätthålla sin kulturella identitet. Det finns studier som visar att risken för etniska och kulturella konflikter är mindre i länder där man respekterar kulturella minoriteters önskemål om att få utöva sin kultur.

Vi vet vad etniska och kulturella konflikter kan få för obehagliga uttryck i sin värsta form. Vi ser det i dag i Europa, i vår närhet, i Jugoslavien. Därmed kommer faktiskt också kulturfrågorna in i världspolitikens centrum. Jag tror bl.a. att det är mot den bakgrunden som Pérez de Cuellar själv har valt att bli ordförande i den kommission som skall studera kulturen som utvecklingsfaktor.

Jag har tillsammans med den polske kulturministern bjudit in till överläggningar mellan Östersjöstaternas kulturministrar. Vi kommer att träffas här i Sverige i maj månad. Vi skall då diskutera hur vi kan öka samarbetet, utbytet, bygga upp nätverken och få kännedom om varandras kultur i den nya region som har uppstått kring Östersjön i och med kommunistdiktaturernas fall.

Det är naturligtvis inte minst viktigt för de nya demokratierna att få kontakt med oss, men samtidigt är den här öppningen en stimulans för oss. Vi får en återknytning till vår egen historia och faktiskt också vårt eget kulturarv, som under många år har varit oåtkomligt för oss.

I det här sammanhanget skulle jag vilja upplysa Elisabeth Persson om att det visst finns pengar för kulturellt samarbete med de nya demokratierna österut. Det finns på Svenska institutet pengar, som används dagligen, det finns möjlighet att få del av de s.k. östmiljonerna för kulturella aktiviteter, och det finns ett projekt som heter *Ars Baltica*, som fungerar i praktiken. Men självfallet finns det behov av ytterligare utveckling på det här området.

En tredje internationell aktivitet som jag skulle vilja peka på är det som nu händer inom Nordiska rådet. I ljuset av att de nordiska staterna närmar sig EG tar sig nämligen Nordiska rådets arbetsformer delvis nya uttryck. Som alla här kanske känner till diskuterades i Oslo vid Nordiska rådets session en nysatsning på det kulturella området i och med att en del av de gamla arbetsuppgifterna faller bort från Nordiska rådet och i stället utförs inom ramen för EG-samarbetet.

Det här visar att den internationella dimensionen inom kulturen är mycket påtaglig och mycket närvarande varje dag i det kulturella arbetet. Det är definitivt en mycket integrerad del av kulturen. Särskilt gäller det i ett land som Sverige, som har ett väldigt litet språkområde och som kan vara ganska utsatt av det internationella trycket. Dels är det fråga om en internationell påverkan utifrån, som vi alltid måste ta hänsyn till när vi diskuterar den svenska kulturen, dels handlar det om vår egen närvaro i den internationella miljön.

Mot bakgrund av detta finner jag det ytterst märkligt att man skulle bryta ut de internationella kulturfrågorna i samband med en översyn av kulturpolitiken i Sverige inför de närmaste 10–20 åren.

När medierna har frågat mig om detta har jag sagt att man naturligtvis kan överväga och se efter om man skulle kunna bryta ut dessa frågor ur den stora parlamentariska kulturutredningen. Men det är uppenbart att utredningen skulle bli mycket handikappad om den inte fick syssla med de internationella frågorna.

Vi står inför olika utmaningar i framtiden, som Kulturutredningen måste ta hänsyn till. Det gäller utvecklingen på medieområdet – framför allt vad gäller etermedierna – som är till nytta för kulturen men också spelar en stor

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

roll över huvud taget för spridandet av kultur. Det gäller det mångkulturella samhället. Det gäller den nya synen på kulturens betydelse för utveckling av andra sektorer i samhället och för tillväxten. Det gäller naturligtvis vad som skall hända ute i regionerna nu när den regionala uppbyggnaden delvis, kan man säga, är klar. I detta avseende är den internationella utvecklingen naturligtvis en ny utmaning.

Då är frågan hur dessa frågor skall hanteras. Regeringen har bestämt sig för att det skall finnas tre utredningar: den stora parlamentariska kulturutredningen och två andra strukturutredningar vad gäller museerna och teatern.

Den stora parlamentariska utredningen skall ju sammanväga alla synpunkter. Det kan då vara bra att den som underlag för detta har strukturella utredningar på några mycket viktiga områden, där det finns akuta problem att ta itu med, t.ex. museerna och de regionala teatern. Därutöver finns det i riksdagen önskemål om att det skall finnas utredningar om biblioteken, industriminnen och dansen. Om den parlamentariska utredningen inte får den totala överblicken går effekten delvis förlorad.

Jag vet att det är svårt när man kommer in i riksdagen som ny ledamot att riktigt förstå miljön här. Simon Liliedahl säger att han vill bryta ut de internationella frågorna och tar bl.a. upp frågan om kulturturism. I den stora kulturpolitiska utredningen ingår detta som en viktig del. Den skall på ett tidigt stadium göra en utvärdering av kulturens betydelse för tillväxten. Naturligen kommer de internationella frågorna och framför allt kulturturismen in som en del av denna. Om man bryter ut denna del kommer det att ta längre tid att få fram den studien, framför allt om den görs parlamentariskt.

Simon Liliedahl vill ha en snabb utredning. En enmansutredare brukar kunna jobba mycket snabbare än parlamentariska utredningar. Om man dessutom skall vänta ytterligare en månad med att tillsätta dessa ledamöter innebär det en försening. Dessutom säger Simon Liliedahl att Ny demokrati vill vara med i dessa utredningar. Men så blir det inte alls. Socialdemokraterna har sagt att det skall vara 18 ledamöter, 6 i varje. Ny demokrati får inte 3 platser, om de skall fördelas proportionellt.

Charlotte Branting kanske uttryckte sig litet väl drastiskt när hon sade att Simon Liliedahl hade blivit lurad, men det är nog tyvärr så. Jag tror att ni i Ny demokrati skulle ta er ytterligare en funderare före voteringen om vad som egentligen är bäst för att ni skall uppnå ert syfte med att få kulturturismen belyst på ett tidigt stadium. I den stora parlamentariska utredningen kan ni sätta er in i samtliga frågor och göra avvägningar. Där är ju samtliga partier företrädade proportionellt.

Simon Liliedahl gjorde en koppling till vad som har hänt med Sveriges Radios ägare. Det var ett mycket bra exempel. Där hade vi en enmansutredare, som först gjorde de tekniska utredningarna och genomlyste detta mycket snabbt. Sedan hade vi en parlamentarisk beredning, en grupp politiker som satte sig ned och utvärderade denna utredning. Den kom fram till en slutsats på mycket kort tid. Det var ett utmärkt arbete, men det handlade inte om någon parlamentarisk utredning, med direktiv, sekretariat osv.

Tyvärr är det nog så, Simon Liliedahl, att en gammal räv som Åke Gustavsson, som har gått här i korridorerna år ut och år in, har vilselett Ny de-

mokrati i den här frågan. Om ni vill ha en snabb utredning och belysning av kulturturismen bör det helst ske inom ramen för den stora utredningen. Det ingår där. Om ni vill ha snabba utredningar och kvalificerat arbete när det gäller museerna och teatrarna går det mycket bättre med enmansutredningar. Resultaten av dessa får parlamentarikerna sedan ta del av.

Herr talman! Jag vill säga några ord om barnen. Att vi möjliggör för barn att komma i kontakt med kultur på ett mycket tidigt stadium är kanske det viktigaste.

Elisabeth Persson sade tidigare att barnen inte har någon plats i den borgerliga kulturpolitiken. Det var ett okunnigt uttalande. Det satsas mer pengar på barnkulturen i årets budget. Dessutom har det på socialministerns uppdrag gjorts en utvärdering om barnens villkor: Barns och ungdomars kultur. I den konstaterar man att antalet teaterföreställningar något har minskat, men besöken har ökat. Fler barn och ungdomar har besökt teatrarna. De fria teatergruppernas verksamhet för barn och ungdomar har inte minskat. Dansen befinner sig i ett expansivt skede. Inom musikområdet har det inte heller skett några större förändringar av verksamheten.

Det är alltså en ganska positiv bild av barn- och ungdomskulturen som ges i denna utvärdering. Men man säger att det inom kulturinstitutionerna finns en stark oro inför den fortsatta utvecklingen. Det är här som vi politiker kommer in, både nationellt och i kommunerna, för att säkerställa att kulturen inte naggas i kanten. Sedan gammalt är barnkulturen ganska väl försedd, men kulturinstitutionerna är mycket villrådiga om hur de skall lägga upp verksamheten när det gäller ungdomarna. De har svårt att hitta former för att våra tonåringar skall komma i kontakt med kulturen. De nya pengarna till Kulturrådet skall bl.a. användas för att man skall hitta nya utvecklingsprojekt för barn och ungdomskultur.

Sammanfattningen av denna utvärdering är kanske till någons förvåning att det största problemet för kulturinstitutionerna och organisationerna hittills inte är pengarna utan den pågående omorganisationen i kommunerna, decentraliseringen och uppsplittringen av resurserna. Kommunpolitikerna har en viktig uppgift att se till att de kulturpengar som tidigare har funnits inte försvinner till en annan verksamhet.

Herr talman! Till sist: Ibland riskerar man att förlora perspektivet i sådana här debatter. Det övergripande och viktiga när det gäller kulturpolitiken på det nationella planet i Sverige i dag är att kulturen har fått mer pengar. Var jag än kommer i Kultursverige tackar man mig och regeringen. Efter dagens beslut har man också anledning att tacka riksdagen för att kulturen är så favoriserad i förhållande till många andra sektorer i samhället.

När jag har lyssnat på debatten i dag tycker jag kanske att det har visats brist på perspektiv och substans. Formerna för några utredningar har diskuterats mycket. Jag undrar litet grand vad Kultursverige kommer att säga om den här debatten.

(forts. 10 §)

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

9 § Information från regeringen om europeiska integrationsfrågor

Anf. 27 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Det är i dag två månader sedan Sveriges medlemskapsförhandlingar med EG officiellt inleddes i Bryssel. Det känns därför angeläget att i riksdagen få redovisa det aktuella förhandlingsläget och informera om det förhandlingsarbete som förestår under den närmaste tiden.

Sedan den officiella förhandlingsöppningen den 1 februari, då jag hade tillfälle att inför EG:s medlemsländer redovisa de svenska förhandlingsmålsättningarna, har två formella möten ägt rum på ställföreträdarnivå, dvs. mellan den svenska chefförhandlaren Frank Belfrage och ordföranden i de permanenta representanternas kommitté på EG-sidan: den danska ambassadören Gunnar Riberholdt. Därutöver har en rad expertmöten ägt rum i kommissionen i syfte att granska EG:s regelverk inom olika förhandlingsområden. Denna tekniska genomgång, som är nödvändig för att man skall kunna identifiera de problem och behov av förhandlingslösningar som kan aktualiseras, utgör underlag för själva förhandlingarna, vilka äger rum med EG:s medlemsstater inom ramen för den regeringskonferens som har upprättats för ändamålet.

Den tekniska genomgången av regelverket, som sker tillsammans med de andra tre kandidatländerna: Finland, Norge och Österrike, pågår sedan februari på mycket bred front. Den täcker åtskilliga sakområden, t.ex. jordbruk, handelspolitik och de fyra friheterna. Tack vare EES-förhandlingarna har vi en god uppfattning om stora delar av EG:s regelverk, något som i hög grad underlättar och påskyndar den tekniska granskningen. Detta omfattande expertarbete, där flera departement och myndigheter är engagerade, kommer att pågå fram till sommaren. Av vad som hittills har framgått av dessa expertsamtal vågar jag säga att det inte har uppstått några oväntade svårigheter.

Herr talman! I förhandlingarna ingår totalt 29 delområden, eller kapitel, varav 3 faller under det s.k. Maastrichtfördraget – fördraget om en europeisk union. Det är utrikes- och säkerhetspolitiken, den ekonomiska och monetära unionen och den s.k. tredje pelaren, nämligen inrikes och judiciellt samarbete. I samband med det andra ställföreträdarmötet den 12 mars kunde vi nå överenskommelse med EG-sidan om att föra ett antal kapitel inom regelverket åt sidan såsom i princip oproblematiska. Det gäller 8 områden som har behandlats ingående under EES-förhandlingarna och som vi därför mycket väl känner till. Det gäller:

1. fri rörlighet för tjänster samt etableringsrätt
2. fri rörlighet för arbetstagare
3. fri rörlighet för kapital
4. forskning och informationsteknologi
5. utbildning
6. statistik
7. bolagsrätt
8. sociala frågor i den mån de täcks av EES-samarbete

I sammanhanget gjorde vi emellertid ett generellt förbehåll för den tekniska genomgången av de aktuella rättsakterna, som eventuellt kunde komma att visa att det i enskilda fall finns oväntade svårigheter. Vi gjorde också två specifika reservationer, dels gällande förvärv av fritidsfastigheter, dels gällande det s.k. tredje livförsäkringsdirektivet. Det sistnämnda rör sig om försäkringsbolagens successiva nedtrappning av innehavet av bostadsobligationer i livförsäkringsbolagens portföljer, där vi har begärt en längre övergångsperiod.

Vid ställföreträdarmötet redovisas i övrigt de svenska förhandlingsmålsättningarna avseende regionalpolitiken, inkl. stödet till jordbruket i Norrland och i vissa områden i söder, samt handelspolitiken. Inom dessa områden tog vi tillfället i akt att med utgångspunkt i öppningsanförandet den 1 februari utveckla den svenska synen samt målsättningarna. Syftet var att söka vinna förståelse för våra särskilda förhållanden samt att indikera framkomliga vägar för att hitta tänkbara lösningar. På det regionalpolitiska området redovisade vi således glesbygdsförhållandena i Sverige och argumenterade för nödvändigheten att bibehålla vår nationella regionalpolitik, för deltagande i EG:s strukturprogram med en för oss tillfredsställande indelning av landet i det s.k. NUTS-systemet, liksom fortsatt stöd till bl.a. Norrlands jordbruket.

Vi erinrade också om att vårt mål på jordbruksområdet är att medverka fullt ut i den gemensamma jordbrukspolitik fr.o.m. inträdet i Gemenskapen.

Beträffande tullunionen och handelspolitiken välkomnade EG-sidan beskedet att Sverige är inställt på fullt deltagande fr.o.m. inträdet som medlem. Detta är som bekant en förutsättning för att vi skall kunna bli delaktiga i den gränslösa inre marknaden utan begränsningar för svenska företag. De frågor som togs upp – och där vi söker sär lösningar – avsåg framför allt frihandelsavtalen med de baltiska staterna och den svenska målsättningen att slå vakt om frihandeln också på tekoområdet inom EG utan begränsning av importen från utomstående länder. Generellt förmedlade EG-sidan förståelse för den svenska Baltikumpolitiken, medan man beträffande våra frihandelsambitioner på tekoområdet gav uttryck för en återhållsam inställning. Förhandlingarna kommer att fortsätta.

Sammanfattningsvis kan konstateras att ställföreträdarmötet innebar ett klart steg framåt i förhandlingsprocessen – vad gäller såväl den formella avprickningen av regelverket som behandlingen av de förhandlingsområden som togs upp under mötet.

Vi räknar med att kunna föra förhandlingsprocessen ytterligare ett gott stycke framåt i samband med nästa ställföreträdarmöte, som beräknas äga rum under andra hälften av april, samt vid vårt nästa ministermöte, som vi hoppas kommer att äga rum den 10 maj. Av de 29 förhandlingsområdena står nu närmast i tur – förutom handelspolitiken – varuhandeln, miljö, konsumentskydd, konkurrensregler, transportpolitik, industripolitik samt bistånd. Flertalet av dessa områden är oproblematiska, dock ej de miljörelaterade frågorna på varuområdet, där vår utgångspunkt är – som framhölls i vårt öppningsanförande den 1 februari – att den högsta tillämpliga ambitionsnivån skall gälla och vi följaktligen vill slå vakt om de lösningar som

erhållits i EES-avtalet. Det är ännu för tidigt att säga om samtliga dessa viktiga områden kommer att kunna klaras av redan vid de förhandlingsmöten som nu är inplanerade, men vår förhoppning är att ytterligare ett antal områden – utöver de åtta redan nämnda – skall kunna föras åt sidan såsom i princip oproblematiska under perioden fram till och vid nästa ministermöte.

På ytterligare några områden, bland dem Euratom, jordbruk och budget, fortsätter det interna förberedelsearbetet med utgångspunkt i de förhandlingskrav som formulerades den 1 februari och med sikte på att få fram erforderligt underlag för en precisering av våra förhandlingspositioner. Ambitionen är att lägga fast förhandlingspositioner på alla Romfördragsrelaterade områden inom den närmaste månaden.

Från svensk sida är vi naturligtvis angelägna om att påskynda förhandlingsprocessen med hänsyn till den tidsplan som både vi, övriga kandidatländer och EG har ställt upp för förhandlingarna och som ju ytterst tar sikte på medlemskap år 1995. Vårt eget arbete inriktas på detta, men vi är naturligtvis också beroende av motsidan. Vi hoppas att också EG-sidan nu får sin förhandlingsorganisation slutligt på plats. Det är vidare angeläget att också EG-sidan snabbt formulerar sina förhandlingspositioner så att realförhandlingar kan inledas över ett så brett fält som möjligt. Den alltså pågående ratificeringen av Maastrichtfördraget, EG-kommissionens organisation i förhandlingarna och viss kvardröjande tveksamhet till utvidgningen i vissa medlemsländer kan ha inneburit en viss fördröjning i förhandlingsarbetet. Jag hyser dock goda förhoppningar om att tempot skall kunna höjas i förhandlingsarbetet, så att vi före sommaruppehållet skall ha klarat av väsentliga delar av de ekonomiska samarbetsområdena enligt Romfördraget och den s.k. enhetsakten.

I detta sammanhang vill jag uttrycka min tillfredsställelse över att Norge inom några dagar officiellt inleder sina medlemskapsförhandlingar. Som andra företrädare för regeringen liksom jag själv har framfört många gånger, är det ett starkt svenskt intresse att de nordiska länderna kan göra sällskap in i den Europeiska gemenskapen.

Anf. 28 MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar handelsministern för den redovisning vi fått. Innebörden är att under de två månader som gått sedan Ulf Dinkelspiel läste upp inledningsanförandet till förhandlingen har inga egentliga förhandlingar förts. Det har varit tekniska samtal, och man har lagt undan oproblematiska områden.

Nu anger Ulf Dinkelspiel att regeringen inom en månad avser att precisera förhandlingspositioner. Om det alls skall vara möjligt att nå de målsättningar regeringen tidigare har talat om, att under det danska ordförandeskapet redovisa dellösningar på dessa områden, är det nu mycket bråttom, såvitt jag förstår.

Ännu i dag fortsätter regeringen sin interna beredning mellan departementen omkring två så viktiga områden som regionalpolitiken, med nya regionala kriterier, och jordbrukspolitiken, med frågan om på vilket sätt stödet till Norrland skall förhandlas.

Därför är det för oss i oppositionen också angeläget att få veta: När avser

regeringen att avsluta den interna beredningsprocessen mellan departementen, så att vi kan komma i reell dialog med regeringen om dessa förhandlingspositioner? Om positionerna skall vara färdiga inom en månad är det hög tid att vi får sådana besked nu.

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Information från
regeringen*

Anf. 29 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! På flertalet av de områden som jag nämnde tidigare är det inte så att vi inte redovisat våra förhandlingspositioner, utan det är så att EG-sidan – som i sin tur måste formulera sina förhandlingspositioner – inte har gjort det.

Vi formulerar våra förhandlingspositioner. Sedan skall EG-sidan ta ställning till dem på handelspolitikområdet, miljöområdet och liknande. Våra grundläggande krav finns fastlagda redan i öppningsdeklarationen från den 1 februari.

Först när EG-sidan i sin tur har formulerat sina förhandlingspositioner kan realförhandlingar inledas på dessa olika områden. Det är alltså en dubbelsidig process.

Det är riktigt som Mats Hellström säger, att vi på vissa områden inte har preciserat våra förhandlingspositioner. Mats Hellström nämnde dessa områden: regionalpolitiken, jordbruket och Euratom. Skälet till detta är att vårt förhandlingskrav på det regionalpolitiska området är att vi skall få utrymme för att föra den nuvarande regionalpolitiken. Diskussionerna med EG syftar nu till att klargöra om så kan bli fallet, om utrymme finns inom EG:s nuvarande regler eller om undantag aktualiseras på någon punkt. Först när vi har fått klargörande om detta kan vi formulera en förhandlingsposition på den punkten.

Den andra delen av regionalpolitiken, nämligen möjligheten att få återflöde från EG:s olika fonder, är i sin tur beroende av vilka kriterier EG kommer att fastlägga i fråga om detta. Den diskussionen pågår för närvarande inom EG.

Detsamma gäller jordbruksområdet. Det är framför allt Norrlandsjordbruket som är aktuellt i sammanhanget. Det går direkt in i regionalpolitiken. Vi är alltså icke i läge att just nu kunna formulera våra förhandlingspositioner.

Det tredje området är Euratom där vi söker klargörande i vad mån våra nuvarande regler är förenliga med EG:s. I ljuset av svaret på detta skall vi formulera våra förhandlingspositioner.

Min ambition är, som jag sade, att flertalet förhandlingspositioner i den mån de inte redan preciserats tillräckligt skall kunna läggas fast under den kommande månaden.

Anf. 30 MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Det framgår av vad Ulf Dinkelspiel säger att förhandlingsrytmen är sådan att kandidatlandet anger yrkanden om vad man vill ha, som särregler, undantag och liknande. Då svarar EG.

Jordbrukspolitikerna är en central fråga. Såvitt jag förstår har man ännu inte inom regeringen klarat ut om jordbrukspolitikerna när det gäller Norrland skall förhandlas som en jordbrukspolitisk fråga eller om stödformerna skall

dras in i den regionalpolitiska förhandlingen. Det är ett avgörande steg vilket man väljer, också för regionalpolitiken själv.

Då handlar det också, som Ulf Dinkelspiel säger, om de kriterier EG i nästa steg kan vara beredd att ställa upp för sina stöd. Vi skulle då inte fortsätta med vårt eget, utan få del av EG:s stöd.

Vilken väg man här väljer har stor betydelse för både tidsplanen och innehållet för befolkningen i Norrland. Därför vill jag återigen uppmana regeringen att så skyndsamt som möjligt delge oppositionen vilken väg man tänker sig, så att vi kan komma i en dialog med er på den punkten.

Anf. 31 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Den beskrivning som Mats Hellström ger är alldeles riktig. Det har varit en förberedande diskussion med EG-delegationen i denna fråga. Vår förhoppning är att precisera våra förhandlingspositioner på jordbruksområdet inom de allra närmaste veckorna.

Anf. 32 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Enligt pressuppgifter lär företrädare i Sverige för ett av EG:s medlemsländer, nämligen Spanien, ha uttalat att de förhandlingskrav som framförts från svensk sida är väl omfattande, och att detta kan komma att fördröja förhandlingsprocessen. Det hela skulle bli enklare och smidigare om Sverige tonade ned sina krav.

Jag tror att det är mycket viktigt att klargöra att ett bra förhandlingresultat för oss är viktigare än tidtabellen.

Jag skulle vilja ha en kommentar från statsrådet på den här punkten. Vad är Sveriges strategi om vi möter den typen av reaktioner?

Anf. 33 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Det är riktigt att Spanien och för övrigt en hel del andra EG-länder har kritiserat våra förhandlingskrav och allmänt menat att vi på flera punkter driver våra krav för långt.

Det är också alldeles klart att hade vi velat ha en förhandling utan några reaktioner från EG:s sida, skulle vi inte ha formulerat några förhandlingskrav.

Nu har vi gjort en avvägning av vad som är de grundläggande svenska intressen som vi vill slå vakt om i förhandlingarna. Dessa intressen kommer vi att slåss för i förhandlingarna.

Det innebär att vi får räkna med att motsidan kommer att kritisera. Vi kommer säkerligen att möta en hel del svårigheter. I slutändan kan det bli fråga om ett givande och tagande som i varje förhandling.

Men för oss är det avgörande att vi får ett bra avtal som kan godkännas av svenska folket i en folkomröstning. Därför står sakfrågorna, inte tidsplanen, nu i fokus.

Anf. 34 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Gång på gång har det från olika håll understrukits vikten av största möjliga öppenhet om EG-förhandlingarna.

EG-kommissionen har ställt ett antal frågor till den svenska regeringen,

vilka också har besvarats. Däremot har regeringen med hänvisning till 2 kap. 1 § sekretesslagen hemligstämplat dessa frågor. Inte heller riksdagens EG-delegation har fått ta del av frågorna. Min första fråga är: När avser regeringen att för riksdagen eller för EG-delegationen redovisa de frågor som EG-kommissionen har ställt?

Eftersom beslut om direktiv och förordningar i EG nu rullar på i avvaktan på EES-avtalet, fattas dessa beslut i en annan beredningsprocess än vad som är avsett i EES-avtalet. Då är det kanske inte rimligt att fatta det svenska beslutet om dessa förordningar och direktiv på det sätt som EES-avtalet föreskriver utan att de underställs Sveriges riksdag. Min andra fråga är därför: Hur avser regeringen att hantera den s.k. skarv-acquis?

Anf. 35 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! På den första frågan är svaret att frågorna liksom svaren har översänts till EG-delegationen. Dessutom är de tillgängliga för offentligheten. Bengt Hurtig är alltså välkommen att ta del av dem omedelbart efter detta möte, i den mån han inte har sett dem tidigare, vilket jag förstår att han inte har gjort.

Den andra frågan som gällde besluten om s.k. skarv-acquis, dvs. rättsakter, förordningar och direktiv som är tänkta att ingå i EES-samarbetet men som har tillkommit efter att vi undertecknade avtalet, kommer att behandlas först när EES-avtalet har trätt i kraft. Givetvis följer vi mycket noggrant utvecklingen på dessa områden för att se i vad mån svenska problem kan komma att uppstå, och vi delger på olika vägar våra synpunkter. Men de måste beslutas i vanlig parlamentarisk ordning, dvs. att de i den gemensamma EES-kommittén i första hand beslutas från den dagen avtalet träder i kraft, eller omedelbart därefter. I den mån de sedan är av den karaktären att de skall föreläggas riksdagen, kommer de att i sedvanlig ordning föreläggas riksdagen för beslut.

Anf. 36 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Min fråga gäller Maastrichtfördraget. Är det som står i fördraget bara skissartade utkast till vad som kan komma att ske eller är det ett avtal som Sverige måste ställa upp på? Jag vet att Danmark har fått vissa undantag efter sitt nej i folkomröstningen, men som jag uppfattar det kan detta inte gälla för Sverige. Jag vill gärna ha bekräftat eller avfärdat om Maastrichtfördraget i dess helhet gäller Sverige, eller om vi kommer att kunna ändra på något i det.

Anf. 37 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! När det gäller Maastrichtavtalet är den svenska regeringens inställning, stödd av riksdagen, att Sverige skall förhandla om deltagande i Maastrichtfördraget, dvs. fördraget om europeisk union, så snart detta har godkänts av EG:s medlemsländer. Jag vill inte utesluta att diskussionerna kan påbörjas innan fördraget har godkänts av de två återstående medlemmarna, Danmark och Storbritannien, vilka ännu inte har godkänt fördraget. Men när det väl blir aktuellt kommer detta avtal att bli del av den svenska förhandlingen.

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Information från
regeringen*

När det gäller det materiella innehållet i Maastrichtfördraget om europeisk union, anger det på en del områden precisa bestämmelser och på andra områden riktlinjer. Dessa kommer i samma mån att vara bindande för Sveriges del som för övriga länders del.

De danska undantagen är icke – jag upprepar icke – tillämpliga på andra medlemsländer eller för den delen kandidatländerna. Vad vi från svensk sida eftersträvar är att på ett antal områden, som i första hand rör Romfördraget och enhetsakten, finna särlösningar, övergångsarrangemang och tillämpningar som tar hänsyn till svenska intressen. Dessa kommer att bli en del i den svenska överenskommelsen med EG, men varje land har sina separata avtal och överenskommelser med EG vad gäller avsteg från de grundläggande rättsakterna.

Anf. 38 BIRGITTA HAMBRAEUS (c)

Herr talman! Jag har också en fråga som gäller den s.k. skarv-acquisen. Det isländska alltinget har av isländska UD presenterats en kommenterad lista över de förordningar och direktiv som kan bli aktuella om EES-avtalet kommer att gälla.

Jag vet att det i Norge också finns ett stort intresse av att få del av aktuella rättsakter. Vill statsrådet, i den öppenhet som statsrådet säger sig företräda, för Sveriges riksdag presentera en lista över de direktiv och förordningar som vi kan komma att få ta ställning till om vi accepterar EES-avtalet? Det vore bra om detta kunde göras i sådan tid att vi hinner reflektera över denna innan vi tar ställning till den förnyade prövningen av EES-avtalet.

Anf. 39 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Svaret på den frågan är självfallet ja. Det har successivt redovisats vilka rättsakter som kan komma att aktualiseras. Den slutliga avstämningen kan naturligtvis inte göras förrän vi vet när avtalet träder i kraft. Då kommer vi att tillsammans med EG upprätta en definitiv lista. Men vi har en mycket god bild av situationen och dagsläget. Den har löpande delgivits EG-delegationen, och den finns också tillgänglig för andra.

Anf. 40 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Statsrådet inledde med att säga att det är precis två månader sedan förhandlingarna inleddes. Jag erinrade mig då bilden av den svenska förhandlingsdelegationen som enbart bestod av män. Kommer kvinnor att vara med och representera Sverige i förhandlingarna? I vilken utsträckning kommer kvinnorna i så fall att vara med?

Anf. 41 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Svaret på den direkta frågan är ja. Kvinnor kommer inte bara att delta, utan de deltar i den svenska förhandlingsdelegationen.

Jag kan inte svara på frågan hur proportionerna är. Omförhandlingarna av EES-avtalet leddes närmast under vår chefförhandlare Frank Belfrage av Pernilla Lindh, som är rättschef i departementet. Hon intar samma centrala roll i de nuvarande förhandlingarna. Men frågan om den exakta fördel-

ningen i delegationen, som består av flera hundra personer, kan jag inte svara på.

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Information från
regeringen*

Anf. 42 BERIT LÖFSTEDT (s):

Herr talman! Jag vet inte, statsrådet Dinkelspiel, om jag hörde fel när jag lyssnade till statsrådets inledning, men man kunde konstatera att det var problem när det gällde att bära med sig övergångsbestämmelserna från EES-avtalet på miljöområdet. Jag vill fråga om parterna har känt på varandra på detta område. Det är oerhört väsentligt att vi just klarar ut detta. En del är ju omförhandlingspunkter medan andra kanske är mer definitiva. Jag skulle vilja ha en kommentar till om ni har kommit någon vart, och i så fall vari de värsta problemen ligger.

Jag vill också ställa en detaljfråga, som några av oss har mött när vi har rest i landet i EG-delegationssammanhang. Den gäller lastbilarnas längd. Vad görs i den frågan?

Anf. 43 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! På den första frågan gäller att vår ambition, på några undantag när, då övergångslösningarna slutar gälla 1995, är att överföra särlösningar och övergångsarrangemang – jag kan ta miste på om det är något undantag – till ett framtida avtal om medlemskap. Vi har preciserat våra förhandlingskrav på flera punkter. I andra delar kommer vi att göra detta. Det är naturligtvis alltid ett problem i den meningen att det blir en ny förhandlingsfråga. Jag vågar inte värdera möjligheten att få igenom detta, eftersom EG-sidan ännu inte har formulerat sitt motbud på de olika punkterna. Det är trots allt bara åtta veckor sedan förhandlarna för första gången möttes. Det tar viss tid för tolv länder att formulera en uppfattning. Men låt mig säga så mycket som att vi anser att vi har mycket torrt på fötterna i denna fråga, vilket gör att vi bör ha en mycket god förhandlingsposition.

Herr talman! När det gäller 24-meters lastbilar skall vi slåss för att få behålla dem i Sverige. Vi är väl medvetena om problemen. Det finns ännu ingen EG-bestämmelse, vilket gör att frågan inte har tagits upp i förhandlingarna.

Anf. 44 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Den sista frågan här i dag gällde just lastbilarna. Vid de besök som EG-delegationen gör i olika län för att informera sig om länets synpunkter på målen för förhandlingarna, är det en fråga som återkommer med väldigt stor regelbundenhet. Den gäller oron för att vi i Sverige inte skall få fortsätta att köra med lastbilar som är 24 meter långa, eftersom EG icke ännu har ett beslut men ett förslag med innebörden att högsta tillåtna längden på lastbilar skulle vara 18 meter. Detta skulle kunna få betydande konsekvenser inte bara ekonomiskt, utan också för miljön i Sverige.

Hur ligger denna fråga till? När tas den upp i förhandlingarna? Det har inte fattats något beslut i EG. Följaktligen finns inget direktiv att hantera. Samtidigt är vi medvetna om att denna oro finns. Kan statsrådet ge det lugnande beskedet att vi inte i detta avseende behöver riskera några förändringar när det gäller längden på de svenska lastfordonen?

Anf. 45 Statsrådet ULF DINKELSPIEL (m):

Herr talman! Jag är glad för att Hadar Cars tog upp denna fråga. Därmed får jag tillfälle att utveckla mitt svar till Berit Löfstedt.

Sakläget är det att intill för två månader sedan hade vi av den dåvarande kommissionsledamoten van Miert klara uttalanden av innebörden att man inte avser att gå vidare med tankarna på en harmonisering av bestämmelserna så, att alla lastbilar skall vara mindre än 18 meter långa. Nu vet vi att man diskuterar detta internt inom kommissionen. Något förslag har ännu inte antagits. Det finns alltså inga EG-beslut på det här området.

Vi har på olika sätt, kommunikationsministern, jag själv och många medarbetare till oss, framfört våra mycket starka reservationer mot en bestämmelse av den här karaktären. En begränsning av lastbils längden till 18 meter skulle, som Hadar Cars påpekade, få mycket allvarliga återverkningar för framför allt skogsindustrin.

Vår förhoppning i första hand är – jag vill inte utesluta det – att man inte kommer att gå vidare med ett sådant förslag från kommissionens sida. Skulle man göra det och det utvecklades till ett gemensamt EG-förslag, måste vi utverka ett undantag på denna punkt för svensk del. Förslagen kommer i formell mening inte upp i förhandlingar förrän det föreligger en gemensam EG-bestämmelse på detta område. Vår förhoppning är att vi skall kunna mota Olle i grind. Om han slinker in, skall vi se till att hantera detta i förhandlingarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § (forts. från 8 §) Övergripande kulturfrågor, allmän kulturverksamhet m.m. (forts. KrU17, KrU18, KrU19, KrU21 och KrU23)

Anf. 46 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Kulturministerns anförande är väl inte mycket att kommentera. Jag vill bara göra några klarlägganden.

Vi har alltså fått vänta ett år i onödan på denna utredning. De komplikationer som nu är föremål för diskussion hade inte behövt uppstå, om regeringen omedelbart hade följt riksdagens beslut.

Jag konstaterar att kulturministern från talarstolen inte säger ett ord om att hon tänker obstruera emot riksdagsbeslutet. Eftersom jag är en vänlig själ, i motsats till en gammal räv, tolkar jag detta så att kulturministern inte tänker obstruera när det gäller riksdagsbeslutet.

I den speciella mission som kulturministern har riktat till Ny demokrati har man påstått att jag springer omkring och lurar människor. Det är inte sant. Så är det inte. Utskottsmajoriteten skriver följande:

”För att utredningarna skall kunna arbeta effektivt bör de vara av begränsad storlek. Den parlamentariska representationen i varje utredning bör inte överstiga sex personer. Då det gäller valet av partiföreträdare förordar utskottet att – sammantaget – samtliga i riksdagen företrädde partier ges representation i utredningarna, varvid hänsyn bör tas till mandatfördelningen i riksdagen. Utskottet förutsätter att samråd sker med riksdagspartierna om

fördelningen mellan partierna av ledamöter i de tre parlamentariska utredningarna.”

Om det är 18 platser som skall fördelas innebär det att Moderaterna får fyra, kanske t.o.m. fem, platser och Socialdemokraterna åtta. Socialdemokraterna och Moderaterna kan, med denna skrivning, ge en hygglig representation för de mindre partierna. Dit räknar jag också Folkpartiet – det är väl nu ett ännu mindre parti enligt opinionssiffrorna.

Nu har vi sett en ny sida hos Birgit Friggebo, vilket gläder mig. När jag ser henne närma sig Simon Liliedahl är det närmast så att hon – i stället för att jämföras med räv – spinner som en kelsjuk katt. Det är en egenskap som vi hittills inte sett så ofta från kulturministerns sida. Jag hoppas att vi får se det fler gånger.

Anf. 47 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Det finns ännu inte något riksdagsbeslut, så det finns ingenting att följa eller obstruera emot.

Det är alldeles uppenbart att Åke Gustavsson vid de förhandlingar som har varit mellan Ny demokrati och Socialdemokraterna har förespeglat Ny demokrati någonting som inte kommer att ske – om riksdagen skulle fatta ett beslut och man skulle följa detta – nämligen att Ny demokrati skall få delta i samtliga fyra utredningar som Ny demokrati och Socialdemokraterna tillsammans önskar. Det är inte så. Ny demokrati har inte den basen att det kan få så många ledamöter med tanke på den begränsning som anges, att det skall vara 18 ledamöter, högst sex ledamöter i varje. Däremot kommer Socialdemokraterna att se till att bli väl representerade för att det skall vara exakt proportionalitet.

Jag kan inte dra någon annan slutsats än den att Ny demokrati, för att få tillfredsställt önskemålet om att få utreda kulturturismen som man ganska ofta återkommer till, gått med på skrivningen om hur sammansättningen i utredningarna borde vara. Då har jag upplyst Ny demokrati om att det i utredningsuppdraget inom ramen för den stora parlamentariska utredningen ingår att göra särskilda studier vad avser kulturen som tillväxtfaktor, där ju turismen är en mycket stor del. Det får man förmodligen fortare fram om man gör det inom ramen för den stora utredningen än om man skulle tillsätta en ny parlamentarisk utredning med nya direktiv, nya ledamöter och nytt sekretariat.

Dessutom står det att utredningen i så fall skall genomföras under april månad, vilket innebär en hel månad till av förseningar. Jag kan medge att direktiven inte kommit så särskilt snabbt, men å andra sidan har de prisats från hela kulturbranschen. Innehållet i direktiven är mycket väl avvägt.

Det är inte så att man tidigt får in breda parlamentariska synpunkter, om man genomför parlamentariska utredningar av allt detta. Det var vad Åke Gustavsson sade i sitt tidigare inlägg. Det gäller bara Socialdemokraterna, som kommer att delta i samtliga utredningar. De kommer att få sköta sin samordning. De andra partierna blir inte representerade överallt. Då är det viktigt att man kan göra sammanvägningar vid ett och samma tillfälle i den stora parlamentariska utredningen.

Det finns ännu inget riksdagsbeslut. Min förhoppning är fortfarande att

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

Nydemokraterna skall inse att de kanske förletts under diskussionerna med Socialdemokraterna.

Anf. 48 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Hälften prutar Birgit Friggebo genast. Förut beskylldes jag för att ha lurat Ny demokrati, nu har Ny demokrati kanske förletts i detta sammanhang. Jag skall inte än en gång citera ur utskottets betänkande, för allt står att läsa där. Jag har också antytt att Socialdemokraterna är beredda att avstå från någon plats för att få proportionalitet. Detta säger jag till protokollet från talarstolen, och det har jag sagt också i andra sammanhang.

Jag är glad över att kulturministern nu säger att det inte finns något riksdagsbeslut som det finns anledning att obstruera emot. God morgon och välkommen i diskussionen om detta, kan man möjligen säga. I förra veckan fick kulturministern en bakläxa av utskottet, som bl.a. ansåg att de av henne tillsatta utredningarna om Riksteatern och museiverksamheten bör vara parlamentariska, vilket Birgit Friggebo inte tänker bry sig om. Då sade Birgit Friggebo: "Det ser jag ingen anledning till. Utredningarna är redan tillsatta. Regeringen bestämmer själv hur den bereder sina ärenden."

Där kan man se hur den parlamentariska praxisen är. Nu tonar Birgit Friggebo ner detta. Det tycker jag är alldeles utmärkt.

Birgit Friggebo försöker göra en affär av det hela och säger att Socialdemokraterna har förhandlat med Ny demokrati, som därmed har blivit lurat. Jag har en mycket enkel – det är möjligt att Birgit Friggebo anser den vara primitiv – uppfattning om hur man skall behandla företrädare för politiska partier. Jag har nämligen den uppfattningen att de politiska partier som finns i riksdagen är valda av svenska folket och också skall behandlas utifrån detta. Därmed innebär det att man skall kunna vara öppen mot alla partier, t.o.m. mot Folkpartiet och kulturministern själv.

Anf. 49 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Jag är litet förvånad över att Åke Gustavsson är så störd av att jag påpekar att det finns en överenskommelse mellan Ny demokrati och Socialdemokraterna, att man har förhandlat i utskottet. Jag betraktar det som en normal verksamhet att utskottets ledamöter från olika partier ibland kommer överens om olika saker. Men Åke Gustavsson är tydligen väldigt störd av detta faktum.

Jag kan inte förstå annat än att Ny demokrati har vilseletts, eftersom den beskrivning som ges av vad som skall hända inte kan uppnås. Ny demokrati kommer inte att bli representerat överallt.

Nu antyder Åke Gustavsson att han är beredd att gå ifrån sin skrivning i utskottet och ge några platser till Ny demokrati. Det finns liksom ingen gräns för Åke Gustavssons strävan efter att vara centralpersonen, domdera och bestämma exakt hur saker och ting skall gå till. Åke Gustavsson känner väl till fördelningen mellan parlamentet och regeringen när det gäller beredning av regeringsärenden.

Jag tycker att utskottsminoriteten i sina skrivningar på ett mycket förtjänstfullt sätt har beskrivit vad socialdemokratiska regeringar tidigare har

kommit med till riskdagen. Utskottsminoriteten beskriver alltså hur beredningsansvaret har sett ut.

I internationella Kulturturismutredningen finns det skrivningar som jag tycker är litet förvånande. Man säger att den stora utredningen inte kommer att hinna med sin uppgift och att den måste avlastas. Då vill jag påstå att man inte känner Ingemar Mundebo som ordförande. Det här arbetet kommer mycket väl att hinnas med. Det kommer dessutom att bli fråga om ett dubbelarbete, eftersom ju de internationella frågorna – som jag tidigare sade – så utomordentligt väl hänger samman med kulturpolitiken i stort i Sverige.

Andre vice talmannen anmälde att Åke Gustavsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 50 ELISABETH PERSSON (v) replik:

Herr talman! Det känns litet avslaget nu, men jag vill ändå beröra en sak som kulturministern tog upp före avbrottet. Det gäller – om jag förstod det rätt – en utredning som man har gjort på Socialdepartementet, som visar att villkoren när det gäller kulturutbud för barn och ungdomar stadigt har blivit bättre. Det är möjligt att det går att visa. Men sedan fortsätter kulturministern med att säga att det inte är pengarna som är problemet. Jag är rädd att pengarna är ett stort problem. Om vi skall kunna bevara ett vettigt kulturutbud och se till att barn och ungdomar kan leva ett rikt och väl fungerande kulturellt liv, är det pengarna som är problemet.

Fria teatergrupperna stod tidigare för ca 80 % av barnteaterutbudet i det här landet. Nu är det inte anslaget till fria teatergrupper som vi skall behandla i dag – det kommer vi att göra längre fram. Men jag tror att det finns en stor risk för att framför allt de fria teatergruppernas verksamhet för barn och ungdomar kommer att vara i farozonen, om de inte får större resurser till sitt förfogande. Kommunerna har inte längre pengar till att beställa föreställningar av dessa teatergrupper. Man kan klart se en nedgång under det senaste året. Jag vill för övrigt fråga när den här sammanställningen, som kulturministern hänvisade till, var gjord. Kan det vara så, att det är två tre år gamla siffror som ligger till grund för det hela? I så fall har verkligheten nu blivit helt annorlunda.

Det är i detta perspektiv som vi har försökt att i någon mån bekymra oss om den fortsatta utvecklingen och säkerställa den genom att bl.a. föreslå att det skall satsas 7 nya miljoner för kulturverksamhet i skolan. Jag tror att det är pengarna som är problemet. Vi måste lära oss att inse att det kostar att säkerställa en vettigt fungerande kulturverksamhet, både för barn och för ungdomar.

Det är dess värre på många områden som man måste sätta in krafter. Det behövs rejäla motkrafter till det genomkommersialiserade – jag vill inte kalla det för kultur – underhållningsutbud som erbjuds våra ungdomar. Jag tror att vi är överens om att dessa motkrafter inte får vara allenarådande i barnens och ungdomarnas verklighet.

Anf. 51 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Herr talman! Den utredning som jag hänvisade till är daterad den 24 februari i år. Jag tror att den presenterades den 1 mars. Det är alltså Statens

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

kulturråd som på uppdrag av barnministern, dvs. socialministern, har gjort en utvärdering som heter Barns och ungdomars kultur. Jag läser direkt ur utvärderingen:

De fria teatergruppernas verksamhet för barn och ungdom har inte minskat under 1992. Antalet försålda föreställningar ökade under hösten 1992 i förhållande till våren 1992. Teatergrupperna räknar optimistiskt med att våren 1993 inte kommer att innebära försämringar.

Vidare står det – detta är alltså ingenting som jag har hittat på:

Det största problemet för kulturinstitutionerna och organisationerna hittills är dock inte pengarna, utan de pågående omorganisationerna i kommunerna, decentraliseringen och uppsplittringen av resurserna.

Jag sade tidigare att det inom kulturinstitutionerna finns en stark oro inför den fortsatta utvecklingen. Det är här vi politiker kommer in för att se till att denna oro inte besannas i verkligheten. Och då finns det två saker som vi kan göra: dels att se till att pengarna finns kvar, och gärna att de ökas på såsom regeringen gör när den föreslår ytterligare 3 miljoner till barn- och ungdomskultur, dels att man är mycket vaksam inför vad som nu händer, när det pågår en – enligt min mening – mycket önskvärd decentralisering ute i kommunerna. Det kan finnas vissa sektorer, där en decentralisering är till nackdel, eftersom resurserna sprids ut på så många olika händer som kanske inte har sakkunskap att hantera dem. Då får vi göra en liten tillbakagång och se till att organisationerna verkligen säkerställer att barn och ungdomar får tillgång till kultur, både på sin fritid och i skolan.

Det är viktigt att vi inte bygger våra olika politiska uppfattningar, och framför allt inte våra politiska beslut, på tro utan på faktiskt vetande. Det är också viktigt att inte alltid svärta ner verksamheter och tro att allting är negativt. Det finns faktiskt mycket som är positivt, i det här fallet till fromma för barn- och ungdomskulturen. Jag pekade också på att det enligt utredningen brister i fantasin när det gäller att nå framför allt barn, ungdomar och tonåringar. Här finns det verkligen utrymme för förslag.

Anf. 52 ELISABETH PERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tror att vi allihop är rätt trötta efter en lång debatt. Jag skall därför vara kortfattad.

Jag delar kulturministerns uppfattning att det nu gäller att säkerställa verksamheter och se till den fortsatta utvecklingen. Det tror jag att vi är överens om. Men jag kan inte se att det skulle vara att svartmåla verkligheten, om man särskilt bekymrar sig om barn- och ungdomskulturen. Ibland diskuterar vi här i kammaren utifrån kanske ganska snäva perspektiv. Alla – och också kulturministern – är övertygade om att villkoren för barn och ungdomar är oerhört olika. Detta framgår väldigt tydligt när man tittar på vilka möjligheter till ett kulturliv över huvud taget som många barn och ungdomar har. Detta om någonting är verkligen en klassfråga. Om man tittar bakom alla siffror, skulle man dess värre se att många barn och ungdomar i själva verket aldrig ens kommer i närheten av det som vi kallar för kulturfrågor och som vi nu diskuterar. Det är många som under hela sin skoltid aldrig får möjlighet att bevista en riktig teaterföreställning, bara för att ta ett exempel.

Slutligen tror jag att vi är överens om de stora principerna. Sedan är det

fråga om vad det är värt att satsa för att säkerställa dagens situation. Jag tycker inte att vi i Vänsterpartiets förslag på något sätt svartmålar situationen, utan tvärtom.

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

Anf. 53 SIMON LILIEDAHL (nyd) replik:

Fru talman! Birgit Friggebo anser att jag har blivit utsatt för rävspel av Åke Gustavsson, trots att jag själv kanske har en och annan räv bakom örat. Den röda räven, Åke Gustavsson, rev en annan räv.

Birgit Friggebo tror att det har försiggått förhandlingar mellan Åke Gustavsson och mig. Det är att säga för mycket. Som ny i utskottet har jag bara ställt vissa frågor efter att ha läst de mycket försenade direktiven till utredningar, som departementet har utfärdat. Svaren på mina frågor har delvis uteblivit. Utan direkt kontakt med departementet – tyvärr – har jag fått dra mina egna slutsatser.

I dag har jag emellertid – och det är jag tacksam för – fått många intressanta synpunkter från kulturministern. Vi hade ju ett gott samarbete i fråga om privatradion, men "radiovågorna" oss emellan tycks ha svikit oss beträffande framför allt teater- och museiutredningarna.

Jag börjar nu äntligen att förstå – oskuldsfull som jag har varit – att de två diskuterade utredningarna väl så mycket handlar om partitaktik som om hur man praktiskt skall lösa vissa frågor, såsom jag hade velat ha det.

Med de sparsamma informationer som jag har erhållit har jag gjort bedömningen att små, välbestyckade utredningar skulle ge bättre och snabbare resultat än specialutredare, som i alla fall måste omge sig med experter. Specialutredaren beträffande Radio TV-beredningen fick ju lämna över sitt arbete till en parlamentarisk beredning, därför att vissa huvudfrågor från början ej var lösta.

Jag tror alltså fortfarande att kunniga parlamentariker bör föras in i utredningsmaskineriet så snabbt som möjligt. Däremot har jag förstått att det blir svårt för mig att försöka reformera riksdagens långsamma och komplicerade utredningssystem.

Anf. 54 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! I och för sig har jag ingenting emot rävar, inte ens om de är röda, för det är de ju oftast. Jag har en gång själv avbildats av EWK som räv. Det var en mycket fin bild.

Simon Liliedahl säger att han vill ha en praktisk lösning. Den uppläggning som regeringen valde för utredningsverksamheten hade just som utgångspunkt att den skulle vara praktisk. Men den behöver också en parlamentarisk förankring, framför allt när det gäller de långsiktiga strukturfrågorna.

Det är bakgrunden till att vi har enmansutredare som får något kortare tid på sig att ta itu med delvis akuta frågor när det gäller teatern och museerna. Parlamentarikerna får litet längre tid på sig med de långsiktiga, strukturella frågorna och med de mycket stora utmaningar som det innebär att lägga upp riktlinjer för kanske både 10 och 20 år fram i tiden.

Simon Liliedahl sade att han kanske hade lärt sig något om den partipolitiska verksamheten. Ja, jag tror att det den här gången kanske har varit en nyttig skola. Det är naturligtvis ganska trevligt för en opposition om man

kan komma överens och försöka att ändra på regeringens uppläggning. Det har man som en fjäder i hatten. Det tror jag att alla i denna kammare kan intyga. Men det känns mycket bättre om det är i någon stor och viktig fråga, som har betydelse för samhällsutvecklingen i Sverige. Jag är övertygad om att denna fråga, om huruvida man skall ha parlamentariska utredningar eller inte och om man skall splittra frågan på ytterligare utredningar eller inte, inte bidrar till att göra Sverige till ett kulturpolitiskt bättre land.

Anf. 55 SIMON LILIEDAHL (nyd) replik:

Fru talman! Jag har gett mina synpunkter, Birgit Friggebo. Jag kan bara än en gång beklaga att jag i det här speciella fallet inte har haft några kontakter med Kulturdepartementet. Men nu är saker och ting som de är.

Jag har försökt att göra bästa möjliga av den här situationen. Jag tror fortfarande på de av oss föreslagna parlamentariska utredningarna. Vare sig vi är med eller inte skall vi i alla fall på vårt sätt, med den bestyckning som vi har i riksdagen i de här speciella frågorna, försöka att snabbt föra utredningarna till det för Sverige bästa resultatet.

Anf. 56 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Chansen att rätta till detta finns faktiskt fortfarande. Riksdagen har ännu inte tryckt på knapparna. Det bästa möjliga går fortfarande att åstadkomma genom att Ny demokrati ställer upp bakom regeringens uppläggning.

Skulle man genomföra det andra upplägget, skulle det faktiskt innebära ytterligare förseningar. Om jag förstod det rätt lade Simon Liliedahl, bl.a. på grund av sin erfarenhet från näringslivet, mycket stor vikt vid att detta skulle ske snabbt.

Anf. 57 INGEGERD SAHLSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i de reservationsyrkanden som gjorts av Åke Gustavsson. Jag vill dessutom yrka bifall till reservation nr 6 till kulturutskottets betänkande 18 och till den socialdemokratiska reservationen till kulturutskottets betänkande 21.

Sedan vill jag gärna säga några ord om konstbildning. Genom att Konstfrämjandets riksorganisation gått i konkurs har anslaget för konstbildande insatser minskat drastiskt. Det är bara att beklaga att man på Kulturdepartementet tydligen inte har haft riktigt klart för sig att Konstfrämjandet också har bestått av ett antal distriktsorganisationer. Av dessa finns de flesta kvar och de planerar naturligtvis att fortsätta sin uppsökande verksamhet.

Under många år har Konstfrämjandet tillsammans med andra organisationer bedrivit den här verksamheten runt om i Sverige. Organisationerna har genom distrikten nått ut med god bildkonst i alla delar av vårt land.

Tillsammans med Konstfrämjandet har de samlingslokäläggande organisationerna ordnat konstutställningar från Ystad till Haparanda. I Folkets hus och bygdegårdar har människor kunnat möta konstnärer och deras verk. Intresset för bildkonst har ökat, och jag anser att vi måste verka för och ta ansvar för att göra bildkonsten tillgänglig för så många som möjligt.

De samlingslokäläggande organisationerna, liksom Konstfrämjandets di-

striktorganisationer, vill fortsätta med sin verksamhet. Det är, fru talman, bara att beklaga att det har funnits en okunskap om att konstbildningsanslaget smält samman, trots att kunskapen, förmågan och intresset för konstbildande verksamhet finns kvar.

Vi socialdemokrater vill tillskjuta 3 miljoner kronor för den här verksamheten.

Fru talman! Genom den överenskommelse som har gjorts gällande ROT-programmet har, som Alwa Wennerlund tidigare sade, 15 miljoner kronor avsatts i bidraget för konstnärlig utsmyckning i bostadsområden. Det här är glädjande ur många synpunkter. Det kommer bl.a. att öka inkomstmöjligheterna för en yrkeskår som kanske hör till de mest utsatta i dag, nämligen bildkonstnärerna.

Av tidigare erfarenhet vet vi att den informationskampanj som bedrevs genom projektet "Konst där vi bor" stimulerade till igångsättande av den konstnärliga utsmyckningen i bostadsområdena. Vi socialdemokrater tycker att ett nytt Konst där vi bor-projekt skall startas, så att så många konstnärer som möjligt, så snart som möjligt, skall kunna erbjudas arbete och på så sätt berika bostadsområdena med vardagskonst som vi alla uppskattar. Jag tycker att det är litet synd att Alwa Wennerlund inte riktigt har klart för sig vad Konst där vi bor-projektet innebär.

Fru talman! Jag vill också tala litet grand om biblioteken. Det är min bestämda uppfattning att det snarast borde tillsättas en parlamentarisk utredning med uppgift att precisera målet för en nationell bibliotekspolitik och att pröva förutsättningarna för att införa en bibliotekslag av det slag som finns överallt i de andra nordiska länderna.

Jag upprepar det som jag tidigare har sagt från den här talarstolen. Frågan om ett fungerande bibliotekssystem i Sverige är inte bara en kommunal, utan i allra högsta grad en nationell angelägenhet. Tillgång till böcker på våra bibliotek runt om i landet är en viktig del av vad jag skulle vilja kalla för yttrandefrihetens infrastruktur.

Genom de uppbyggda bibliotekssystem som vi har äger alla människor rätt att låna böcker från alla folkbibliotek. Tack vare vårt fjärrlånesystem har vi tillgång till en kulturell allemansrätt, där vi genom böckerna kan plocka kunskap och information. Jag ser det som att folkbibliotekens verksamhet i dag riskerar att urholkas.

Elisabeth Persson nämnde tidigare att man har fått rapporter om att det t.o.m. ute i landet diskuteras nedläggning av länsbibliotek. Det får inte ske. Om så viktiga länkar i vår bibliotekskedja skulle brytas av, bryts också vårt fjärrlånesystem sönder.

Men det sker söndering också på annat sätt. Jag anser att när idébundna organisationer tar över driften av bibliotek, vilket tyvärr redan är ett faktum, upphör biblioteken att vara folkbibliotek. Jag förstår dessa ideella organisationer som så att säga vill rädda biblioteken. Men folkbiblioteken är neutral och neutralitet kan man aldrig kräva av en idébunden organisation.

Jag vill värna om det neutrala bibliotekssystemet. Jag undrar vad Alwa Wennerlund, som har företrätt regeringspartierna i den här frågan, har för åsikt när det gäller de neutrala folkbiblioteken. Skall våra folkbibliotek fortsätta att vara neutrala eller ej?

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

Jag förstår inte riktigt, Alwa Wennerlund, varför man skall ha så svårt att vilja påskynda en utredning om en eventuell bibliotekslag.

Avvecklingen av arbetsplatsbiblioteken har nämnts. 140 stycken arbetsplatsbibliotek har försvunnit.

Jag tycker att det är beklagligt att man nu flyttar dessa pengar från anslaget till arbetsplatsbibliotek till andra anslagsposter. Det är verkligen att ge fel signal. För oss socialdemokrater, som vet vad arbetsplatsbiblioteken har betytt och betyder, är det en självklarhet att möjligheterna till stöd skall finnas också i fortsättningen.

Alwa Wennerlund talade om nya spännande verksamhetsformer. När det gäller de 3 miljonerna till anslaget arbetsplatsbibliotek, finns det möjligheter att verka för nya spännande verksamheter inom biblioteken.

Anf. 58 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Det är inte första gången som Ingegerd Sahlström och jag debatterar bl.a. biblioteken. Vi är ju i grund eniga om bibliotekens betydelse. Jag hoppas att vi inte skall behöva föra en debatt om det. Det tycker jag är, höll jag på att säga, under vår värdighet. Vi vet vad biblioteken betyder i fråga om bildning, utbildning, folkbildning och mycket annat, som informationscentraler över huvud taget.

Däremot är vi oeniga när det gäller en bibliotekslag. Vi är oeniga om den grund som vi alla hade kommit fram till förra gången som en biblioteksutredning var tillsatt. Jag hade själv förmånen att tillhöra denna utredning. Alla partier som ingick i den utredningen, utom dåvarande vpk, kom då fram till att en bibliotekslag inte gynnade biblioteksverksamheten. Vi har inte funnit anledning att ändra oss på den punkten.

Anledningen till att vi säger nej är helt enkelt att vi inte tror att biblioteken skulle gynnas av en bibliotekslag. Man har från flera håll sagt att en sådan skulle kunna verka som en minimilag, att man från kommunernas sida skulle säga att man har uppfyllt de krav som ställs i lagen. Men en lag kan ju aldrig bli något annat än en minsta möjliga nämnare kommunerna emellan. I stället är risken att man skulle få en uppbromsning av utvecklingen i de kommuner som kanske, om lagen inte hade funnits, skulle vara villiga att satsa på en sådan utveckling. Därför motsätter vi oss en parlamentarisk utredning i denna fråga.

Jag blir också litet allmänt oroad över att man från socialdemokratiskt håll nu initierar den ena utredningen efter den andra. Vi har tidigare haft en lång besparingsdebatt. Men jag tror att Simon Liliedahl misstar sig om han tror att det är bara eventuella arvoden som kostar. Jag tror...

Anf. 59 TALMANNEN:

Repliken gäller Ingegerd Sahlströms inlägg.

Anf. 60 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt. Jag återgår till att tala om kostnaderna, som jag debatterade med Ingegerd Sahlström. Jag tror nämligen att det som Ingegerd Sahlström föreslår innebär en felaktig målsättning och att det skulle kosta pengar, pengar som vi kan använda till kulturen på ett bättre

sätt. Därför vill vi inte skynda på utan vara generella. Men om något studieförbund visar intresse att stötta denna verksamhet, anser vi att man bör se på möjligheterna för dem att göra det.

Arbetsplatsbiblioteken minskar på det sättet att man inte söker anslag. Detta anslag har förts över till en annan post, där man dock kan få söka anslag till arbetsplatsbibliotek. Detta tycker jag är det väsentliga i detta sammanhang, Ingegerd Sahlström, dvs. att möjligheterna att få detta stöd finns kvar, men det är en annan post. Men det är en formell fråga som jag anser är av mindre intresse.

Anf. 61 INGEGERD SAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Elisabeth Fleetwood och jag i mycket har samma åsikter när det gäller nyttan och glädjen av bibliotek. Däremot skiljer vi oss åt markant när det gäller hur vi skall bevara den bibliotekstradition som vi har byggt upp i detta land och hur vi skall kunna utveckla den. Jag tror i dag på en eventuell bibliotekslag. Jag ser nämligen vad som har hänt ute i kommunerna under de senaste åren.

Jag vill också till Elisabeth Fleetwood säga att om ett studieförbund vill stötta biblioteket har jag ingenting emot det. Men jag är orolig för att idébundna organisationer skall ta över biblioteksverksamhet.

När det gäller minimilagen vet vi att det i samtliga nordiska länder finns en lag. Vi vet att biblioteksanslaget per invånare i Finland och i Danmark är betydligt högre än det är i Sverige. Det tycker jag visar att en lag på intet sätt behöver betyda att det blir en sämre verksamhet. Det går faktiskt att föreslå nedläggningar av bibliotek även utan en lag.

Anf. 62 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Jag skall vara kortfattad den här gången. Kommunförbundet vill ju inte ha en bibliotekslag. Jag tycker därför att vi skall vara litet försiktiga och lyssna på kommunerna, eftersom den större delen av kostnaderna ligger på kommunerna. Om kostnaderna i nuvarande läge skulle öka har vi åter samma sits, att vi lägger kostnader på kommunerna som de måste ta ut av sina skattebetalare. Vi kan då se hela den ekonomiska utvecklingen med eventuellt större arbetslöshet osv. på andra ställen, om man inte ser till att pengarna går till annat än statliga och kommunala utgifter.

Anf. 63 INGEGERD SAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! För mig innebär en lag inte nödvändigtvis en mängd utgifter. För mig innebär en lag att vi skulle kunna få en nationell bibliotekspolitik. Jag tycker att det är viktigt att vi förhindrar att man bryter den kedja som finns i dag mellan biblioteken. Jag tycker att det är viktigt att vi ser till att länsbibliotek inte kan läggas ned. Jag tycker att det är viktigt att vi behåller biblioteken som den infrastruktur på kulturens område som jag talade om tidigare. Jag vill också fortsätta att ha en "allemensrätt" när det gäller biblioteken, dvs. att man har rätt att plocka det som man själv vill.

Detta betyder, fru talman, som jag ser det inte en mängd ökade kostnader för kommunerna. Men det betyder en rätt för invånarna i vårt land.

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

Talmannen anmälde att Elisabeth Fleetwood anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 64 ALWA WENNERLUND (kds) replik:

Fru talman! Jag har, Ingegerd Sahlström, visst klart för mig att Konst där vi bor-projektet har varit ett viktigt projekt. Jag håller också med henne om att det är viktigt hur miljön ser ut där vi bor. Dessutom har detta projekt inneburit att bostadsområden har försetts med konst. Det har gett flera hundra konstnärer möjligheter och nya arbetstillfällen på en ny marknad. Även informationen till byggherrarna om värdet av konstnärliga inslag i boendemiljön har gett resultat. Men Konst där vi bor-projektet är ett projekt, och ett projekt är alltid tidsbegränsat.

Allt detta har varit bra, men vi har inte dessa 4 miljoner. Som jag sade i mitt tidigare inlägg hade det, om vi hade haft dessa 4 miljoner, varit bättre om de hade lagts till de 15 miljonerna som finansutskottet förordade och som vi har fattat beslut om.

Som jag sade tidigare tycker jag att proportionerna, dvs. 4 miljoner för att informera om att det finns 15 miljoner, inte är realistiska.

Anf. 65 INGEGERD SAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det som Alwa Wennerlund sade var egentligen det som jag reagerade mest mot. Visst ser proportionerna, dvs. 4 miljoner mot 15 miljoner, litet konstiga ut. Men i praktiken har de 15 miljonerna varit betydligt fler miljoner. 15 miljoner har varit bara en del av byggherrarnas pengar när det gäller bostadsområdena.

Vi vet också av erfarenhet att det har behövts upplysning för att man på bästa sätt skulle kunna använda dessa pengar. Jag tycker nog att det hade varit mycket positivt om regeringspartiernas ledamöter i kulturutskottet hade kunnat följa oss socialdemokrater i denna fråga i utskottet lika väl som deras kamrater har följt socialdemokraterna i bostadsutskottet.

Anf. 66 BERTIL PERSSON (m):

Fru talman! Jag vill ha ett ungt, friskt och kvalificerat kulturliv. Därför vill jag slå ett slag för min motion.

För en konstnärlig utövare är problemet att etablera sig, att slå igenom. Det är de unga begåvningarna som har det svårt. Visserligen är det svenska kulturlivet fullt av priser, stipendier och inkomstgarantier. Men de är avsedda främst för de redan etablerade konstutövarna. Det är liksom tacksamare och blir mer uppmärksammat av etablissemangen att frottera sig med de etablerade konstnärerna.

Kulturlivet är den tredje viktigaste tillväxtfaktorn för en region, om det håller hög kvalitet. Det kommer efter universiteten och flyget. Kulturlivet har alltså en stor ekonomisk betydelse. Kulturskapare är olika. En del är bra, en del är dåliga, och en del är geniala. Och det är de geniala som är de mest värdefulla för en regional utveckling.

Den konstnärliga utövningen har många paralleller med forskningen. Utbildningen är också – fränsett författarna, som inte får någon utbildning i

Sverige – på högskolenivå. Men man går inte vidare från grundexamen till de konstnärliga högskolorna.

Jag tycker att det behövs en högre utbildning även på det konstnärliga området. Jag föreslår att man skapar en motsvarighet till doktorandstipendierna, där de mest lovande från grundutbildningen får fortsätta vidare på en högre nivå med ekonomin tryggad, på samma sätt som forskarna med sina doktorandstipendier.

Examination kan ske i form av utställningar eller framträdanden som kritiseras av opponenter och bedöms av ett betygskollegium från andra högskolor, precis som man gör vid doktorsexamen. Därmed kan de mest lovande av de unga konstnärerna få en möjlighet att utveckla sitt konstnärsskap ännu längre och att etablera sig fastare i kulturlivet.

De sedan många år verksamma och väletablerade bör i större utsträckning kunna klara sig på egna meriter. Då kan vi ge möjligheter inte bara för de nya generationerna, utan vi kan också skapa en kvalitetshöjning för hela det svenska kulturlivet.

Utskottet har varit ganska positivt, men ser förslaget i motionen som en ekonomisk fråga. Jag menar att detta i ännu högre grad är en fråga om kvalitet. Det skulle ske en kvalitetshöjning av det svenska kulturlivet. Jag tror att utskottet redan om något år kommer att ändra sig.

Fru talman! Även om detta förslag är nytt tror jag att tiden i hög grad är mogen för det.

Anf. 67 STINA GUSTAVSSON (c) replik:

Fru talman! Det ligger mycket i vad Bertil Persson här säger. Som Bertil Persson också sade har kulturutskottet sett i positiv anda på motionen.

Låt mig erinra om en proposition som regeringen lagt fram, 1992/93:170 angående forskning för kunskap och framsteg. Regeringen har där framhållit att det är angeläget att det konstnärliga utvecklingsarbetet inte avstannar. Regeringen har också föreslagit att riksdagen skall anvisa ökade medel för ändamålet.

Anf. 68 BERTIL PERSSON (m) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt. Problemet är bara formerna. Jag tycker att det är hemskt lätt att se parallellen med forskningen och möjligheterna att avlägga en doktorsexamen. Man bör använda precis de metoder som har visat sig väl lämpade på forskningsområdet också på detta område, dvs. doktorandstipendium, examination och möjligheten att få fyra, fem år på sig för etablering som forskare eller konstnär.

Jag tror, som jag tidigare sade, att utskottet om något år kommer att tycka som jag nu gör.

Anf. 69 ELISABETH PERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att Bertil Persson tar upp en mycket viktig och angelägen fråga. Jag beklagar att de övriga utskottsledamöterna inte var mer lyhörda för denna problematik.

Det är väl värt att fundera vidare på detta. Jag håller med om att det finns många paralleller mellan kulturen och forskningen. Det gäller inte bara i

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

denna fråga, utan den är mycket slående. Det är mycket svårt för unga konstnärer att försörja sig på sin konstutövning. Vi vet att många av dem helt enkelt tvingas att avbryta sitt konstnärliga skapande, eftersom de inte ens har möjlighet att finansiera sina studier.

Om man skall gå så långt som att examinera människor vill jag låta vara osagt. Men jag hoppas att diskussionen om de unga konstnärernas försörjningsmöjligheter kommer att fortsätta. Jag tror också, även om Bertil Persson är litet tidigt ute, att vi om några år måste se till att deras försörjningsmöjligheter och utbildningsmöjligheter blir annorlunda än vad de är i dag.

Anf. 70 BERTIL PERSSON (m) replik:

Fru talman! När Elisabeth Persson tar till orda borde jag givetvis angripa henne häftigt. Det tänker jag nu inte göra. Men jag vill säga följande: Kvalitet och utbildning till kvalitet kräver också krav.

Anf. 71 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Erling Bager och jag har i många år motionerat om fördelningen av de statliga kulturanslagen. Vi har betonat betydelsen av att det statliga stödet ges till regionala kulturcentra, och vi har då givetvis tagit upp förhållandena i Göteborg. Vi har gjort jämförelser mellan Göteborg och Stockholm.

Självfallet skall staten ha ett särskilt ansvar för att det finns kulturinstitutioner av riksintresse i vår huvudstad. Men staten måste också ta ett ansvar för att det finns regionala kulturcentra ute i landet. Vi anser inte att det är en rimlig fördelning mellan Stockholm och övriga landet.

Stockholm får mer än hälften av de statliga anslagen, och klyftan tycks öka. Riksdagen beslöt år 1987 att göra en översyn av fördelningen eftersom man i många motioner, bl.a. vår egen, krävt att en omfördelning borde göras. Det dröjde två år innan den socialdemokratiska regeringen tillsatte utredningen. Resultaten presenterades senare under rubriken Kultur i hela landet.

Våra krav på omfördelning har inte infriats. Förra året beslöt riksdagen att det skulle tillsättas en kulturpolitisk utredning som särskilt skulle behandla frågan om hur decentraliseringsmålet uppfyllts och vilka åtgärder som skall vidtas med anledning av utvärderingen. Denna utredning har avhandlats en hel del och kommit att dominera debatten här i dag. Jag skall inte närmare gå in på direktiven eller omfattningen av själva utredningen.

Det som bekymrar mig är att det kommer att ta närmare två år innan vi får se resultatet av utredningen. Under tiden finns risken för att andelen statliga kulturanslag till Stockholm ökar. Så har det varit under de senaste åren.

Nationella institutioner får kompensationer och engångsbelopp i en utsträckning som inte alls kommer regionala institutioner till del. Dessutom får det höjda löneläget i Stockholm effekt på andra orters möjligheter att behålla och rekrytera personal. Det finns flera exempel på just detta.

Det talas om att de nationella institutionerna har betydelse för utvecklingen och stimulansen inom kulturområdet. Men de regionala institutionerna har också stor betydelse för de nationella. Ofta talar man om att nationalscenens främsta uppgift är att vårda det nationella kulturarvet. Men i kul-

turarvet ingår också den regionala kulturen, vilket man inte får glömma bort.

Erling Bager och jag har pekat på några viktiga kulturinstitutioner i Göteborg som vi menar har såväl riksintresse som internationellt intresse. Jag avser då de krav som vi har ställt när det gäller Etnografiska museet och Röhsska museet i Göteborg. De finns behandlade i kulturutskottets betänkande nr 17, som vi behandlar här i dag.

Vi anser att Etnografiska museet i Göteborg tillsammans med dess motsvarighet i Stockholm kan ha ett gemensamt samordningsansvar inom sitt område eftersom dessa museer kompletterar varandra, och dessutom på ett mycket bra sätt. Nu har utskottet avstyrkt motionen med hänvisning till Museiutredningen.

När det gäller Röhsska museet och dess ställning har Charlotte Branting på ett mycket förtjänstfullt sätt tagit upp den frågan. Jag förstår också att kulturutskottet i dess helhet har klart för sig vilket fint museum Röhsska museet är. Utskottet har ju besökt Röhsska museet och blivit väl informerat, såvitt jag förstår. Man är medveten om vilken betydelse museet har för konsthantverk och design i Sverige. Men det är inte alla som har detta klart för sig. Det finns företrädare inom detta verksamhetsområde som påstår att det inte finns formmuseum i Sverige och att man därför måste skapa ett nytt museum.

Jag är inte emot att man skapar fler museer eller institutioner för konsthantverk och design, tvärtom, men jag tycker att man skall utnyttja den fina resurs som Röhsska museet utgör. Det är ganska naturligt att det museum som i dag har de största samlingarna också får ett samordningsansvar inom formområdet. Det är ju inte så att alla statliga museer måste ligga i Stockholm. Det viktiga är ju vilka specialiteter som museet har och att det är ett riksintresse, och jag tycker att Röhsska museet motsvarar den beskrivningen.

Avslutningsvis vill jag uttrycka min tillfredsställelse över att kulturen får behålla sina anslag i dessa svåra ekonomiska tider, då mycken annan verksamhet får stryka på foten. Min oro gäller hur fördelningen av anslagen sker. Jag är också orolig över att klyftan mellan Stockholm och resten av landet ökar med alla olika utredningar som pågår. Jag menar att klyftan inte får öka utan måste minska.

Anf. 72 LEO PERSSON (s):

Fru talman! I betänkandet KrU23, som jag skall beröra litet grand, behandlas förslag om kulturmiljövården. Utskottet har i stor enighet formulerat sina skrivningar, som bl.a. innebär att man tillstyrker de medelsanvisningar som regeringen gör till bl.a. Riksantikvarieämbetet.

Utskottet har dessutom konstaterat att det finns behov av ytterligare resurstillskott på kulturmiljövårdens område samt att det svåra arbetsmarknadsläge som nu råder i landet kräver att åtgärder vidtas för att stimulera sysselsättningen.

Jag är glad för att utskottet kunnat enas om att anvisa 25 miljoner kronor redan innevarande budgetår för olika byggobjekt. Vi har inhämtat att det finns sådana objekt som omedelbart kan igångsättas.

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

Jag ser naturligtvis också positivt på att utskottet har kunnat konstatera att ytterligare 25 miljoner kronor för sådana åtgärder stod att hämta genom den uppgörelse som träffats i finansutskottet. Det betyder att 50 miljoner kronor har tillkommit på kulturmiljövårdens område.

I debatten tidigare i dag mellan Åke Gustavsson och Elisabeth Fleetwood talade Elisabeth Fleetwood om denna uppgörelse som en form av "sprattel". Skall man med detta förstå att Moderaterna inte tycker att uppgörelsen är till någon nytta för kulturmiljövården och de arbetslösa, utan enbart är något som man varit tvungen att gå med på?

Vi socialdemokrater skulle gärna ha sett att man hade kunnat gå längre. Vi har i ett särskilt yttrande redovisat vår uppfattning att det nästa budgetår inom kulturmiljöområdet finns ytterligare arbetsobjekt i storleksordningen 100 miljoner kronor, som skulle kunna vara till stor nytta på kulturområdet.

Nu har man, som jag tidigare påpekat, åstadkommit en uppgörelse i finansutskottet om en rad åtgärder för att i vart fall till en del komma till rätta med den höga byggarbetslösheten. Vi får väl se denna uppgörelse som ett bidrag till de satsningar som vi socialdemokrater förordat i vår motion Kr335. Men regeringen bör nogsamt fundera på att i den kompletteringsproposition som skall komma senare i vår ta med det som återstår i vår motion.

Herr talman! Jag tycker i övrigt att betänkandet är bra, och jag yrkar bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Anf. 73 INGVAR SVENSSON (kds):

Fru talman! Det är från konstitutionella aspekter som jag har begärt ordet i denna debatt. Jag studsade när jag på ett tidigt stadium hörde talas om att kulturutskottets majoritet hade ställt sig bakom ett uttalande som innebär ett försök till detaljstyrning av det statliga utredningsväsendet.

I betänkandet KrU17 talar majoriteten om tre ytterligare utredningar inom området. Man fastslår dessutom en tidpunkt när dessa skall ha tillsatts och gör ett uttalande om att det med hänsyn till effektiviteten skall fastställas en viss övre storlek på utredningen. Man anger vidare hur det parlamentariska inslaget skall se ut, dvs. ger sig in på hur platserna skall fördelas. Dessutom skriver man att man förutsätter samråd mellan partierna. Hade det inte varit lika bra att samtidigt också skriva direktiven och utse ledamöterna?

Fru talman! Utredningsväsendet ligger under regeringens beredningsansvar. Vill riksdagen ta över detaljstyrningen av utredningsväsendet, får väl riksdagen genomföra den författningsförändring som då är nödvändig, men man kan inte både ha kakan och ge bort den.

Antag att riksdagen fattar det beslut som majoriteten föreslår! Enligt regeringsformen är det regeringen som är ansvarig, och därför bryr man sig inte om det som vi varit inne på tidigare under debatten. Då blir kanske Åke Gustavsson arg och anmäler detta till konstitutionsutskottet. Eftersom det är en konstitutionell innovation att detaljstyra utredningsväsendet, kan det inte vara helt fel att låta konstitutionsutskottet yttra sig över detta. Men man får väl se detta som ett önskemål från kulturutskottets majoritet. Det kan ju aldrig vara ett tvingande beslut.

Åke Gustavsson citerade tidigare Karl XI, som sade att regeringen skall göra det som riksdagen säger. Ja, det är sant, men det är en sanning med

modifikation. Om regeringsformen säger något annat kan riksdagen inte med ett enskilt beslut sätta sig över regeringsformen.

Fru talman! Jag har allvarligt funderat på att begära återremiss på mom. 3, 9, 19 och 38 för att vi skall kunna få konstitutionsutskottets syn på dessa konstitutionella frågor, men med hänsyn till kammarens arbetsbelastning och belastningen i utskotten skall jag avstå från detta. Jag vill dock vädja till kammarens ledamöter att inte här framställa önskemål som kan ge intryck av att man genom ett enskilt beslut kan lägga sig i detaljer i regeringens utredningsväsende. Det kan man nämligen inte göra.

Jag yrkar bifall till reservationerna under mom. 3, 9, 19 och 38 i kulturutskottets betänkande nr 17. Det är det enda konstitutionellt anständiga som man kan göra.

Anf. 74 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skall först vara formell och läsa innantill i de handlingar som reservanterna hänvisar till. Föredragande statsrådet säger i proposition 1973:90, som riksdagen ställde sig bakom och där det hänvisas till 7 kap. 2 § regeringsformen:

Jag vill emellertid ta tillfället i akt att som min åsikt deklarerar att utredning genom parlamentariskt sammansatta kommittéer är ett utomordentligt värdefullt inslag vid beredningen av lagstiftningsfrågor och andra likartade viktigare ärenden. Liksom hittills bör denna utredningsform utnyttjas i betydande omfattning.

Detta innebär, som jag ser det, att det skall mycket till för att en regering – framför allt av politiska skäl – skall gå emot av riksdagen givna anvisningar i sådana hänseenden.

Jag har i dag för min del begärt ordet för att uttrycka att jag anser föredragande statsrådets, kulturministrarnas, agerande i denna fråga vara klandervärt. Redan innan riksdagen har tagit beslut går hon ut och mästrar riksdagen i denna fråga.

Professor Nils Stjernquist och Erik Holmberg har skrivit en bok om vår författning och varit de främsta grundlagsfäderna vid utarbetandet av författningsreformen. I boken säger de beträffande uttolkningen av 7 kap. 2 § RF: I viktigare kommittéer brukar ofta ingå representanter för partier och för berörda organisationer.

Också de lyfter alltså fram denna fråga. Det är således inte ostridigt hur det förhåller sig.

För den händelse att regeringen inte kommer att effektuera riksdagens beslut, om det nu blir sådant som majoriteten i kulturutskottet vill, kan vi konstatera att Ingvar Svensson som ledamot av konstitutionsutskottet inför kammaren har deklarerat att han från konstitutionella utgångspunkter tycker att det är helt fel att göra så här. Därmed är trovärdigheten i Ingvar Svenssons agerande i konstitutionsutskottet framöver starkt undergrävt.

Anf. 75 INGVAR SVENSSON (kds) replik:

Fru talman! Min trovärdighet har inte någon våldsamt stor betydelse i detta sammanhang, utan det handlar om vad regeringsformen säger. Det var

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Övergripande
kulturfrågor,
allmän kultur-
verksamhet m.m.*

det som jag försökte framhålla. Konstitutionsutskottet måste givetvis ta hänsyn till vad regeringsformen säger, inte till vad Åke Gustavsson säger.

Anf. 76 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Detta är litet märkligt. Konstitutionsutskottet är ett beredande organ i riksdagen, och det är faktiskt riksdagen som skall tolka grundlagen. Riksdagen är grundlagsstiftare. Jag tycker att Ingvar Svensson skall sätta sig ner och noggrant läsa genom regeringsformen och riksdagsordningen en gång till.

Anf. 77 INGVAR SVENSSON (kds) replik:

Fru talman! Jag vill gärna replikera med orden: Tack detsamma!

Anf. 78 ELISABETH PERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag trodde att vi hade slutat att diskutera utredningen, men Ingvar Svensson ger sig in i leken och ironiserar över utskottets skrivningar om utredningarna och säger att det hade varit lika bra att utskottet också hade skrivit direktiven och utsett ledamöter. Ingvar Svensson! Det hade i varje fall gått snabbare än vad som var fallet vid tillsättandet av den stora kulturpolitiska utredningen.

Anf. 79 INGVAR SVENSSON (kds) replik:

Fru talman! Jag har inte gett mig in på sakbehandlingen eller frågan om det hela har skett med någon viss hastighet. Jag har bara försökt att belysa vissa konstitutionella aspekter.

Anf. 80 BJÖRN ERICSON (s):

Fru talman! Jag vill med anledning av kulturutskottets betänkande nr 18 göra några kommentarer i anslutning till min motion Kr325 beträffande Nya skådebanan i Stockholms län.

Jag tycker att det är bra att utskottet ger uttryck för en positiv syn på Skådebanans verksamhet och menar att den är betydelsefull för möjligheterna att vidga deltagandet i kulturlivet och för teatrarne att nå sin publik.

Jag beklagar naturligtvis att utskottet inte tillmötesgått motionens krav på utökat stöd för Nya skådebanan i Stockholms län. Det hade varit värdefullt, eftersom den nystartade skådebanan i Stockholms län under innevarande år av Kulturrådet endast har erhållit ett projektbidrag för sin verksamhet, som nu börjar bli ganska omfattande. Projektbidraget är i sig glädjande och behövligt, men är ju tidsbegränsat.

Verksamheten bedrivs i dag genom ca 850 ombud och i olika projekt, bl.a. vid S:t Eriks Gymnasium, som är ett yrkesgymnasium med 1 900 elever, och den är mycket uppskattad av både publik och arrangörer.

Stockholms län, som är den folktätaste regionen i landet, erhåller endast ett mindre projektbidrag för detta viktiga arbete. Jag menar att Nya skådebanan i Stockholms län måste ha samma rätt till anslag för uppbyggnad och fortsatt arbete som övriga landet.

Jag är medveten om att utskottet inte ålägger Kulturrådet hur medlen skall fördelas. Men jag förutsätter att kulturutskottets positiva syn på Skåde-

banans verksamhet kan ligga till grund för att Kulturrådet stödjer de projekt drivna skådebanorna, varav Skådebanan i Stockholms län är en.

Jag utgår från att det inte är meningsfullt att yrka bifall till motionen. Därför nöjer jag mig med denna förklaring.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 11 §.)

Prot. 1992/93:88

1 april 1993

Idrott

11 § Idrott

Föredrogs

kulturutskottets betänkande

1992/93:KrU14 Idrott (prop. 1992/93:100 delvis).

Anf. 81 ANDERS NILSSON (s):

Fru talman! Det råder en relativt stor samstämmighet mellan partierna i riksdagen, regeringspartierna och oppositionen, om värdet av idrottsrörelsen. Samstämmigheten avspeglas också i att vi gör ungefär samma bedömningar som Riksidrottsförbundet gör.

Uppslutningen är stor kring idrotten i Sverige, både vad gäller aktiva utövare och vad gäller uppmärksamhet bland allmänheten. Idrotten når goda resultat, och många ledare arbetar ideellt. Vi har gjort en gemensam skrivning om detta i betänkandet.

Jag skulle vilja lägga till några områden till diskussionen. Idrottsrörelsen har under de senaste åren visat att också den kan göra stora insatser mot arbetslösheten, särskilt ungdomsarbetslösheten. Idrottsrörelsen har också visat en förmåga att åstadkomma något i kampen mot rasism och främlingsfientlighet. Det här utgör sammantaget ett stort beröm åt idrottsrörelsen på många områden.

Det kanske finns anledning att i något avseende varna idrottsrörelsen. Under de senaste åren har utvecklingen gått mot lägre uppslutning och färre aktiva utövare. Det är för tidigt att säga om det beror på tillfälligheter eller om det är en trend som kommer att fortsätta. Men det finns anledning att ta signalerna på allvar.

Förutsättningarna för finansieringen av idrottsrörelsen kommer till en del att vara beroende av det sätt på vilket regeringen och riksdagen behandlar det resultat som Lotteriutredningen har kommit fram till. Men vi har sett under senare år, med exemplet Bingolotto, att det finns förutsättningar för folkrörelserna att driva attraktiva spel. Hur det sedan kommer att utfalla med Lotteriutredningens förslag får bli en senare debattfråga. Men det finns ändå anledning att fundera på om dessa framgångar är av den karaktär och varaktighet att de kan betraktas som en stabil finansieringskälla. Populariteten kan ju vara av kort varaktighet. Jag tror att det är förstärkt att räkna med att samhällets stöd även i fortsättningen kommer att vara av avgörande betydelse för svensk idrott – även om betydelsen av andra inkomstkällor kan öka.

Vi är överens med regeringspartierna om anslaget storlek till idrotten

över statsbudgeten detta år. Jag vill dock passa på att påpeka att vi i vår motion har tagit upp ett anslag på 100 miljoner kronor till Bosön. Förslaget behandlas i arbetsmarknadsutskottet och finns alltså inte med här. Men vi föreslår en betydande satsning utöver budgetanslaget till fromma för idrotten.

Det jag har sagt hittills tyder på att idrottsrörelsen är framgångsrik. Det finns dock ett område där vi i kulturutskottet finner att det inte är så väl beställt som det borde vara, nämligen jämställdheten. Jämställdhetsdebatten har ökat i styrka i hela vårt samhälle. Kraven har blivit mer tydliga och mer utmejslade.

Under senare år har det kommit många motioner till utskottet där frågan om jämställdheten inom idrotten har tagits upp med eller utan anvisningar om pengar. Kulturutskottet framställde för två år sedan, våren 1991, en begäran till regeringen om en redovisning från Riksidrottsförbundet om hur anslagen fördelades i olika verksamheter mellan pojkar och flickor.

Jag skall ge några exempel på sådana företeelser som vi tycker är ganska anmärkningsvärda. En sådan företeelse är det förhållande som tas upp i en motion från Folkpartiet till årets riksdag. Motionärerna hävdar att i det ledargarnityr på 80 personer från specialidrottsförbunden som fanns med i Sveriges representation vid de olympiska spelen i Barcelona fanns inte en enda kvinna med.

Jag tycker att detta är en anmärkningsvärd uppgift. När representanter för Riksidrottsförbundet uppvaktade utskottet och redovisade sina åtgärder på jämställdhetsområdet, ställde vi frågan om dessa uppgifter var korrekta. Vi fick bekräftat att det var så. Jag tycker att detta är synnerligen anmärkningsvärt. Jag måste erkänna att jag inte trodde på uppgiften när jag såg den första gången.

Vi har noterat att i specialförbundens styrelser är 20 % av ledamöterna kvinnor. Bland de 63 specialidrottsförbunden finns det endast en kvinnlig ordförande.

Jag har roat mig med att titta på de fyra specialidrottsförbund som har den största andelen kvinnliga utövare. Det handlar om 50–91 % kvinnliga utövare. I de fyra specialidrottsförbunden med en majoritet av kvinnliga utövare – i en del fall mycket stor majoritet – finns det 44 styrelseledamöter, varav 31 är män och 13 är kvinnor. Även i de specialidrottsförbund där kvinnorna som utövare är i majoritet är det män som i stor utsträckning bestämmer.

Riksidrottsförbundet har gjort en mängd saker för att råda bot på denna situation. Förbundet har insett att detta inte är bra. Vid riksidrottsmötet 1989 fattades beslut om riktlinjerna för framtiden inom programmet Riksidrottspolitisk offensiv. Där finns med insatser för jämlikhet, och de skall utvärderas 1995. Vid riksidrottsmötet 1991 gjordes en prioritering av åtgärder. Prioriteringarna gick ut på att stärka idrottens trovärdighet, förbättra idrottens förutsättningar och stärka idrottens internationella agerande. Jag vill bara notera att i den prioriteringen finns icke jämställdhetsfrågorna med.

1989 års jämställdhetsplan tar alltså sikte på 1995. Jag är ganska övertygad om att 1989 års beslut stod i överensstämmelse med den tidens samhällssyn. Men i dag framstår takten i arbetet som alltför långsamt. Utskottet gör därför en kraftig markering i betänkandet. Vi konstaterar att Riksidrottsförbun-

det har ett övergripande ansvar för att målen nås. Vi säger att det med fog kan krävas att Riksidrottsförbundet driver frågan med kraft så att målen nås och jämställdheten utvecklas. Vi anser också att varken särskilda bestämmelser om kvinnorepresentation i beslutande organ, dvs. kvotering, eller ekonomiska styrmedel bör vara uteslutna. Vid riksidrottsmötet i november kommer en rapport med utvärderingen av vad som hittills har skett att läggas fram. Senast den 1 oktober i år skall Riksidrottsförbundet lämna en redovisning till regeringen av den könsmässiga fördelningen av det lokala aktivitetsstödet.

Vi tycker att med denna starka markering från utskottets sida är det en logisk följd att göra ett tillkännagivande till regeringen. Därför menar vi att regeringen bör begära att Riksidrottsförbundet, i anslutning till riksidrottsmötet i november 1993, samlat redovisar det framtida planerade jämställdhetsarbetet. Vi vill också veta vilka åtgärder regeringen finner skäl att vidta med anledning av vad Riksidrottsförbundet redovisar om jämställdhetsarbetet. Vi begär att regeringen skall ange i vad mån redovisningen ger anledning till förändringar i de regler som gäller för det allmänna stödet till idrottsrörelsen. Med en så kraftig markering från utskottets sida är det logiskt att göra ett tillkännagivande.

Jag vill ge en kommentar angående jämställdhetsmålet, som sannolikt har mer med jämlikhet än med jämställdhet att göra. Det gäller förhållandet att det finns tendenser i tiden som visar att det kan vara besvärligt för barn till föräldrar som inte har de allra bästa inkomsterna att på grund av kostnaderna delta i idrottsverksamhet. Det är också en fråga som det finns anledning att vara vaksam över inför framtiden.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation nr 2 och i övrigt till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 82 ELISABETH PERSSON (v):

Fru talman! Idrottsrörelsen är med sina 2,5 miljoner medlemmar vår i särklass största folkrörelse. 500 000 av dessa har åtagit sig ideella ledaruppdrag på sin fritid. Eftersom totalt omkring 60 % av alla barn och ungdomar i åldrarna 7–20 år är med i idrottsrörelsen utgör den en viktig del av många människors liv.

Fru talman! De ideella ledarnas engagemang är grunden i idrottsrörelsens verksamhet. Det är viktigt att de känner att deras arbete uppskattas och är till nytta. Ett bra samhällsstöd till idrottsrörelsen är därför en markering som kan stimulera ledarna till fortsatt engagemang. Värdet av deras insatser är omöjligt att uppskatta i pengar. Vi kan bara slå fast att det är stort.

I årets budgetproposition slås fast att idrotten skall få behålla samma stöd som föregående år, 511 miljoner kronor, samt erhålla ytterligare 55 miljoner kronor från AB Tipstjänst.

Det här är första gången sedan den s.k. Idrottsutredningen antogs av riksdagen för 22 år sedan som anslaget till idrottsrörelsen inte ökas. Moderaterna, som är det ledande regeringspartiet, gjorde i förberedelserna inför valet för två år sedan en stor sak av sin positiva inställning till idrottsrörelsen. Det är faktiskt litet anmärkningsvärt att den borgerliga regeringen blir den

första som genom föreliggande förslag i praktiken vill sänka anslaget till idrotten. De föreslår inte ens kompensation för kostnadsuppräkningsar.

Vi i Vänsterpartiet är väl medvetna om den kärva ekonomiska situationen. Men vi vill ändå ta tillfället i akt och peka på de uppenbara faror som ligger i att idrottsverksamhet kostar så mycket pengar, dvs. den verksamhet som når ut till människorna. De som är sämst lottade i samhället har inte råd att delta. Allt fler undersökningar visar att detta är fallet. Det gäller inte bara för vuxna utan i lika hög grad för barn.

Ulf Blomdahls storstadsundersökning, som lades fram för några år sedan, visar exempelvis att 75 % av de pojkar i högstadiet som läser särskild kurs i engelska och bor i villa är med i idrottsföreningar till skillnad mot 25 % av de flickor som läser allmän kurs och bor i hyreslägenhet.

Vänsterpartiet har också i en rapport som vi gav ut förra sommaren – "Flickor, kvinnor och mansidrott" – visat att många flickor och kvinnor ur socialgrupp 3 och invandrarkvinnor över huvud taget helt slutar med idrott och fysiska aktiviteter när de slutar skolan. För unga kvinnor som lämnar skolan för en framtid i tunga och slitsamma arbeten är det oerhört viktigt att komma med i idrottsaktiviteter och få fysisk träning. Dessutom är medverkan i föreningslivet en källa till gemenskap och ökat självförtroende och – vill jag påstå – många gånger en god demokratisk skola.

Vi menar att satsningarna på folkhälsofrågor och idrottsverksamhet för kvinnor markeras alltför litet i budgetpropositionen. Det måste vara en stor utmaning för idrottsrörelsen att kunna erbjuda verksamheter som i större utsträckning än nu lockar kvinnor att delta. Vänsterpartiet menar att riksdagen tydligt bör uttala önskemål om ökade insatser som kan stimulera fler kvinnor och flickor att delta i föreningsidrotten.

Alla frågor som berör jämställd idrott är helt avgörande för att detta skall lyckas. Riksdagen måste kunna ställa sådana krav på idrotten. Kraven kan inte avisas med argumentet att idrottsrörelsens frihet därmed skulle inskränkas, eller med en debatt om huruvida sådana budskap skall gå via regeringen eller ej.

Fru talman! Riksidrottsförbundet visar i en enkät som man genomförde i landets kommuner att kommunerna planerar att spara omkring 10 % inom fritidsområdet. Det motsvarar närmare 500 miljoner kronor – alltså lika mycket som det samlade statsstödet. Dessutom höjs avgifterna i många kommuner. Vi kommer att få ett samhälle där plånboken avgör om man skall ha en meningsfull fritid eller ej.

Vi i Vänsterpartiet menar att ett sådant samhälle är ett sämre samhälle. Vi vill varna för att en alltför stor sparnit på idrottens och för den skall också på kulturens område kan slå tillbaka, exempelvis i form av större vårdbehov och ökad social utslagning.

Jag vill också i detta sammanhang beröra det jag kallar för idrottens och föreningslivets socialpreventiva inverkan på unga människor. För en ung människa med dålig social prognos kan en bra kamratkrets och en meningsfull sysselsättning vara skillnaden mellan ett normalt liv och att dras in i gäng som kanske t.o.m. ägnar sig åt kriminell verksamhet.

Idrottsrörelsen har en oerhört stor betydelse i arbetet med att förhindra en sådan utveckling hos ungdomar. I ett samhälle som dagens, där arbetslös-

heten sprider sig och hopplösheten gror, hamnar allt fler i socialt svåra situationer. Riskerna att spåra ur blir allt mer uppenbara.

Det är därför viktigt att den samhällsnyttiga verksamhet som idrottsrörelsen bedriver får sitt berättigade stöd och sin uppskattning genom ett rejält samhällsstöd från såväl staten som kommunerna. Det är också viktigt att detta samhällsstöd används rätt, dvs. att de program och mål som Riksidrottsförbundet ställer upp inte stannar vid att vara vackra ord.

Vänsterpartiet har under flera år föreslagit i riksdagen att det skall tillsättas en ny idrottsutredning, eftersom det är mer än tjugo år sedan den tidigare utredningen gjordes. Vi lever i ett helt annat samhälle nu än vad vi gjorde då. Vi har också i vår rapport "Flickor, kvinnor och mansidrott" pekat på den könsneutrala attityd som den gamla utredningen visade prov på. Vi menar att idrottsrörelsen än i dag lider av detta, och vi vidhåller behovet av en ny utredning.

Vi har med intresse noterat att Riksidrottsförbundet självt beslutat att se över sin verksamhet och startat ett nytt programarbete. I detta arbetet avser Riksidrottsförbundet att ta kontakt med de politiska partierna för att informera om sin egen syn på utvecklingen och framtiden och efterhöra partiernas uppfattning bl.a. om samhällsstödets utformning. Det är en lovvärd ambition som visar att idrottsrörelsen är beredd att ta det ansvar för sin verksamhet som ankommer på en stor och fri folkrörelse.

Vi i Vänsterpartiet menar dock att detta arbete knappast kan ersätta en statlig utredning. Det finns i idrottsrörelsens organisation och verksamhet drag av traditionellt patriarkaliskt tänkande som man behöver hjälp att komma ifrån. Vi menar därför att en ny statlig utredning skulle vara till hjälp också för idrottsrörelsen, och vi föreslår alltså att en sådan tillsätts.

Det finns också andra områden där en idrottspolitisk utredning skulle kunna finna bättre vägar till dialog mellan samhällsbehov och idrottens resurser. Jag tänker här på idrottsrörelsens möjligheter att medverka till att skapa meningsfyllda arbeten.

Nu diskuterar man i många kommuner att skära ned stödet till verksamheten och att dra ned på anläggningarna för idrott och friluftsliv. Ett alternativ till nedläggningar skulle kunna vara föreningsdrift.

Idrottsföreningar som basar för underhållsarbeten i lokaler och anläggningar kan vara ett exempel på bra samverkan mellan samhällsintressen och idrottsrörelsen.

Idrottsrörelsens ansvar för folkhälsan kan säkert utvidgas. Jag tror att rörelsen är beredd att ta ett sådant utvidgat ansvar.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till min meningsyttring nr 1 i kulturutskottets betänkande nr 14. Min meningsyttring nr 2 ansluter sig till den socialdemokratiska reservationen nr 2. Jag uppfattade det som om det redan har yrkats bifall till denna, men om så inte är fallet vill jag göra det.

Anf. 83 Andre vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! I måndags träffade jag ledare och aktiva i Hylte Volley. Det är en klubb som på en liten ort har lyckats skapa ett elitserielag med flera aktuella landslagsspelare och som också har en bred och fin ungdomsverksamhet. Samtalet kom att handla mer om möjligheter än om problem. Ord-

föranden i föreningen, Leif Nilsson, blev förresten nyligen utsedd till årets volleybolledare.

Diskussionen påminde mig om vilket fantastiskt arbete han och hundratals andra idrottsledare runt om i landet uträttar. Han lägger ned massor av tid och är oftast helt utan ersättning. Idrotten ger honom säkert också mycket tillbaka. Det handlar då inte bara om idrottsliga framgångar, utan också om tillfredsställelsen av att se killarna och tjejerna i en meningsfull sysselsättning och om kamratskapet i en sådan här mindre förening.

Trots att Hylte alltså har ett elitlag så är volleyboll en sport fjärran från de stora pengarna. Inte ens landslagsspelarna har någon som helst ersättning. Verksamheten finansieras med aktivitetsstöd, lotterier, pappersinsamling, försäljning – det ser kort sagt ut som i de flesta idrottsklubbar.

Det här är för mig idrottens nerv. Det är detta som har gjort den till vårt lands största folkrörelse. Det som Leif Nilsson och hans kolleger uträttar, främst när det gäller friskvård och ungdomsfostran, är ovärderligt för samhället. Därför är det angeläget att idrotten på olika sätt får ett massivt stöd för sin verksamhet. Vi är helt överens om det i betänkandet. Det har framgått av Anders Nilssons och Elisabeth Perssons anföranden.

Enligt utskottets uppfattning är det i första hand just de ideellt arbetande ledarnas verksamhet som skall stimuleras och underlättas. För en tillfredställande rekrytering av nya ungdomsledare måste det t.ex. finnas väl fungerande anläggningar och resurser för utbildning.

I Hyltebruk vitsordade man att det s.k. lokala aktivitetsstödet utgör en bra metod att fördela medel till ungdomsverksamheten. LOK-stödet går direkt ut till föreningarna och det premierar en stor aktivitet. Man hade önskemål om att bestämmelserna för det kommunala aktivitetsstödet och för det stöd som går ut via Riksidrottsförbundet skulle samordnas. Det skulle underlätta föreningarnas administration. Jag tyckte att det var ett berättigat krav.

Utöver bredd- och ungdomsidrotten finns det några områden som jag tycker måste prioriteras. Dit hör arbetet med att skapa en mer jämställd idrott.

Här gör utskottet, som Anders Nilsson poängterade, en mycket tydlig markering, även om vi är litet oense om åt vilket håll markeringen skall göras för att ge bäst effekt. Men i sak är vi alltså helt överens – flickor och pojkar, män och kvinnor måste ges samma möjligheter. Medvetna satsningar från Riksidrottsförbundet räcker uppenbarligen inte till. Det är nödvändigt att ansträngningarna påskyndas. Mot bakgrund av att cirka 40 procent av idrottsrörelsens totalt 2,5 miljoner medlemmar är kvinnor måste deras erfarenheter och värderingar ges en större chans än i dag att påverka idrottens utveckling.

Det finns tyvärr flera exempel på att jämställdhetsarbetet går trögt. Anders Nilsson har nämnt några av dem. Att andelen kvinnor i styrelserna är låg, att bara ett av de 63 specialförbunden har en kvinnlig ordförande, att det i ledartruppen till OS inte fanns en enda kvinna av 80 stycken, är naturligtvis helt oacceptabelt. Det går inte att försvara. Dess bättre har jag inte hört någon som har försökt heller.

Att kvinnornas erfarenheter och värderingar ges en större chans än i dag att påverka idrottens utveckling är, tycker jag, inte bara en jämställdhets-

fråga. Kvinnliga ledare kan ha lättare att förstå idrottstjejnarnas behov och problem. Ett bra ledarskap handlar om så mycket mer än att välja bästa träningsmetoden och den rätta taktiken.

Idrottsrörelsen prioriterar nu över huvud taget arbetet med att öka trovärdigheten. Det här området – jämställdheten – måste vara en viktig del i det.

Diskussionen om trovärdigheten är utan tvivel nyttig. Idrotten har ett mycket gott anseende – fattas bara annat. Det är viktigt att man kan behålla det. Det är en förutsättning för att man skall få ekonomiskt stöd, inte bara från riksdag och kommun. Inte heller sponsorerna kan nöja sig med sportsliga resultat. Också från deras utgångspunkt måste idrotten ha ett gott anseende, annars har man inget reklamvärde.

Naturligtvis påverkas också rekryteringen av hur idrotten uppfattas. Föräldrar och lärare uppmuntrar inte ungarna till en verksamhet som har en negativ klang.

Därför är också företeelser som doping och annat fusk ett hot mot idrottsrörelsen. Det är bedrövligt att följa hanteringen av de internationellt kända dopingfallen – nu senast Katrin Krabbe. Det är uppenbart att chansen till medaljer är viktigare – i det här fallet för tyska friidrottsförbundet – än sinnet för fair play.

Det är utmärkt att vårt Riksidrottsförbund, inte minst dess ordförande Arne Ljungqvist, lägger stor vikt vid att komma till rätta med det här problemet, som samhället i övrigt också måste ta ett ansvar för. Jag såg i tidningen att också simningsledaren Lars-Erik Pålsson krävt aktiva insatser mot dopingen.

Barn- och ungdomsidrottens tendens till alltför tidig specialisering är ett annat problem som måste motverkas. 10–12-åringarna måste få "leka idrott", pröva på olika sporter utan krav från ledare och inte sällan föräldrar att nödvändigtvis bli bäst.

Jag är rädd för att de stora penningssummorna i samband med t.ex. spelarövergångar och stjärngalor också kan vara ett hot mot idrottens trovärdighet. Vi brukar visserligen tala om att den delen av idrotten lever ett eget liv, att den är en sak för sig, en ren affärsverksamhet, och det må så vara. Men om klyftan mellan å ena sidan ett fåtal elitklubbar med välbetalda stjärnor och å andra sidan småklubbarnas bredd- och ungdomsverksamhet bli alltför stor, finns naturligtvis en risk att sammanhållningen inom idrottsrörelsen blir lidande.

Ja, det här var några av de hot som finns mot idrottens trovärdighet. Jag vill understryka att idrottens möjligheter är mycket större än idrottens problem. I en sådan här redovisning är det annars lätt att tyngdpunkten läggs på problemen och att man inte får en rättvisande bild.

Det är alltså ett i allt väsentligt enigt betänkande som föreligger från utskottet. Ny demokrati vill upphäva förbudet mot proffsboxning. Utskottet i övrigt menar att de medicinska riskerna snarast har blivit ytterligare belagda sedan beslutet om förbudet togs.

När det gäller utskottets markering av att jämställdhetsarbetet måste påskyndas är vi alltså i sak överens. Men socialdemokraterna vill att budskapet skall gå till regeringen. Eftersom regeringen redan är uppmärksam på problemet, menar vi att ett uttalande härifrån ger minst lika bra effekt.

Elisabeth Persson återkommer med kravet på en idrottsutredning. Inte minst med tanke på det omfattande programarbete som pågår inom idrottsrörelsen, vilket Elisabeth Persson själv redogjorde för och som berör i stort sett allt som jag kan tänka mig behandlas i en eventuell statlig utredning, har utskottet inte nu förordat en sådan.

Det är ingen tvekan om att de frågor som vi har berört över huvud taget diskuteras intensivt inom idrottsrörelsen, och enligt min uppfattning är det där man har bäst förutsättningar att lösa dem. Att utskottet ändå tar upp framför allt trovärdighetsaspekten skall snarast uppfattas som omtanke om en verksamhet som vi i stor enighet slår vakt om.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 84 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Även om det, som Christer Eirefelt säger, är ett i allt väsentligt enigt betänkande, har jag ändå någon fråga att ställa till honom.

Riksdagen fattar sannolikt nu beslut om idrotten med en markering vad gäller jämställdheten. Sedan är det regeringen som har att hantera den frågan gentemot Riksidrottsförbundet. Då tycker jag att det är mycket starkare att också göra ett tillkännagivande till regeringen, så att den verkligen känner pressen på sig.

Jag är något förvånad över att regeringens sakkunnige i idrottsfrågor, Stig Bertilsson, som också tillhör utskottet, inte har begärt ordet i det här ärendet. Då är min fundering: Är det som Christer Eirefelt har sagt uttryck för en syn som alla regeringspartierna står bakom? I det läget vore det rimligt att förutsätta att regeringen med stöd av ett tillkännagivande från riksdagen verkligen tar kontakt med Riksidrottsförbundet i jämställdhetsfrågan.

Vad beträffar tillkännagivande vill jag påpeka för Christer Eirefelt att när riksdagen för några år sedan gjorde beställningen om att få en redovisning av fördelningen mellan män och kvinnor, skedde det i form av ett tillkännagivande. Sjutton vet om inte folkpartiet var det parti som föreslog det då.

Om vi använder tillkännagivandet för en så enkel sak som att begära en redovisning, är det då inte befogat att använda tillkännagivandet när vi vill ha något resultat på grundval av de slutsatser vi har dragit av den redovisningen?

Anf. 85 Andre vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att Anders Nilsson nedvärderar vår möjlighet här i riksdagen att agera. Det är trots allt vi som har sista ordet. Jag tror att en så tydlig markering som vi gör har minst lika stor effekt gentemot mottagaren av budskapet, alltså idrottsrörelsen.

Sedan kan det knappast råda någon tvekan om var regeringen står när det gäller att förbättra jämställdhetsarbetet. Man har nu sagt att Riksidrottsförbundet skall redovisa vilka insatser som görs. RF har ålagts att senast den 1 oktober, tror jag det var, redovisa hur LOK-stödet fördelas på pojkar och flickor. Det går inte att tveka heller när man läser propositionen om att regeringen lägger stor vikt vid detta.

Så jag tycker att det mera är en teknisk tvist om hur vi når bäst effekt. Jag tycker också att med propositionens text och med utskottsbetänkandets text

vore det att slå in öppna dörrar att göra ett tillkännagivande. Jag medger gärna att det har gjorts tillkännagivanden till olika regeringar i frågor av mindre vikt än den här, men jag tycker som sagt ändå att det vore att slå in öppna dörrar.

Det är möjligt, Anders Nilsson, att det faktum att vi kommer till olika resultat när det gäller hur man bäst bör göra grundar sig litet på en viss skillnad i synen på idrottsrörelsen. Vi har trots allt stor tilltro till att idrottsrörelsen själv skall klara av att inte bara utnyttja möjligheterna utan också att komma till rätta med problemen.

Anf. 86 ANDERS NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill helt kortfattat säga till Christer Eirefelt att det kanske är naturligt att vi inte har riktigt samma tilltro till regeringen som Christer Eirefelt har. Det tycker jag att det finns vissa skäl för.

Däremot förutsätter jag att vi är ganska överens om att den markering som utskottet gör för alla människor inom idrottsrörelsen som arbetar för jämställdhet skall ses som ett stöd i deras verksamhet.

Anf. 87 Andre vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik:

Fru talman! Vi är i sak helt överens. Jag tycker liksom Anders Nilsson att det i stora stycken är anmärkningsvärt att man inte har kommit längre med jämställdhetsarbetet. Jag tror också att man inom Riksidrottsförbundet är medveten om detta. Den utfrågning vi gjorde av två representanter för Riksidrottsförbundet visar också att man tar mycket allvarligt på det här.

Meningsskiljaktigheten gäller vilken teknik vi skall använda. Till syvende och sist har vi möjlighet att tillsammans, Anders Nilsson, påverka det här i riksdagen.

Anf. 88 TALMANNEN:

Jag får meddela att anslag nu har satts upp om att detta sammanträde skall fortsätta efter kl. 19.00.

Anf. 89 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Fru talman! Jag är tillsammans med fyra andra sportiga socialdemokratiska kvinnor motionär i frågan om jämställd idrott. Vi skriver i vår motion att ekonomiska styrmedel bör användas om inte jämställdhetsarbetet påskyndas inom idrottsrörelsen. Vi känner en stor otålighet när vi ser att jämställdhetsarbetet inte går snabbare i idrottsrörelsen. Vi tolkar den otålighet som vi vet finns ute i landet, inne i idrottsrörelsen bland alla aktiva kvinnor och unga flickor. Senast häromdagen fanns ett uppslag i en av Norrbottens-tidningarna om denna otålighet, där man verkligen beskrev vilka konsekvenser det får i vardagen.

Denna otålighet är den främsta bakgrunden till att vi har skrivit vår motion. Vi har motionerat tidigare. Vi har krävt att få de redovisningar som Anders Nilsson och Christer Eirefelt har talat om, och som har kommit fram därför att vi har lyft frågan och tryckt på.

I anslutning till sommarolympiaden fick vi verkligen se hur det kan bli när man inte har lyckats med jämställdhetsarbetet på alla nivåer. Trots jäm-

ställdhetsplaner och försäkringar om ett ökat arbete för att stärka kvinnornas roll inom idrotten tycks det svårt att bryta den dominerande roll som männen har i idrottsvärlden. Det finns alltför få kvinnor i beslutande organ. Antalet kvinnliga ledare och tränare är också alltför litet i verksamheten.

Även om ett ökat antal flickor varje år ansluter sig till idrottsrörelsen visar det sig att de ofta slutar idrotta efter några års aktivitet. För att få en annan utveckling måste flickors insatser och deltagande uppvärderas. Det är dags att radikalt förändra resurstilldelningen när det gäller flickors och pojkars idrottsliga verksamhet. Vi kommer därför till slutsatsen att man måste använda ekonomiska styrmedel.

När vi ser på hur utskottet har hanterat vår motion är vi glada över att man skriver att den redovisning som Riksidrottsförbundet skall lämna kan ge anledning till förnyade överväganden om reglerna för fördelning av stödet. Vi är dock, liksom Anders Nilsson, inte nöjda med den slutsats som majoriteten drar. Man säger att det kan bli så att Riksidrottsförbundet kommer med förslag och att man inte vill ge något tillkännagivande till regeringen.

Vår otålighet och den analys vi har gjort leder oss till att vi vill stödja reservation nr 2 från Socialdemokraterna. Där sägs att Riksidrottsförbundet i en samlad form bör redovisa sitt planerade framtida jämställdhetsarbete. Det sägs vidare att regeringen snarast skall lämna förslag till riksdagen på åtgärder som redovisningen kan ge anledning till. Regeringen bör också särskilt ta upp frågan om de ekonomiska styrmedlen och om de behöver förändras med anledning av den verklighet som Riksidrottsförbundet beskriver.

Det här är klara besked som vi tycker tolkar den otålighet som vi och många, många kvinnor ute i landet känner. Därför tycker vi att reservationen är bra. Det är inte fråga om någon annan syn på idrottsrörelsen, utan det är tvärtom så att det handlar om att stödja alla dem som vill få fart på det här arbetet. Vi är ju överens om att vi skall ge flickorna en sportlig chans.

Jag förväntar mig att Riksidrottsförbundet och regeringen nu sätter största möjliga fart i det här arbetet, även om denna reservation inte vinner riksdagens majoritet.

Anf. 90 Andre vice talman CHRISTER EIREFELT (fp):

Fru talman! Jag utgår ifrån att Ewa Hedkvist Petersen måste vara nöjd med utskottsbetänkandet så till vida att en mycket stor del av betänkandet just handlar om jämställdhet.

Jag har i replikskiftet med Anders Nilsson redan redogjort för varför vi tror att det är bättre med den här formen av markering än ett regeringsuttalande. Jag vill bara fästa Ewa Hedkvist Petersens uppmärksamhet på att ekonomiska styrmedel och t.o.m. kvotering ingår i de möjligheter som Riksidrottsförbundet själv har angett. Det är nog en väl så bra metod om man ifrån Riksidrottsförbundet och på riksidrottsmötet kommer underfund med att som situationen ser ut kan man tvingas att använda det hjälpmedlet.

Anf. 91 EWA HEDKVIST PETERSEN (s):

Fru talman! Jag vill säga till Christer Eirefelt att jag är medveten om att den möjligheten finns. Jag vet också att många kommuner ute i landet funderar över det här. I min hemkommun finns det t.ex. ett förslag om att det

lokala aktivitetsstödet skall utformas så, att det ger dubbelt så stor utdelning att ha flickor i aktivitet som pojkar. Det kanske totalt sett inte ger så mycket pengar för en idrottsförening, men det ger ändå en kraftig styrning.

Jag tycker faktiskt att vi kan följa upp den ambition och den beslutsamhet som finns på vissa håll i Sveriges riksdag. Därför tycker jag att reservationen är bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Företogs till avgörande kulturutskottets betänkanden 1992/93:KrU17, KrU18, KrU19, KrU21, KrU23 och KrU14.

Kulturutskottets betänkande KrU17

Mom. 3 (den internationaliserade kulturen)

Utskottets hemställan bifölls med 153 röster mot 140 för reservation 1 av Charlotte Branting m.fl.

Maud Ekendahl (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 7 (skydd för kulturens basverksamheter)

Utskottets hemställan bifölls med 271 röster mot 23 för reservation 2 av Simon Liliedahl.

Mom. 9 (frågan om huruvida utredningsarbetet på museiområdet skall bedrivas av en parlamentarisk kommitté)

Utskottets hemställan bifölls med 153 röster mot 141 för reservation 3 av Charlotte Branting m.fl.

Christer Lindblom (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 19 (frågan om huruvida utredningsarbetet på teaterområdet skall bedrivas av en parlamentarisk kommitté)

Utskottets hemställan bifölls med 150 röster mot 144 för reservation 4 av Charlotte Branting m.fl.

Mom. 27 (en utredning om utveckling av danslivet)

Utskottets hemställan bifölls med 280 röster mot 12 för meningsyttringen av Elisabeth Persson i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 28 (vissa biblioteksfrågor)

Först biträdades reservation 5 av Åke Gustavsson m.fl. med 121 röster mot 9 för meningsyttringen av Elisabeth Persson i motsvarande del. 162 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 167 röster mot 127 för reservation 5 av Åke Gustavsson m.fl.

Mom. 32 (förtur åt barn- och ungdomskulturens behov)

Utskottets hemställan bifölls med 167 röster mot 127 för reservation 7 av Åke Gustavsson m.fl.

Mom. 38 (tillsättandet och sammansättningen av vissa parlamentariska utredningar)

Utskottets hemställan bifölls med 152 röster mot 142 för avslag.

Göran Åstrand (m) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU18

Mom. 2 (beräkning av medel för anslagsposten Centrala amatörorganisationer)

Utskottets hemställan bifölls med 155 röster mot 129 för reservation 1 av Åke Gustavsson m.fl. 8 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 4 (beräkning av medel för anslagsposten Folkparkerna i Sverige för kulturverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 145 röster mot 128 för reservation 4 av Åke Gustavsson m.fl. 17 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 5 (beräkning av medel för anslagsposten Folkets husföreningarnas riksorganisation för kulturverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 270 röster mot 22 för reservation 5 av Simon Liliedahl i motsvarande del.

Mom. 11 (det fortsatta stödet till konsthildande verksamhet och utställningsverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 166 röster mot 127 för reservation 6 av Åke Gustavsson m.fl.

Mom. 19 (beräkning av medel för anslagsposten Till Statens kulturråds disposition (för bidrag till internationellt kulturutbyte))

Utskottets hemställan bifölls med 270 röster mot 22 för reservation 8 av Simon Liliedahl.

Mom. 21 (beräkning av medel för en ny anslagspost benämnd Kulturfond för Östersjöländerna och Ryssland)

Utskottets hemställan bifölls med 281 röster mot 10 för meningsyttringen av Elisabeth Persson i motsvarande del.

Mom. 22 (beräkning av medel för anslagsposten Kultur i arbetslivet)

Utskottets hemställan bifölls med 167 röster mot 126 för reservation 10 av Åke Gustavsson m.fl.

Torgny Larsson (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

Mom. 25 (beräkning av medel för anslagsposten Till Statens kulturråds disposition för utvecklingsverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 242 röster mot 24 för reservation 13 av Simon Liliedahl. 25 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 30 (beräkning av medel för en ny anslagspost benämnd Kultur i skolan)

Först biträdde reservation 15 av Åke Gustavsson m.fl. med 121 röster mot 10 för meningsyttringen av Elisabeth Persson i motsvarande del. 161 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 163 röster mot 128 för reservation 15 av Åke Gustavsson m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Jerry Martinger (m) anmälde att han i huvudvoteringen avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU19

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU21

Mom. 3 och 4 (beräkning av medel för Konst där vi bor samt medelsanvisningen till Statens konstråd)

Utskottets hemställan bifölls med 165 röster mot 126 för reservationen av Åke Gustavsson m.fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU23

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande KrU14

Mom. 3 (tillsättande av en ny statlig idrottsutredning)

Utskottets hemställan bifölls med 282 röster mot 10 för meningsyttringen av Elisabeth Persson.

Mom. 6 (jämförd idrott)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 130 för reservation 2 av Åke Gustavsson m.fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Ajournering, beslut om uppskjuten votering, m.m.

Anf. 92 TALMANNEN:

Jag har för avsikt att nu ajournera förhandlingarna för att bereda arbetsmarknadsutskottet tillfälle att sammanträda för att justera sitt betänkande till morgondagens sammanträde.

Förhandlingarna återupptas kl. 19.00 med debatter i återstående på föredragningslistan upptagna ärenden. Voteringen i dessa ärenden skulle dock lämpligen kunna vänta till i morgon. Jag frågar därför om kammaren medger att voteringarna i återstående ärenden uppskjuts till i morgon kl. 9.00.

Svaret är ja.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande väntas vara klart för bordläggning cirka kl. 20.00.

De som önskar delta i morgondagens debatter bör därför anmäla sig till talarlistan så snart som möjligt.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

12 § Valkretsindelningen i Malmöhus län

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande

1992/93:KU28 Valkretsindelningen i Malmöhus län (prop. 1992/93:163).

Anf. 93 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag anser att frågan om en ny valkretsindelning i Malmöhus län bör anstå till dess att Regionberedningen avslutat sitt arbete och lagt fram ett nytt förslag till länsindelning. Den departementpromemoria som ligger till grund för förslaget är mer än tio år gammal. Sedan dess har givetvis förändringar skett också i Malmöhus län. Den är alltså inte någon bra grund för detta förslag.

Detta innebär också att det beslut som propositionen och betänkandet föreslår ganska snart kan vara överspelat. Vi anser därför att beslutet bör anstå. Jag yrkar bifall till meningsyttringen.

Anf. 94 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Äntligen! Efter årtal av diskussioner om den otidsenliga och olämpliga valkretsindelningen i Malmöhus län står vi nu inför att den förändras. Så länge som jag har arbetat politiskt har Malmöhus län varit en

ständig källa till irritation. I stället för att samla och ena ledet har den konstlade indelningen givit grogrund för stridigheter och osämja.

Herr talman! Den nya valkretsindelningen, som givetvis även ger utrymme för diskussioner, indelar Malmöhus län på ett rimligt sätt. Gamla tider, då stad var stad och landsbygd var landsbygd, gäller inte längre. Det är mer som förenar Höganäs med Helsingborg än med Ystad eller som förenar Lund med Staffanstorp före Helsingborg.

Att Malmö nu blir en egen valkrets är också naturligt. Nu kan Malmöpolitiker driva en egen lokal riksvärld. Samma sak gäller för de andra valkretsarna. Det är ett nästan enigt utskott som står bakom betänkandet, och det är bra. Vi skall ju så långt som möjligt vara eniga i den här typen av frågor.

Bengt Hurtig från Vänsterpartiet anser i sin meningsyttring att ändringen kunde vänta. Det instämmer jag inte i. Det kan visserligen bli aktuellt att se över valkretsindelningen igen när vi fått ett enat Skåne. Jag säger *när*, eftersom jag förutsätter att riksdag och regering kommer att stödja propåerna från Skåne. Men att i dag skjuta på beslutet vore mycket olyckligt. Vi har väntat länge nog.

Jag vill slutligen på mina och Olle Schmidts vägnar, som folkpartister från Fyrstads-kretsen, ge ett erkännande till nestorn Knut Wachtmeister, som i åratal motionerat om valkretsindelning. Han har i dag anledning att känna sig nöjd.

Anf. 95 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Argumentet att man har väntat länge tycker jag lika gärna kan tolkas som att man då kanske kan vänta något halvår till, eftersom det ändå kan komma att bli ett sådant beslut som vi inom en relativ kort tid måste ändra. Det sprider bara en förvirring att hålla på att ändra valkretsindelningar ofta på det sätt som det kan bli fråga om.

Anf. 96 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Jag glömde att yrka bifall till utskottets hemställan, så då yrkar jag det nu.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 2 april.)

13 § Vissa anslag inom Utrikesdepartementets område

Föredrogs

näringsutskottets betänkande

1992/93:NU23 Vissa anslag inom Utrikesdepartementets område (prop. 1992/93:100 delvis).

Anf. 97 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Herr talman! Jag skall något kommentera den socialdemokratiska reservationen till det här betänkandet. Betänkandet och propositionen bygger i

Prot. 1992/93:88

1 april 1993

*Vissa anslag inom
Utrikesdepartementets
område*

många stycken på den politik som inleddes av den tidigare socialdemokratiska regeringen.

Låt mig först få konstatera att utrikeshandeln i världen har genomgått mycket stora förändringar under framför allt 70- och 80-talen. Industriländernas stora export av projekt och kapitalvaror, särskilt till u-länderna och öst-länderna, har krympt drastiskt som en följd av den internationella skuldkrisen.

Detta har påverkat både tillgången och efterfrågan på exportkrediter och kreditgarantier. Förhoppningsvis, även om situationen i i-länderna i dag är något annorlunda, bör vi kunna skapa en bättre utveckling på 90-talet. En bra exportfinansiering får tveklöst till följd att utvecklingen förändras mycket påtagligt.

Den mycket omfattande subventionerade exportkreditgivningen, som dominerade mellan 1975 och 1982, har minskat dramatiskt. Vad vi i stället kan notera är att alternativa former för exportfinansiering har ökat i betydelse.

Exportföretagen, och då främst de stora, har byggt upp en egen kompetens att hantera sin verksamhet och de ökande riskerna. Garantiinstituten, som ofta brottas med underskott till följd av bl.a. u-ländernas och öst-ländernas betalningsbekymmer, intar många gånger en både försiktig och mycket avvaktande attityd.

De stora svenska exportföretagen är för närvarande inne i en mycket stark internationaliseringsprocess. De har fortfarande kvar sin viktigaste produktion av kvalitativt och teknologiskt högtstående projekt och kapitalvaror i Sverige, men det är uppenbart att avsättningen för dessa företags produkter på bl.a. u-landsmarknader har blivit nästan outhärdlig, dels med hänsyn tagen till en begränsad hemmamarknad, dels mot bakgrund av industrins konkurrenskraft och utveckling av den egna kompetensen.

Sannolikt kommer det i framtiden att behöva skapas mera flexibla finansieringslösningar som kommer att vara starkare kopplade till kundernas behov och de projekt som skall etableras.

Herr talman! Det förekommer emellanåt i den allmänna debatten här hemma hos oss påståenden om att vi i Sverige skulle ha väsentligt sämre regler för exportkrediter och kreditgarantier än våra konkurrentländer. Ofta förs kritiken fram från företag som har sin produktion både i vårt land och i andra länder. Det är naturligtvis svårt att mot bakgrund av enbart dessa påståenden säga att förhållandena skulle vara avsevärt sämre hos oss än hos andra. Det pågår som bekant ett arbete inom OECD på det här området som bl.a. går ut på att få fram en jämförbarhet mellan garantivillkoren i de olika medlemsländerna.

Det har nu gått tre år sedan vi ändrade riktlinjerna för Exportkreditnämndens garantigivning och tillämpningen av dessa. Mot bakgrund av att det har riktats och riktas viss kritik mot systemets otillräcklighet och att det skulle förekomma någon form av konkurrenssnedvridning, menar vi socialdemokrater att regeringen bör ta initiativ till en utvärdering som senare presenteras för riksdagen.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservation 1.

Anf. 98 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag skulle vilja kommentera Reynoldh Furustrands inledande resonemang om minskningen av handeln med Östeuropa och vissa u-länder. Det är sant att det är det som har inträffat. Men samtidigt är det intressant att notera att handeln inte har ökat i EG- och EFTA-områdena utan i Sydostasien, USA och, i viss mån, Latinamerika.

Kanske är det så att den största expansionen är att vänta i Asien. Särskilt Kina kan då bli aktuellt.

Jag tycker att det är viktigt att ha de här perspektiven i bakhuvudet också när vi diskuterar EG-frågan.

Om tredje världens länder får litet större möjligheter att exportera industrivaror som så småningom blir av litet bättre kvalitet och om de kan exportera mer av industrivaror till oss, kan levnadsstandarden i nämnda länder höjas. Det handlar ju om jättelika behov av produkter. Där behoven nu inte tar sig uttryck i en efterfrågan kan det bli en början till en sådan utveckling.

Klyftorna i världen hindrar också utvecklingen i vårt land. Fattigdomen är nämligen ett hinder för den internationella handeln i dag.

I Östeuropa, herr talman, var det i hög grad miljörörelsen som utgjorde grunden för den omvälvning som inträffade åren 1989–1990.

Efter denna omvälvning följde en flod av löften från Sverige och andra länder om hjälp med miljöinriktade investeringar. Trots att flera år gått har mycket litet hänt på det här området. Utredningar har producerats, och konsulter av olika slag har tjänat pengar.

En förutsättning för investeringar i ny och miljöriktig teknik är att finansieringsfrågorna kan lösas. Vi menar därför att regeringen borde anmodas att göra en ordentlig översyn för att se hur exportfinansieringen av riskfyllda miljöprojekt kan förbättras och underlättas.

Inte minst i norra Sverige har vi erfarenheter från Kolahalvön, där stora projekt väntar på en lösning. Men just frånvaron av kreditgarantier är det stora problemet.

En av de angelägnaste uppgifterna i miljökampen är att få med miljömålen och miljöhänsynen i förhandlingarna om världshandeln. Än så länge är ju miljökraven i många länder mest ett handelshinder. Det miljöfarliga avfall som skyfflas runt i världen är ett stort problem.

Såvitt vi förstår förs nu inom ramen för den s.k. Uruguayrundan i varje fall inga formella förhandlingar om miljöhänsynen i handeln. Här har Sverige en uppgift att kraftfullt lyfta in miljöproblematiken. Riokonferensen bör följas upp också på detta område.

FN-organet UNDP har pekat på det faktum att de välfärdsförluster som u-länderna gör på grund av handelshinder är tio gånger större än det bistånd som dessa länder får. Som jag inledningsvis sade är detta ett bevis för att de ökade klyftorna i världen inte gynnar den rika världen heller.

Vi tycker att kds-företrädarnas motion är bra. Nu, i EG-anpassningens tider, tvingas vi kanske bort från de lättnader i handeln som Sverige genomfört. I viss mån har Sverige gått före andra länder. Det gäller alltså lättnader avseende tredje världens länder.

Jag yrkar bifall till meningssyftningen vad gäller mom. 6 och 11.

Prot. 1992/93:88

1 april 1993

*Vissa anslag inom
Utrikesdepartementets
område*

Anf. 99 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Statens stöd till finansiering av export sker dels genom kreditgivning, dels genom utfärdande av garantier för krediter. Det är Exportkreditnämnden, EKN, som har till uppgift att utfärda dessa garantier, vilka utgör en försäkring som skyddar företag mot förluster av vissa slag vid exportaffärer eller investeringar i utlandet.

Dessa garantier ges inom riksdagens ramar utifrån två alternativa system: normalgarantisystemet och "long term"-systemet. Båda systemen skall i princip vara självbärande.

I den socialdemokratiska reservationen i det här betänkandet kräver man en utvärdering av dessa system. Man anser sig numera inte vara säker på att de fungerar riktigt rättvist. Trots att just de reglerna infördes under den socialdemokratiska regeringens tid – så sent som 1990, som Reynoldh Furustrand sade – vill man nu tydligen ompröva det beslutet.

Det är förståeligt att näringslivet då och då uttalar kritik mot de svenska reglerna, beroende på att de relativt sett är restriktiva. Eftersom grundprincipen är att systemen skall vara självbärande utgör de inte subventioner till företagens export. Denna grundprincip anser vi är riktig.

Jag håller gärna med om att det kan vara en svår balansgång när det gäller att i möjligaste mån skapa ett konkurrensneutralt system gentemot andra länders system, utan att det i praktiken till en del blir en subvention. Det är naturligtvis särskilt svårt jämfört med de länder som har generösare regler.

Jag vill ändå peka på den överenskommelse inom OECD som Reynoldh Furustrand talade om. Jag uppfattade att han tyckte att det var en bra utveckling. De deltagande länderna, bl.a. Sverige, har åtagit sig att tillämpa enhetliga regler för statsstödda exportkrediter. Arbetet med att förfina olika jämförelser och mätmetoder för att uppnå en harmonisering och riktiga jämförelser mellan garantiinstituten pågår och kommer inom kort att presenteras i OECD:s ministerråd.

Herr talman! Jag vill så övergå till frågan om export av alkoholdrycker och tobak.

Sverige arbetar målmedvetet i internationella organ, bl.a. inom FN och Världshälsoorganisationen, på en förbättring av folkhälsan. Det finns krafter på olika håll internationellt som arbetar i samma riktning. Men samtidigt finns det intressen – oftast ekonomiska intressen – som bromsar och motarbetar dessa strävanden. Etiska marknadsföringsregler har dock utvecklats exempelvis vad gäller barnmat och läkemedel.

När det gäller alkohol har WHO satt upp mål om en konsumtionsminskning, en fråga som vi här i riksdagen många gånger har tagit upp. En rad länder har antagit dessa mål som sina. Nere i Europa har frågan om alkoholskador blivit alltmer uppmärksammas. T.o.m. ett vinland som Frankrike har lyckats minska sin alkoholkonsumtion. FN:s Europadelegation har tydligt uttryckt att EG-länderna borde ta till sig svensk alkoholpolitik.

De statliga monopolföretagen, Vin & Sprit AB och Svenska Tobaks AB, borde i konsekvens med svenskt arbete uppträda med större ansvar beträffande sin utländska marknadsföring. De fullständigt hämningslösa reklammetoderna – som naturligtvis inte är tillåtna på hemmamarknaden – krockar totalt med svenskt internationellt folkhälsoarbete.

Vad vi reserverar från Folkpartiet liberalerna, Centerpartiet och kds begär i reservationerna 5 och 6 är en översyn av marknadsföringen utomlands och riktlinjer för denna reklam.

Herr talman! Jag yrkar med detta bifall till utskottets hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna – med undantag av reservationerna 5 och 6 om export av alkohol och tobak, vilka jag yrkar bifall till.

Anf. 100 JAN BACKMAN (m):

Herr talman! I betänkande NU23 behandlas, som Gudrun Norberg redan har påpekat, förutom budgetpropositionens avsnitt om internationell handel och exportfrämjande verksamhet även ett antal motioner. De flesta av dessa har anknytning till propositionen. Men i två av motionerna tar man upp ett annat för kammaren välkänt ämne, nämligen reglerna beträffande export av alkohol och tobak. Visserligen nämns begreppet export i det sammanhanget, men inte i förbindelse med exportfrämjande eller exportkrediter – snarare tvärtom.

Motionärerna vill hindra Vin & Sprit AB och Svenska Tobaks AB att följa de regler för marknadsföring och reklam som gäller i de länder som de exporterar sina varor till. Det gäller regler som säkerligen har tillkommit i samma demokratiska anda och med samma fullständiga beredning som regler gällande vårt land och som fastställts av Sveriges riksdag skulle präglas av. Reglerna är säkerligen antagna av organ, som vart och ett i sitt land följer pågående forskning och som tar intryck av skeendet och modifierar från sina utgångspunkter.

Motionärerna talar om dubbelmoral och de reserverar i utskottet som stöder motionärerna talar om etiska regler.

Vi i utskottsmajoriteten poängterar i stället företagets frihet att på eget ansvar utforma sin export. Vi hävdar också principen om fri export och motsätter oss ensidiga handelspolitiska åtgärder. Skall Sverige som enskilt land påverka den internationella konsumtionen av alkohol och tobak, finns det andra och lämpligare fora att föra fram våra synpunkter i – t.ex. WHO, som Gudrun Norberg nämnde.

Att i stället tillämpa metoden att göra ingrepp i vår exportpolitik och utse enskilda företag till folkhälsoförkämpar i det här sammanhanget är ologiskt och inger nog inte den respekt inom den internationella opinionen som motionärer och reserverar kanske väntat sig.

Jag ber att få yrka bifall till hemställan i betänkandet avseende mom. 12 och 13. Dessutom yrkar jag avslag på reservationerna 5 och 6.

Anf. 101 GUDRUN NORBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag tror, Jan Backman, att man har större respekt för ett land som talar samma språk i de olika organen. Om vi säger i WHO att man skall främja folkhälsan, skall också de svenska statliga bolagen kunna ha samma etiska inriktning.

Jag tror faktiskt att en dubbelmoral av det slag som nu förekommer gör att respekten blir mindre.

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Vissa anslag inom
Utrikesdepartementets
område*

Anf. 102 BENGT DALSTRÖM (nyd):

Herr talman! För att svensk industri inte skall bli akterseglad och utkonkurrerad på många intressanta marknader, inte minst i Baltikum och Östeuropa, är det angeläget att förstärka Exportkreditnämndens kreditramar och garantiåtaganden. Vi i Ny demokrati föreslår i våra motioner en ökning från 70 till 100 miljarder. I annat sammanhang har vi faktiskt tidigare också yrkat på en ökning av satsningen på Baltikum från 1 till 4 miljarder – tyvärr utan att vinna gehör för framlagda förslag här i riksdagen.

När det gäller kriterierna för bedömningen av tilldelningen av exportkreditgarantier tycker vi att det finns anledning att i nuvarande lågkonjunktur ge EKN nya anvisningar. Dessa skulle innebära att man i större utsträckning tog hänsyn såväl till sysselsättningseffekten som till den regionalpolitiska situationen – detta i kombination med en sänkning av kraven på säkerheter.

Exportkreditnämnden har hittills arbetat inom en budgetram på 70 miljarder kronor, varav 60 miljarder kronor har varit för exportgarantier. Av detta belopp har bara 37 miljarder kronor utnyttjats, dvs. 60 % – vilket ger anledning till viss eftertanke.

Beror detta på att EKN har tillämpat för höga garantivillkor och ställt för höga krav på säkerheter? Om den slutsatsen är riktig finns det verkligen anledning till en mer generös och liberal bedömning vid beviljande av exportkreditgarantier. Det kanske skapar en bättre konkurrensneutralitet jämfört med konkurrerande institutioner i Europa i övrigt.

Mot denna bakgrund kan det te sig något märkligt att vi föreslår en ökning av kreditramen från 70 till 100 miljarder kronor. Men vi bedömer det som angeläget mot bakgrund av den enorma exportpotential som finns för svensk industri i främst Östeuropa. Vi utgår då från att EKN dels sänker sina krav på företagen och kostnaderna för kreditgarantierna, dels mer aktivt marknadsför sina tjänster gentemot hela den svenska industrin.

Visste ni för övrigt att EKN har en särskild ram för investeringsgarantier på 2 miljarder kronor, av vilka – hör och häpna – endast 174 miljoner kronor utnyttjades under 1991/92? Det här får man väl, förhoppningsvis, se som ett dåligt resultat av marknadsföring från EKN:s sida snarare än ointresse från industrin. Vi utgår från att denna ram för investeringsgarantier kommer att gälla även för 1993/94. Vi förväntar oss då en bättre marknadsföring och marknadsinformation gentemot främst småföretagen.

I vår motion tar vi även upp frågan om EKN:s organisation. Simon Liliedahl kommer, mot bakgrund av sin marknadserfarenhet, att utveckla några intressanta synpunkter om detta. I dag är EKN för de flesta småföretagen faktiskt en okänd myndighet och möjlighet. Däremot är EKN välkänd och utnyttjad främst av storföretagen.

Ny demokrati anser att EKN:s image måste ändras med hjälp av en aktivare information ut till hela svenska industrin. Det innebär att EKN också måste, herr talman, vara beredd att arbeta med en starkt vidgad kontaktyta – och mot bakgrund av den förändrade inriktningen även behovsanpassa organisationen.

Herr talman! Mot bakgrund av de här framförda synpunkterna yrkar jag bifall till våra reservationer 2, 3 och 4 till näringsutskottets betänkande ?3.

Anf. 103 GUDRUN NORBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag vill hålla med Bengt Dalström när han uttrycker sin vilja och ambition att stimulera svenska företag att exportera. Där tror jag inte att vi har några delade meningar. Det är självklart att det är viktigt att stimulansen och hjälpen finns för exporten. Men jag är inte beredd att därifrån ta steget till att hjälpa företag på ett sådant sätt att det i praktiken blir fråga om subventioner, dvs. att man betalar en del av deras export. Ju mer man sänker nivåerna på säkerheterna, desto högre förluster blir det. Förlusterna uppstår därför att företagen stöds på olika sätt.

Det är inte meningen att EKN:s kreditgarantier skall utgöra subventioner. Den ökade ram som Ny demokrati föreslår skall ställas i relation till vad som har utnyttjats och vilka behov som finns. Jag tycker att det är riktigt att öka ramarna om de verkligen utnyttjas. De skall då utnyttjas med hjälp av riktiga regler, som harmoniseras med stödinstitut i andra länder.

Jag kan inte undgå att ställa mig frågan varifrån Ny demokrati tar de 30 miljarder som man vill sätta in. Även om det är fråga om garantier, förstår jag att Ny demokrati inser att en hel del av dessa pengar skall falla ut, eftersom man vill sänka nivåerna på säkerheterna. Det är kanske lätt att föreslå 30 miljarder nya pengar när man inte har regeringsansvar. Men vi gör inte det.

Anf. 104 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är att ta litet väl starka ord i munnen när man talar om subventioner vid en liten förändring av kraven på säkerheterna. Det här har också med riskbedömningar att göra. EKN gör kanske tuffare bedömningar som i en konkurrenssituation försvårar och fördyrar företagens exportkrediter gentemot omvärlden. Det är där jag ser anledningen till att en stor del av krediterna i dag tydligen är outnyttjade.

Dessutom är det kanske så – jag har ingen dokumentation för påståendet, annat än att vi kanske får höra något mer från Simon Liliedahl mot bakgrund av hans erfarenhet – att det är fråga om okunskap hos svensk småföretagsamhet och medelstora företag. Det gör att det som Gudrun Norberg ser som en outnyttjad ram faktiskt är outnyttjad. Det här gäller i kombination med de synpunkter jag framförde om säkerheter och riskbedömningar.

Anf. 105 GUDRUN NORBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag håller med om att reglerna inte stämmer överens med reglerna hos kreditinstitut i andra länder. Den frågan tog jag upp i mitt inledningsanförande.

Jag tycker att det är riktigt att arbeta med utgångspunkten i den andra ändan. Man arbetar inom OECD på att komma fram till bra mätmetoder som gör att det går att skapa harmoniserade regler. Det är svårt att säga generellt i dag att svenska regler är sämre. Jag tror att det finns många sådana motsvarande fall. Det är bättre att försöka harmonisera reglerna och att i det sammanhanget göra den översyn som Socialdemokraterna vill ha. Då kan man se hur harmoniseringen skall gå till.

Men att generellt säga att våra regler är sämre, att säkerheterna skall sänkas och att det skall sättas in 30 miljarder kronor ytterligare är oansvarigt.

Anf. 106 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till Gudrun Norberg. Var skall pengarna tas från? I det här fallet är det inte fråga om att ta några pengar, utan det är fråga om att utfästa garantier. Jag tycker inte att jag kan sätta likhetstecken med detta. Kanske Gudrun Norberg eller Jan Backman vet hur mycket garantierna kostade i reda pengar under förra året eller något år tidigare? Jag vet faktiskt inte det. Det vore intressant att få veta, mot bakgrund av att man ifrågasätter vårt förslag till höjning och då det skulle innebära stora risker för ökade kostnader.

Tredje vice talmannen anmälde att Gudrun Norberg anhöllit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 107 SIMON LILIEDAHL (nyd):

Herr talman! Jag har under dagens lopp rört mig bland frågor som hör till konstitutionsutskottet och kulturutskottet. Det har varit frågor som jag inte är så jättevälsinnad i – som kanske herr talmannen har märkt.

När det gäller export och exportkrediter är jag i alla fall på min mammas gata. Precis som Bengt Dalström indikerade har jag jobbat med dessa frågor i 20 år. Jag har varit Electroluxkoncernens exportansvarige, och jag har jobbat praktiskt med dessa frågor dag och natt.

Jag har en annan uppfattning än nästan samtliga talare. Reynoldh Furustrand pratade om att man skall göra en utvärdering av exportkrediter. Det tycker jag är bra. Man skall göra det omedelbart, för Sverige håller på att gå under. Vi har inte råd att vänta en enda minut med en sådan här utvärdering. Det är action som behövs omedelbart.

Bengt Hurtig talade om att fattigdomen hindrar svensk export. Det stämmer. Det gäller därför inte bara att ha bättre exportkreditramar utan också att ha de investeringskrediter som Bengt Dalström talade om.

Exportkrediterna utnyttjas mycket dåligt, och det beror på att EKN har mörkat dem – man har inte gjort tillräcklig reklam för dem – och på att man har för höga räntesatser. Det är genom att sätta i gång investeringskrediterna som man kan få fart på exporten.

Andra länder har investeringskrediter. Det är just sådana som behövs framför allt om man skall kunna öka exporten till östblocket.

Exportrådet har nyligen gjort en utredning. I den står det att om man får investeringskrediter på hyggliga villkor så behövs det 10 miljarder kronor för att få fart på affärerna bara i Ryssland.

Hur gör man då för att komma till tals på detta område? Jag tror att en åtgärd är att modernisera Exportkreditnämnden. EKN är en byråkratisk institution. Av 13 personer i styrelsen kommer 7 från regeringskansliet. I styrelsen finns ordföranden, som är affärsman, och VD:n. 3 personer kommer från organisationerna inom näringslivet och en är facklig representant.

Jag tycker att det är stor skandal att det inte finns representativa företagare i Exportkreditnämnden. Dessa skulle kunna se till att det görs reklam för EKN, inte minst bland de småföretagare som inte har mycket aning om vad Exportkreditnämnden gör.

Nämnden är för byråkratisk och för litet utåtriktad. Om man börjar att

sätta fart på styrelsen med affärsmän som vet hur det är att göra affärer i Ryssland – det är ohyggligt svårt – kan man lämna fler exportkrediter och komma ifrån det bedrövliga faktum att de ramar som är givna inte utnyttjas. Jag tror att detta i mycket beror på dålig marknadsföring.

I dagens läge gäller det inte att som många av talarna har sagt se framåt och sätta sin tillit till utredningar. Det gäller i stället att handla nu. Det är när landet är i kris och har ett fruktansvärt budgetunderskott som vi måste sätta fart på exporten. Det kan man göra med exportkrediter.

Det är det medlet som man skall sätta sin tillit till. Det sade också Bengt Dalström. Det kostar så litet. Jag tar gärna en förlust på ett par hundra miljoner om jag på så sätt kan få affärer för ett par miljarder. Det behöver vi i dagens läge.

Om man som Exportkreditnämnden inte tar några risker, gör man heller inga affärer. Det är skamligt att exportkrediterna är så dåligt utnyttjade. Jag tror att regeringen bör börja med att ta Exportkreditnämnden i kragen, bestycka upp den, se till att den tar risker och vara glad om den gör smärre förluster.

Det är ju exportkreditgarantier man till stor del talar om. När man ökar exportramarna från 70 till 100 miljarder, vilket vi vill, är det bara de förluster som kostar landet någonting som man gör.

Det är fel att tänka tillbaka på 70-talet, då vi gjorde stora förluster, och på 80-talet, då det ju dock var högkonjunktur. Nu är det lågkonjunktur, och det är nu man behöver chansa och ta risker.

Det är tråkigt att utskottsmajoriteten har intagit en så negativ inställning till vårt förslag. Bengt Dalström och jag kommer att fortsätta att jobba med dessa frågor och skriva tidningsartiklar och liknande. Jag tror att man har en jättelik möjlighet att genom exportkrediter och investeringkrediter på ett billigt sätt få fart på landet igen. Det är sysselsättning och inte försiktiga byråkrater som skall styra den export som vi behöver i dagens läge.

Anf.108 JAN BACKMAN (m) replik:

Herr talman! Jag tackar Simon Liliedahl för att han själv argumenterade mot sitt inledande påstående om att det är viktigt att göra den utvärdering som Socialdemokraterna vill ha. Han sade litet senare i sitt anförande att han inte har någon tillit till utredningar, utan att det är action som behövs. På den punkten delar jag hans uppfattning. Det är oftast inte utvärderingar som skapar aktivitet.

Simon Liliedahl kom sedan in på frågan om investeringskrediterna och prissättningen på investeringskrediterna, och han nämnde i det sammanhanget Ryssland.

Även bland exportchefer råder väl den uppfattningen att Ryssland i dag ur ekonomisk synvinkel är ett så osäkert land att alltför stora åtaganden med alltför stora risktaganden är liktydigt med att man helt enkelt subventionerar en verksamhet och att pengarna försvinner i ett stort svart hål.

Det finns uppgifter om att man arbetar på ett annat sätt i andra länder och skaffar sig rejäla motköpsgarantier innan man går in med åtgärder. Ett exempel som jag själv har läst om gäller Mercedes-Benz, som i något fall har

fått löften om motköp av gas motsvarande de investeringar företaget gör i någon lastbilsfabrik eller liknande.

Vad beträffar småföretagens möjligheter att utnyttja Exportkreditnämnden vet vi att vi genom tidigare beslut fortfarande driver en verksamhet med utvecklingsfonder. Det är väl genom den verksamheten man bäst får kontakt med småföretagen. Det borde vara en enkel sak för de ansvariga för dessa fonder att genom kontakter med EKN kunna ge besked om vilka villkor de skall kunna erbjuda sina kunder.

Till sist vill jag tala om styrelsen. Det verkar på något sätt tafatt att börja röra i en styrelse när man vet att det finns verksamhetsansvariga. Det sitter dock tre näringslivsrepresentanter i denna styrelse. Ny demokratis normala syn på representation går ju ut på att det inte är antalet utan kompetensen som skall avgöra om någon lyssnar på en.

Jag utgår ifrån att Bankföreningen och Industriförbundet har valt kompetenta ledamöter i EKN:s styrelse.

Anf. 109 SIMON LILIEDAHL (nyd) replik:

Jag börjar med att tala om det sista Jan Backman sade. Det är trevligt att få kommentarer och att få i gång en diskussion.

Det räcker inte att det finns valda representanter för Bankföreningen och för Industriförbundet i styrelsen. De är tjänstemän – nästan statstjänstemän. Det är de som själva har varit i Ryssland och gjort affärer som kan göra nytta och berätta hur det går till. Det räcker inte att en representant från Bankföreningen hör med bankerna vilka affärer som har gjorts.

Jag tror att det skall sitta företagsledare med erfarenhet från länderna i styrelsen. Jävsfrågan kommer naturligtvis upp, men den tror jag att man kan lösa. De får inte vara med när ärenden där den egna företagsgruppen är involverad behandlas.

Det är en defaitistisk inställning att säga att man inte kan göra affärer i Ryssland. Det finns många undantag. Se på Tetra Pak, som i dag har 6 stora fabriker. De går visserligen med förlust nu, men i Leningradsområdet, där man håller på att sätta upp verksamheten, är man på god väg. Om man har gjort någonting i Ryssland satsar man på framtiden.

Därför är vi i Ny demokrati så ledsna för att det inte går tillräckligt med biståndspengar till Ryssland. Det är ju dock privata företag som är med och satsar pengar, och de går inte in med sina egna pengar och gör dåliga affärer. Att de är med och tar en viss risk är en garanti för att affärerna inte skall gå åt pipan. Jag håller helt med om att det är svårt att göra affärer med Ryssland.

Vad jag vill med den här diskussionen är bara att få bort försiktigheten hos EKN. Där skall man ta risker och ta förluster. I dagens läge behöver vi få jobb åt de svenska exportföretagen, och det får gärna kosta litet förluster. Det är en risk som jag och Ny demokrati är väl beredda att ta.

Anf. 110 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Elver Jonsson och jag har motionerat om en översyn av riktlinjerna för Sveriges marknadsföring av alkohol och tobak. Skälet till den motionen är att vi tycker att det är dubbelmoral att Sverige å ena sidan i Världshälsoorganisationen, WHO, och också här hemma arbetar för att be-

gränsa skadeverkningarna av alkohol och tobak och å andra sidan genom Svenska Tobaks AB och Vin & Sprit AB satsar på export av de varorna.

Svenska Tobaks AB, som ju tillhör Procordia, investerar nu 55 miljoner kronor samt teknisk utrustning i en ny cigarettfabrik i Estland. Produktionen där kommer att bli 6 miljarder cigaretter per år. Det räcker till 235 000 rökare i tio år, om man räknar med en konsumtion av 20 cigaretter om dagen, vilket är ganska vanligt.

Den förväntade livslängden för den gruppen kommer att vara fem år kortare än icke-rökarnas. Antalet tobaksrelaterade dödsfall i gruppen, baserat på WHO:s beräkningar, kommer att ligga på lågt räknat 59 000.

Om Procordia nu vill satsa i Baltikum, tycker jag att det vore rimligare att man satsade på ett av sina andra företag, nämligen Kabi-Pharmacia, som producerar nikotintuggummi och nikotinplåster, vilka används i samband med rökavvänjning.

Kanske avser man senare att ägna sig åt sådan export också, men jag tycker att det vore snyggare om man satsade i den ändan och inte på att stimulera rökningen. Det här är ju dubbelmoral och minskar trovärdigheten i Sveriges engagemang i folkhälsofrågorna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 april.)

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 19.48 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 20.30, då de till bordläggning aviserade ärendena väntades föreligga.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 20.30.

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motionerna

med anledning av prop. 1992/93:191 Ytterligare anslag till Invandrarverkets förlägningsverksamhet budgetåret 1992/93

1992/93:Sf28 av Sten Söderberg (-)

1992/93:Sf29 av Ian Wachtmeister och Lars Moquist (nyd)

med anledning av prop. 1992/93:196 Överföring av Riksskatteverkets beskattningsavdelning i Ludvika till Skattemyndigheten i Kopparbergs län, m.m.

1992/93:Sk30 av Sten Söderberg (-)

Prot. 1992/93:88
1 april 1993

*Vissa anslag inom
Utrikesdepartementets
område*

1992/93:Sk31 av Lars Hedfors m.fl. (s)

med anledning av prop.1992/93:215 Försäkringsöverdomstolen

1992/93:Ju19 av Sten Söderberg (-)

1992/93:Ju20 av Lars-Erik Lövdén m.fl. (s)

med anledning av förs. 1992/93:RFK4 Riksdagens förvaltningskontors förslag till en lag om riksdagens informationssystem RIXLEX

1992/93:K29 av Sten Söderberg (-)

EES-utskottets betänkande

1992/93:EU2 Provisorisk tillämpning av bilateral jordbruksöverenskom-
melse mellan Sverige och EG

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1992/93:AU19 Arbetsmarknadspolitik (förnyad behandling)

15 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 31 mars

1992/93:114 av *Sven-Olof Petersson* (c) till jordbruksministern om villkoren för s.k. omställningsstöd:

Riksdagen fattade den 1 juni 1990 ett jordbrukspolitiskt beslut. För att stimulera en snabb och varaktig omställning till annan produktion än till livsmedel ingick, som en del i detta jordbrukspolitiska beslut, beslut om ett omställningsstöd. Stödet, som måste sökas, utgick i form av villkorsslån. Bland de villkor som ställdes ingick bl.a.:

att marken skall överföras till annat än livsmedelsproduktion, således till sådan produktion som ej konkurrerar med befintlig, samt

att odling av prisreglerade grödor måste minskas med samma antal hektar som man erhåller omställningsstöd för.

I enlighet med fattade beslut har Statens jordbruksverk enligt cirkulär nr SJVFS 1991:19 meddelat att det ej är tillåtet att använda fabrikspotatis vilken odlats på omställd areal som underlag för rabattering av potatisstärkelse till derivat- och pappersindustri.

Under senare tid har en stärkelsefabrik med vete som råvara startat i landet. Den skall enligt uppgift försörjas med 10 000 ton vete odlat på omställd åkermark och, i likhet med landets traditionella potatisstärkelseproduktion, vara kontraktsbunden mellan odlare och fabrik. Den vid denna vetestärkelsefabrik producerade varan skall enligt inhämtade uppgifter levereras till en annan svensk industri för tillverkning av glykos, ett gränsskyddat livsmedel. Denna vetestärkelse, odlad på omställd areal, kommer därmed

att ersätta potatisstärkelse från fabrikspotatisarealer på icke omställd åkermark.

Enligt mitt förmenande kan inte denna produktion av vetestärkelse ligga i linje med vare sig riksdagsbeslutet 1990 eller med de av Statens jordbruksverk utgivna föreskrifterna.

Det är självfallet viktigt och riktigt att konkurrens får ske på lika villkor, och det är därför av största värde att produktionen av svensk potatisstärkelse inte missgynnas i förhållande till den produktion av vetestärkelse på omställd åkermark som nu har startat.

Då det inträffade måste ses som en icke avsedd följd av riksdagsbeslutet är min fråga:

På vilket sätt avser jordbruksministern att agera så att intentionerna i det jordbrukspolitiska beslutet i detta avseende blir de avsedda? Kan det ske justeringar så att även fabrikspotatisodlare kan söka omställningsstöd på samma villkor som har gällt för de aktuella veteodlarna?

1992/93:115 av *Sten Andersson i Malmö* (m) till kommunikationsministern om en tunnel mellan Malmö och Köpenhamn:

Sverige och Danmark har kommit överens om att en fast förbindelse mellan Malmö och Köpenhamn skall byggas i form av en kombinerad bil- och järnvägsbro.

Ett av skälen till att detta alternativ valdes var att bilisterna som trafikerar bron, och således ej skattebetalarna, i huvudsak skall finansiera förbindelsen. Detta innebär att tågtrafiken över bron kan subventioneras kraftigt.

Nu börjar man åter tala om att den kombinerade bil- och järnvägsbron bör ersättas av en järnvägstunnel. Skulle detta alternativ bli verklighet kommer skattebetalarna i Sverige och Danmark att få betala de stora underskott som då skulle bli följden av en sådan lösning.

Tågtrafiken kan nämligen aldrig inbringa de intäkter som är nödvändiga för att betala amorteringar och räntor för den fasta förbindelsen mellan Sverige och Danmark.

Vilka blir de ekonomiska konsekvenserna för skattebetalarna av att det i stället byggs en järnvägstunnel mellan Malmö och Köpenhamn?

Är det regeringens uppfattning att tidigare riksdagsbeslut avseende en fast förbindelse mellan Malmö och Köpenhamn ligger fast?

16 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställdes

den 31 mars

1992/93:508 av *Kenneth Attefors* (nyd) till statsrådet Alf Svensson om hjälp med energiteknik till de baltiska staterna:

Den 17 februari 1993 i Dagens Industri hade jag inne en artikel om beho-

vet att hjälpa balterna med energiteknik. Förslaget går ut på att upprätta en "energibrigad" för att på ett massivt sätt överföra svensk teknologi och energikunskap till Baltikum. Jag hoppas att ministern tagit del av artikeln.

Fråga:

Kan ministern tänka sig att med biståndspengar hjälpa balterna enligt de intentioner som min artikel redovisar?

17 § Kammarén åtskildes kl. 20.31.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 8 § anf. 18 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 10 § anf. 51 (delvis),

av talmannen därefter t.o.m. ajournering och beslut om uppskjuten votering
kl. 17.41,

av andre vice talmannen därefter t.o.m. 13 § anf. 97 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Torsdagen den 1 april

1 § Meddelande om arbetsplenium den 2 april	1
Talmannen	
2 § Avsägelse	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till bostadsutskottet	1
4 § Justering av protokoll	2
5 § Meddelande om svar på interpellation	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
7 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 31 mars	3
Finansutskottets betänkande FiU12	
Finansutskottets betänkande FiU13	
Finansutskottets betänkande FiU14	
Lagutskottets betänkande LU34	
Jordbruksutskottets betänkande JoU12	
Trafikutskottets betänkande TU18	
Trafikutskottets betänkande TU19	
Trafikutskottets betänkande TU21	
Trafikutskottets betänkande TU22	
Trafikutskottets betänkande TU23	
Meddelande om samlad votering	5
8 § Övergripande kulturfrågor, allmän kulturverksamhet m.m. ...	5
Kulturutskottets betänkanden KrU17, KrU18, KrU19, KrU21 och KrU23	
Debatt	
Åke Gustavsson (s)	
Simon Liliedahl (nyd)	
Elisabeth Persson (v)	
Charlotte Branting (fp)	
Elisabeth Fleetwood (m)	
Stina Gustavsson (c)	
Alwa Wennerlund (kds)	
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
(forts. 10 §)	
9 § Information från regeringen om europeiska integrationsfrågor	36
Statsrådet Ulf Dinkelspiel (m)	
Mats Hellström (s)	
Pär Granstedt (c)	
Bengt Hurtig (v)	
Lena Klevenås (s)	
Birgitta Hambræus (c)	
Ingela Mårtensson (fp)	

Berit Löfstedt (s)	
Hadar Cars (fp)	
10 § (forts. från 8 §) Övergripande kulturfrågor, allmän kulturverk- samhet m.m. (forts. KrU17, KrU18, KrU19, KrU21 och KrU23)	44
Ingegerd Sahlström (s)	
Talmannen (om debattreglerna)	
Bertil Persson (m)	
Ingela Mårtensson (fp)	
Leo Persson (s)	
Ingvar Svensson (kds)	
Björn Ericson (s)	
<i>Beslut fattades efter 11 §</i>	
11 § Idrott	61
Kulturutskottets betänkande KrU14	
Debatt	
Anders Nilsson (s)	
Elisabeth Persson (v)	
Andre vice talman Christer Eirefelt (fp)	
Talmannen (om sammanträdets fortsättning under kvällen)	
Ewa Hedkvist Petersen (s)	
Beslut	71
Kulturutskottets betänkande KrU17	
Kulturutskottets betänkande KrU18	
Kulturutskottets betänkande KrU19	
Kulturutskottets betänkande KrU21	
Kulturutskottets betänkande KrU23	
Kulturutskottets betänkande KrU14	
Ajournering, beslut om uppskjuten votering, m.m.	74
Talmannen	
Återupptagna förhandlingar	74
12 § Valkretsindelningen i Malmöhus län	74
Konstitutionsutskottets betänkande KU28	
Debatt	
Bengt Hurtig (v)	
Margitta Edgren (fp)	
<i>Beslut skulle fattas den 2 april</i>	
13 § Vissa anslag inom Utrikesdepartementets område	75
Näringsutskottets betänkande NU23	
Debatt	
Reynhold Furustrand (s)	
Bengt Hurtig (v)	
Gudrun Norberg (fp)	
Jan Backman (m)	
Bengt Dalström (nyd)	
Simon Liliedahl (nyd)	
Barbro Westerholm (fp)	
<i>Beslut skulle fattas den 2 april</i>	

Ajournering	85	Prot. 1992/93:88
Återupptagna förhandlingar	85	1 april 1993
14 § Bordläggning	85	
15 § Anmälan om interpellationer		
1992/93:114 av Sven-Olof Petersson (c) om villkoren för s.k. omställningsstöd	86	
1992/93:115 av Sten Andersson i Malmö (m) om en tunnel mel- lan Malmö och Köpenhamn	87	
16 § Anmälan om fråga		
1992/93:508 av Kenneth Attefors (nyd) om hjälp med energi- teknik till de baltiska staterna	87	

